

ESPERO

INTERNACIA REVUO DE LA KULTURA UNO-
LIGO DE POPOLOJ — OFICIALA ORGANO DE LA
KLERIGA LIGO „VJESTNIK ZNANIA”
REDAKTORS — ELDONANTO V.V. BITNER.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА

НА ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ ЖУРНАЛЪ

„Espero“.

Въ годъ съ пересылкою. . . 4 р. — к.
” ” за границу . . . . 10 фран.
” ” безъ пересылки. . . 3 р. 50 к.
1/4 года съ пересылкой. . . 1 ” — ”

Допускается разсрочка: Подписчики „Вѣстн. Знанія“ получаютъ „Espero“ обыкновенно убоакиваютъ себя сами редакція „Вѣстника Знанія“ Невск. пр. д. № 147.

LA ABONPAGO

DE ĈIUMONATA ĴURNALO

„Espero“.

Por la jaro kun transsendo . . . 4 r. — k.
” ” ” en eksterlando . 10 frank.
” ” ” sen transsendo . . 3 r. 50 k.
1/4 da jaro kun transsendo . . 1 ” — ”

La abonantoj de „Vjestnik Znanija“ ricevas „Espero“ senpage (sur ordinaro papero). La redakcio „Vjestnik Znanija“. St.-Peterburgo, Nevskij pr., d. № 147.

ОТЪ РЕДАКЦІИ.

Когда возникаетъ новый периодическій органъ печати, является сама собою мысль о томъ, достаточно ли назрѣла въ немъ необходимость. И отвѣтомъ на этотъ вопросъ нельзя признать тѣ „слова“ надежды, которыми обыкновенно убоакиваютъ себя сами редакція, а «жизнь» потомъ безжалостно разбиваетъ эти надежды, доказывая всю ошибочность расчетовъ на подписчиковъ, могущихъ обезпечить существованіе журнала. Этотъ вопросъ, естественно, должна была бы поставить себѣ и редакція „Espero“, прежде, чѣмъ согласиться предпринять изданіе этого журнала, снисходя къ просьбамъ нѣкоторыхъ видныхъ эсперантистовъ и многочисленныхъ читателей „Вѣстника Знанія“, сочувствующихъ идеѣ эсперантизма.

Но положеніе нашего журнала нѣсколько иное. Мучительныхъ, подчасъ даже грозныхъ для другихъ, вопросъ о числѣ будущихъ подписчиковъ для „Espero“ не существуетъ. Опираясь на могучія плечи „В. Зн.“, нашъ молодой органъ можетъ смѣло смотрѣть въ глаза будущему. Пусть у „Espero“ вовеѣ не будетъ подписчиковъ, онъ

DE LA REDAKCIO.

Kiam naskiĝas nova perioda presorgano, tiam mem aperas la demando, ĉu sufiĉe matura estas jam ĝia neceseco. Kaj respondon al tiu ĉi demando oni ne devas vidi en tiuj „vortoj“ de espero, per kiuj ordinare sin trankviligas redakcioj mem, — la „vivo“ do poste senkompate rompas tiujn ĉi esperojn, pruvante la tutan erarecon de esperoj, turnitaj al abonantoj, kiuj povos garanti ekzistadon de ĵurnalo. Tiun ĉi demandon, nature, devus meti antaŭ si ankaŭ la redakcio de „Espero“ antaŭ la konsento pri entrepreno de eldonado de tiu ĉi ĵurnalo, cedante al petoj de kelkaj konataj esperantistoj kaj de multaj legantoj de „Vjestnik Znanija“ („Kuriero de l'Scienco“), favorantaj al ideo de l'esperantismo.

Sed la stato de nia ĵurnalo estas ion alia. Turmentanta, ofte eĉ minaca por aliaj, demando pri nombro de estontaj abonantoj ne ekzistas por „Espero“. Apogante sin sur fortaj ŝultroj de „V. Zn.“, nia juna organo povas kuraĝe rigardi en la okulojn de l'estonteco. Eĉ se „Espero“ tute ne havos abonantojn, ĝi tamen povos eliradi, ĉar ĝi havas centmilojn da legantoj, kiuj trovados

все таки можетъ выходить, такъ какъ у него имѣется сотня тысячъ читателей, которые будутъ находить его подъ гостепріимною обложкою „Вѣстника Знанія“, дающаго своимъ подписчикамъ „Espero“ бесплатно.

Эти исключительно благоприятныя условія, снимающія съ Редакціи бремя забота о матеріальномъ благополучіи журнала, вмѣстѣ съ тѣмъ налагаютъ на нее громадныя обязанности передъ читателями.

Поставивъ себя цѣлью сразу завербовать для эсперантизма около ста тысячъ лицъ, которые являются читателями «В. Зн.» въ настоящее время, причемъ приходится имѣть въ виду, что это вербованіе должно быть до известной степени принудительнымъ, мы вполне сознаемъ ту нравственную отвѣтственность, которая для насъ съ этимъ связана. И мы бы ни на одну минуту не задумались, если бы дѣло сводилось лишь къ тому, чтобы возможно больше людей ознакомить съ эсперанто и привлечь ихъ на сторону великихъ, благородныхъ идей эсперантизма. Но здѣсь вопросъ въсколько сложнѣе.

Въ самомъ дѣлѣ, не вправѣ ли подписчики „В. Зн.“, въ громадномъ большинствѣ совершенно незнакомыя съ эсперанто, а потому и не могущія имѣть желаніе изучать этотъ языкъ, спросить насъ, на какомъ основаніи мы предлагаемъ имъ получить „Espero“? Не лучше ли было бы дать имъ взаимнѣ этого что-нибудь другое? — Согласитесь, друзья эсперанто, что въ этомъ остро поставленномъ вопросѣ чувствуется вполнѣ законная, хотя, быть можетъ, и эгоистическая претензія. Отвѣчать на нее однимъ лишь указаніемъ на благородство идеаловъ эсперантизма, возвышенность его задачъ и чистоту стремленій не приходится, такъ какъ здѣсь чувствуется скрытое сознаніе известнаго рода права требовать матеріала для чтенія на языкъ, понятномъ подписчику.

Для насъ такого рода претензія не является неожиданностью, и мы, конечно, имѣемъ на нее вполнѣ удовлетворительный отвѣтъ въ томъ, что подписчики „В. Зн.“ получаютъ „Espero“ не за счетъ того матеріала, который давался имъ до сихъ поръ, а сверхъ всего.

Итакъ, матеріальная сторона вопроса о принудительномъ предложеніи „Espero“ подписчикамъ „В. Зн.“ отпадаетъ, и мы теперь стоимъ лицомъ къ лицу только съ самой идеей изданія эсперантскаго журнала, который предлагается лицамъ, въ громадномъ большинствѣ совсѣмъ не знакомымъ съ эсперанто. Выдерживаетъ ли эта идея критику? Другими словами, имѣемъ

ĝin sub la gastama kovrilo de „V. Zn.“ donanta al siaj abonantoj „Esperon“ senpage.

Tiuj ĉi ekskluzive favoraj kondiĉoj, liberigante la Redakcion de ŝarĝo de zorgoj pri materiala bonstato de l' ĵurnalo, samtempe metas sur nin ankaŭ grandegajn devojn antaŭ niaj legantoj.

Havante celon ekvarbi en unu fojo al esperantismo preskaŭ cent mil personojn, kiuj estas nun legantoj de „V. Zn.“, kaj ne forgesante, ke tiu ĉivarbo devas esti iom deviga, ni tute konscias tiun moralan respondecon, kiu por ni estas ligita kun tio ĉi. Kaj ni eĉ unu minuton ne pripensus, se la afero celus nur konatigi kun esperanto kiel eble plej multajn homojn kaj altri ilin en la flankon de grandaj, noblaj ideoj de l' esperanto. Sed tie ĉi la problemo estas iom pli malsimpla.

Efektive, ĉu la abonantoj de „V. Zn.“ en plej granda parto tute nekonataj kun esperanto kaj tial ne povantaj deziri ellerni tiun ĉi lingvon ne havas rajton demandi nin, kial ni proponas al ili ricevadi „Esperon“? Ĉu ne estus pli bone doni al ili anstataŭ tio ĉi ion alian? Konsentu, amikoj de esperanto, ke en tiu ĉi akre metita demando estas sentata tute natura, kvankam, povas esti, eĉ egoista pretendo. Respondi al ĝi, montrante sole la noblecon de idealoj de l' esperantismo, altecon de ĝiaj celoj kaj purecon de intencoj, oni ne povas, ĉar tie ĉi sentata estas kaŝita konscio de certa rajto postuli materialon por legado en lingvo, komprenebla por abonanto.

Por ni tia pretendo ne estas neatendita, kaj ni, kompreneble, povas al ĝi tute kontentige respondi, ke la abonantoj de „V. Zn.“ ricevas «Espero» ne kiel parton de tiu materialo, kiu estis donata al ili ĝis nun, sed krom ĉio.

Tiel, la materiala flanko de l' problemo pri deviga propono de „Espero“ al la abonantoj de «V. Zn.» foriĝas, kaj ni staras nun rekte antaŭ la ideo mem de eldonado de esperanta ĵurnalo, kiu estas proponata al personoj, kies la plej granda parto tute ne konas esperanton.

Ĉu estas tiu ĉi ideo nevenkebla por kritiko? Alivorte, ĉu ni havas esperon trovi por «Espero» tian kvanton da legantoj, kiu pravigus grandegajn elspezojn por ĝia eldonado?

Kaj ni, ne ŝanceliĝante, respondas — jes, ni havas fortikan kredon, ke baldaŭ plej granda parto de legantoj de „V. Zn.“ fariĝos ankaŭ legantoj de „Espero“. Sed por tio ĉi estas necese, ke ne sole rusaj, sed ankaŭ esperantistoj de la tuta mondo plene konsciu la gravecon de kreo de tia organo de l' esperantismo, kiu havas cent milojn, kaj poste eĉ pli, da legantoj en unu nur lando. Memoru vi, ke tiuj ĉi legantoj

ли мы надежду найти для „Espero“, такое количество читателей, которое бы оправдывало громадные затраты на его издание?

И мы, не колеблясь, отвечаем — да, у нас есть твердая уверенность, что вскоре большая часть читателей „В. Зн.“ станут и читателями „Espero“. Но для этого необходимо, чтобы не только русские, но и эсперантисты всего мира прониклись сознанием важности задачи создания органа эсперантизма, который имѣлъ бы сто тысячъ, а впоследствии и болѣе читателей въ одной только странѣ. Имѣйте въ виду, что этими читателями являются лучшие люди, проникнутые стремлениемъ къ знанію и готовые нести культуру туда, гдѣ въ ней встрѣчается настоятельная необходимость. Эти сто тысячъ одушевленныхъ лучшими идеалами людей представляютъ собою такую громадную силу, которая способна поставить идеи эсперантизма на небывалую до сихъ поръ высоту и создать для него прочную основу въ сознаниіи массы.

Поймите, друзья великой идеи, что задуманное нами грандіозное зданіе, изъ котораго по всему свѣту должны расходиться апостолы эсперантизма, стоить того, чтобы вы сплотились во едино и занялись приведеніемъ въ исполненіе начертаннаго нами плана „Espero“, который ставитъ себѣ задачей культурное единеніе всѣхъ народовъ мира на основѣ сознанія братства и стремленія къ прогрессу всего человечества.

Правда, созданіе журнала, который бы настолько отвѣчалъ потребностямъ значительнаго числа людей, что они захотѣли бы взять на себя трудъ заняться незнакомымъ языкомъ, — какъ бы онъ ни былъ легокъ, — съ цѣлью пользования этимъ журналомъ, — дѣло нелегкое. Но неужели же эсперантская интеллигенція всего мира, включая сюда не только Европу и Америку, но и культурный Востокъ съ Японіей и Китаемъ во главѣ, Австралію и Африку, — не найдеть въ себѣ достаточно силы, чтобы путемъ общей дружной работы обезпечить „Espero“ богатымъ запасомъ кристаллизованнаго въ мысли и образахъ гения человечества? Мы хотимъ вѣрить тому, что заманчивая для всякаго истиннаго эсперантиста идея духовной поддержки органа, который бы насчитывалъ такое громадное число читателей, какъ „Espero“, должна воспламенить и объединить образованнѣйшихъ и талантливѣйшихъ эсперантистовъ мира. Если такое объединеніе совершится въ непродолжительномъ времени, то мы надѣемся, что вслѣдъ за этимъ долженъ наступить рѣшитель-

aperas el nombro de plej bonaj homoj, plenaj de l' avida soifo de la scio kaj pretaj porti la kulturon tien, kie ĝin oni bezonas plej insiste. Tiu ĝi cent mil animigitaj de l' plej bonaj idealoj homoj prezentas tian grandegan forton, kiu estas kapabla meti la ideojn de l' esperantismo sur neatingitan ĝis nun altecon kaj krei por ĝi fortikan fundamenton en la konscio de l' maso.

Komprenu, amikoj de l' granda ideo, ke la projektata de ni grandioza konstruaĵo, el kiu en la tutan mondon devas disiradi apostoloj de l' esperantismo, meritas, ke vi unuigukaj komencu plenumadon de la desegnita de ni plano de «Espero», kiu prenas kiel sian celon la kulturan unuigon de ĉiuj popoloj de la mondo sur la fundamento de konscio de l' frateco kaj de celado al progreso de la tuta homaro.

«Certe, la kreo de ĵurnalo, kiu estus tiel konforma al bezonoj de granda nombro de homoj, ke ili volus akcepti la laboron sin okupi per nekonata lingvo, — kiom ajn facila ĝi estu, — por uzi tian ĉi ĵurnalon, — estas afero nefacila. Sed ĉu la inteligentularo esperantista de la tuta mondo, kalkulante tie ĉi ne sole Eŭropon kaj Amerikon, sed ankaŭ la kulturan Orienton kun Japanujo kaj Ĥinujo, Aŭstralion kaj Afrikon, — ne trovos en si sufiĉajn fortojn por garanti al „Espero“ per komuna konsenta laborado riĉan provizon de l' kristaligita penso kaj formoj genio de la homaro? Ni volas kredi, ke alloganta por ĉiu vera esperantisto ideo de l' spirita helpado al organo, kiu havus tian grandegan nombron de legantoj, kiel „Espero“, devas flamigi kaj unuigi plej klerajn kaj plej talentajn esperantistojn de la mondo. Se tia unuigo fariĝos en baldaŭa tempo, ni esperas, ke tuj post ĝi devas veni radika ŝanĝo en opinioj de l' civilizitaj nacioj pri la internacia signifo de esperanto.

Estu do tiu ĉi espero liganta ĉenero inter plej noblaj reprezentantoj de la ideo de ĝenerala frateco de popoloj kaj donu ĝi energion por la komuna laborado en „Espero“ kun celo de praktika realigado de idealoj de la esperantismo.

Dume do ni devas konfesi, ke reĝanta inter rusaj esperantistoj malkonsento, aŭ pli vere, aparteco de rusaj esperantistoj, izolitaj en apartaj rondetoj, kiuj havas nenian interligon, malpermesas al ni havi sufiĉan nombron de kunlaborantoj por efektivigi eĉ nur parton de l' projektata de ni programo. Nature estas, ke en tiaj kondiĉoj la unua numero de „Espero“ ne hava. „un planomezurecon kaj variecon de artikoloj, kiuj niaj legantoj havis rajton atendi de ni pro sia konateco kun „Vjestnik Znanija“. Ni esperas, tamen, baldaŭ

ный поворотъ во взглядахъ цивилизованныхъ націй на международное значеніе эсперанто.

Пусть же эта надежда явится связующимъ звеномъ между ближайшими представителями идеи всеобщаго братства народовъ и дасть энергію для общей работы въ „Esperanto“ съ пѣлю практическаго осуществленія идеаловъ эсперантизма.

Пока же намъ приходится сознаться, что раздробленность русскихъ эсперантистовъ на отдѣльные кружки, ни чѣмъ другъ съ другомъ не связанные, и отсутствіе между ними необходимаго единенія лишають насъ возможности имѣть достаточное число сотрудниковъ для осуществленія хотя бы только части намѣченной нами программы. Естественно, что при такихъ условіяхъ первый номеръ „Esperanto“ не имѣетъ той планомѣрности и разнообразія статей, какой читатели были вправѣ отъ насъ ожидать на основаніи знакомства съ „Вѣстникомъ Знанія“. Мы надѣемся, однако, вскорѣ заслужить одобренія читателей, — пусть бы только знакомство съ задачами „Esperanto“ проникло въ больше широкіе круги эсперантистовъ и привлекло къ нему ихъ симпатіи, уничтоживъ замѣчаемую кое-гдѣ рознь, соперничество и др. нежелательныя явленія.

Ближайшею нашею программой является прежде всего, конечно, пропаганда идей мира, культурнаго единенія народовъ и поднятія духовнаго уровня каждой націи до такой высоты, когда сами собой уничтожатся царствующія между ними враждебныя отношенія, на почвѣ взаимнаго солидарности которыя замѣнить сознаніе всеобщаго братства на началахъ истиннаго демократизма.

Исходя изъ этой общей идеи эсперантизма, для пропаганды которой долженъ служить международный языкъ эсперанто, мы намѣрены знакомить народы, населяющіе Россію, другъ съ другомъ, помѣщая въ „Esperanto“ лучшія произведенія малоизвѣстныхъ литературъ этихъ народовъ въ переводѣ на эсперанто и русской языкъ. Этимъ путемъ мы надѣемся сдѣлать и за предѣлами Россіи извѣстными лучшіе образцы литературы поляковъ, латышей, эстонцевъ, литовцевъ, татаръ, армянъ, евреевъ, грузинъ, бурятъ и др. народовъ, входящихъ въ составъ Русскаго государства. Само собою понятно, что русскую литературу мы тоже не оставимъ безъ вниманія.

Что касается открытій въ области науки и техники, то всякое событіе, могущее имѣть значеніе въ смыслѣ улучшенія взаимоотношеній народовъ или уничтоженія раздѣляющихъ ихъ

meriti aprobon de la legantoj. — penetru nur konateco kun celoj de „Esperanto“ en pli vastajn rondojn de esperantistoj kaj altiru al ĝi iliajn simpatiojn, foriginte rimarkeblan ien malkonsenton, konkuradon kaj aliajn nedezirindajn fenomenojn.

Plej proksima nia programo estas plej antaŭe, kompreneble, la propagando de ideoj de la paco, de l'kultura unuiĝo de popoloj kaj de la plialtigo de spirita stato de ĉiu nacio ĝis tia alteco, kiam mem ekstermiĝos reĝantaj inter ili malmalikaj rilatoj, fonditaj sur reciproka konkurado, kiujn anstataŭos la konscio de universala frateco sur la fundamento de vera demokratismo.

Irante de tiu ĉi ĝenerala ideo de l'esperantismo, al kies propagando devas servi la lingvo internacia esperanto, ni intencas interkonatigadi la popolojn, loĝantajn en Ruslando, presante en „Esperanto“ la plej bonajn verkojn de malmulte konataj literaturoj de tiuj ĉi popoloj en tradukoj esperanta kaj rusingva. Per tio ĉi ni esperas fari konataj ankaŭ ekster Ruslando la plej bonajn modelojn de la literaturoj de poloj, latvoj, estoj, litvanoj, tataroj, armenoj, hebreoj, gruzoj, buriatoj kaj al. popoloj, loĝantaj en la Rusa regno. Estas mem klare, ke la rusan literaturon ni ankaŭ ne lasos sen atento.

El la regiono de sciencaj kaj teknikaj eltrovoj ĉiu fakto, kiu povas havi signifon por plibonigo de l'interrilatoj de popoloj aŭ por forigado de kondiĉoj, apartigantaj ilin, nepre estos notata en „Esperanto“ (*). Fenomenoj de l'ekonomia vivo, ŝanĝantaj tiel aŭ alie internaciajn rilatojn; socialaj movadoj, celantaj egaligon de rajtoj de apartaj klasoj aŭ nacioj — (egale kiel pozitivaj tiel ankaŭ negativaj fenomenoj de tiu ĉi kategorio); gravaj eltrovoj, radike aliformigantaj ekzistantajn nun ekonomiajn interrilatojn; politikaj faktoj, influantaj al reformoj de l'ĝenerala stato de regnoj; utilaj elpensadoj, plibonigantaj la staton de popolo, precipe de ĝiaj plej malriĉaj klasoj k. t. p., k. t. p. — ĉio tio ĉi devas esti notata en la kroniko de „Esperanto“. Tie same trovos lokon ankaŭ faktoj el esperantista vivo.

De alia flanko, ni intencas presadi verkojn de literaturo kaj arto, havantajn celon veki en homo altruistajn sentojn, sentojn de l'humaneco kiel en

*) Tiel, gravaj elpensoj en la regiono de l'aerŝanado, havantaj signifon de l'vidpunkto de proksimeco de tiu momento, kiam mem devos fali artefaritaj limoj, apartigantaj regnojn unu de alia, ne devas preterpasi nerimarkitaj en „Esperanto“, same kiel devas esti esploritaj, ekz., tiaj faktoj, kiel la trafosado de l'Panama kanalo, konstruo de l'tonelo tra Pa-de-Kale kaj sim.

условій, непременно будетъ отмѣчаться въ „Espero“*). Явления экономической жизни, вносящія въ ту или иную сторону измѣненія въ международныя отношенія; социальныя движенія, клонящіяся къ уравнию правъ отдѣльных классовъ или народностей, при чемъ могутъ быть какъ положительныя, такъ и отрицательныя явления этой категоріи; важныя открытія, кореннымъ образомъ имѣющія существующія экономическія взаимоотношенія; политическія событія, отражающіяся на измѣненіи общаго строя государствъ; полезныя изобрѣтенія, улучшающія положеніе народа, особенно бѣднѣйшихъ его классовъ и т. д., и т. д.—все это должно быть отмѣчаемо въ хроникѣ „Espero“. Тамъ же найдутъ, конечно, мѣсто и событія изъ эсперантской жизни.

Съ другой стороны, мы намѣрены помѣщать произведенія литературы и искусства, имѣющія цѣлью будить въ человѣкѣ альтруистическія стремленія, чувства гуманности какъ въ отношеніи человѣка, такъ и животных*), — сознаніе братства народовъ и весь ужасъ рѣшенія международныхъ споровъ путемъ вооруженныхъ столкновений.

Наконецъ, мы намѣрены существующую между читателями „В. Зн.“ идею солидарности и товарищеской взаимопомощи, какъ духовной, такъ и матеріальной, постараться привить и въ „Espero“. Для этого намъ не придется прибѣгать къ особымъ усиліямъ, такъ какъ наша пятилѣтняя въ этомъ направленіи работа уже создала достаточно благодатную почву среди чи-

*) Такимъ образомъ, важныя открытія въ области воздухоплаванія, имѣющія значеніе съ точки зрѣнія близости того момента, когда сами собою должны будутъ пасть искусственныя границы, отдѣляющія государства другъ отъ друга, не должны пройти незамѣченными въ „Эсперо“, какъ должны быть освѣщены, напр., и такія, скажемъ, событія, какъ прорытіе Панамскаго канала, устройство туннеля черезъ Па-де-Кале и т. п.

*) Мы были бы очень благодарны, если бы читатели слѣдили за художественными выставками и иллюстрированными изданіями, обращая особое вниманіе на произведенія искусства, подчеркивающія эти идеи въ положительномъ или отрицательномъ смыслѣ. Если для читателей почему-либо невозможно прислать фотографію или вырѣзку изъ иллюстрированнаго изданія рисунка, преслѣдующаго гуманитарныя цѣли, то просимъ сообщить хоть № и точное названіе изданія, чтобы намъ можно было его выписать. За всякое такое сообщеніе, а тѣмъ болѣе за доставку матеріаловъ мы постараемся тѣмъ или инымъ способомъ отблагодарить читателей.

rilato al homo, tiel ankaŭ al bestoj, — konscion de l'frateco de popoloj kaj la tutan teruron de l'solvado de internaciaj konfliktoj per armigitaj bataloj*).

Fine, ni intencas la ekzistantan inter la legantoj de „V. Zn.“ ideon de solidareco kaj de kolega reciproka helpado kiel spirita tiel ankaŭ materiala, peni enspiri ankaŭ en „Esperon“. Por tio ĉi ni ne devos fari apartan laboron, ĉar nia kvinjara laborado en tiu ĉi direkto jam kreis sufiĉe favoran fundamenton inter la legantoj de „V. Zn.“ por akcepto de l'ideo de solidareco. Sur tiu ĉi fundamento ni povos, de unu flanko, organizi internacian interkorespondadon per „Espero“ pri ĉiuj demandoj, kiuj povas ekscitadi la homaron aŭ interesi apartajn legantojn, korespondantajn unu kun la alia senpere, de alia flanko, plivastigi la ekzistantan jam reciprokajn helpadon, kreantan reciprokajn intersangandon de servoj. Presante adresojn de personoj, sin turnantaj al kolegoj kaj legantoj kun tiuj aŭ aliaj demandoj, petoj aŭ proponoj ne sole en rusa lingvo, sed ankaŭ en esperanto, indiferente ĉu scias la korespondantojn ĉi lingvon ĉu ne, ni esperas devigi multajn homojn sin okupi per esperanto pro pure praktikaj konsideroj. Nature estas, ke ricevinte kiel respondon al sia demando vicon de leteroj en esperanto, kiun tiu ĉi leganto ne konas, li estos devigita sin turni al vortaro kaj mallonga gramatiko; se la cirkonstancoj postulos respondon kaj novajn demandojn, nature, mem kreigos kondiĉoj, kiuj devigos fari malgrandan penon por ellerno de esperanto. De nia flanko, dezirante plifaciligi la senprokrastan uzadon de la ĵurnalo al homoj, nekonantaj esperanton, ni de l'unua mem numero de „Espero“ donas en ĝi mallongan vortaron kaj gramatikon, en sekvantaj do numeroj ni komencos presadi ankaŭ plenan vortaron de tiu ĉi lingvo kune kun la sciencaj terminoj. Jen estas ĝenerala skemo de nia programo.

Rakontinte ĝin skize por sciigi la legantojn kaj niajn estontajn kunlaborantojn, ni ankoraŭ unu fojon nin turnas al ili kun varmega alvoko, petante ilin

*) Ni sentus grandan dankon al niaj legantoj, se ili observadus artajn ekspoziciojn kaj ilustritajn eldonojn, turnante apartan atenton al verkoj de l'arto, dediĉitaj al tiuj ĉi ideoj en pozitiva aŭ negativa senco. Se por la legantoj pro ia kaŭzo neeble estas aŭsendi fotografiajn aŭ eltranĉaĵojn el ilustrita eldono de l'pentraĵo, havanta humanitaren celon, ni petas komuniki al ni eĉ nur № kaj precizan nomon de la eldono, por ke ni povu ĝin akiri. Por ĉiu tia komunikaĵo, kaj aparte por liverado de materialoj ni penas en tia aŭ alia maniero rekompenci la legantojn.

тателей „В. Зн.“ для восприятия идеи международной солидарности. На этой почве нам можно будет, с одной стороны, установить международную переписку через посредство „Espero“, по всем вопросам, могущим волновать человечество или интересовать отдельных читателей, переписывающихся друг с другом непосредственно, а с другой — расширить существующую уже взаимопомощь, создающую взаимный обмен услуг. Помышляя адреса лиц, обращающихся к товарищам и читателям с теми или иными запросами, просьбами или предложениями не только на русском языке, но и на эсперанто, безотносительно, знает ли корреспондент этот язык или нѣтъ, мы надѣемся заставить многих заняться эсперанто в виду чисто практических соображений. Естественно, что, получивъ в отвѣтъ на свой запросъ рядъ писемъ на эсперанто, котораго этотъ читатель не знаетъ, онъ будетъ принужденъ обратиться къ словарю и краткой грамматикѣ; если обстоятельства потребуютъ отвѣта и новыхъ запросовъ, естественно, сами собою создадутся условия, которыя заставятъ сдѣлать небольшое усиліе для илученія эсперанто. Съ своей стороны, желая облегчить немедленное пользованіе журналомъ людямъ, не знающимъ эсперанто, мы съ перваго же номера „Espero“ даемъ въ немъ краткій словарь и грамматику, а въ слѣдующихъ номерахъ начнемъ печатать и полный словарь этого языка, вмѣстѣ съ научными терминами.

Вотъ въ общихъ чертахъ схема нашей программы.

Набросавъ ее для свѣдѣнія читателей и нашихъ будущихъ сотрудниковъ, мы еще разъ обращаемся къ нимъ съ горячимъ призывомъ откликнуться и поддержать „Espero“ присылкою короткихъ статей, соответствующимъ программѣ нашего журнала.

В. Битнеръ.

revokigi kaj subteni „Esperon“ per alsendado de mallongaj artikoloj, konforme al la programo de nia ĵurnalo.

V. Bitner.

Pri nia rilato al la evoluo de Esperanto.

En la unua mem numero ni opinias nian devon proklami por eviti ĉiajn malkomprenaĵojn, ke ni konfesas naturan evoluon de lingvo internacia kaj ke ni rilatas negative al ĉiuj ŝanĝoj kaj „plibonigoj“ en esperanto, kiuj povas nur naski anarĥion kaj detrui la kredon al Esperanto, kiel al jam preta lingvo.

Ni plene konsentas kun gvidantaj ideoj de la „Fundamento de Esperanto“, disvolvitaĵen la lasta ĉirclera letero de doktoro L. Zamenhof.

Ni uzas la okazon sciigi la legantojn, ke nia Majstro promesis al ni sian satindan kunlaboradon.

Redakcia Komitato.

Akurater.

PRINTEMPO.

Kaj venis lum'...
 Matena freŝganta vento
 Karesas bruston de la ter'...
 La floroj brilas en argento,
 Kaj en printempa ĝoja sento
 En koroj floras la esper'...
 Katenojn rompis la libero...
 Kaj vesto luma ĉirkaŭprenis
 Altecon de ĉiela sfero...
 Kaj paskan vokon aŭdis tero,
 Kaj sonoriloj laŭte benis:
 Salut' al fest'! Printempo venis!—
 Ĝi vane sonis: malriĉuloj
 Ĝin en fabrikoj, en anguloj
 Ne aŭdis.. granda surda muro
 Por ili-sklavoj de mallum'—
 Malfermis feston de l'naturō...
 Festenas ili en la fum',
 Kaj por la glor' de l'reĝ'—malsato
 Festenon festas ekspluato...
 Ho ve! la lumo vane venis:
 Renkontis ĝin nur malbenantoj,—
 Al nokto himn'—iliaj kantoj!..

Tradukis Vsevoiod Lojko.

Акуратеръ.¹⁾

ВЕСНА.

И свѣтъ насталь...
 И утро вешнее спустилось,
 Лаская грудь нѣмой земли...
 Земля проснулась и омылась,
 Ковромъ цвѣтовъ засеребрилась,
 Сердца надеждой расцвѣли...
 Растаяя гнетъ, оковы пали...
 И риза свѣта облекла
 И облака, и высь, и дали...
 Призывомъ радости звучали
 Пасхальные колокола:
 — На праздникъ всѣ! Весна пришла! —
 Напрасно громкій кличъ звучалъ:
 Онъ къ бѣднякамъ не долеталъ
 Въ углы, подвалы и заводы...
 Отъ бѣдняковъ глухой стѣной
 Былъ отмежеванъ пиръ природы...
 Въ дыму и тьмѣ шель пиръ иной:
 Царь-голоду тамъ гимны пѣли,
 Подъ пѣсню тамъ заботы зрѣли...
 Увы! напрасно свѣтъ насталь:
 Его проклятьями встрѣчали,
 А счастье мрака величали...

S. AKURATER.

S. Akurater¹⁾.

LA SONGO DE L'SATANO

(Sahtana japnis).

La Satano dormis en floranta alpa valo, en ombro de l'ŝtonegoj. La suno deprenadis de l'glaciaj montoj supraĵoj siajn purpurajn kronojn, kaj duonlumo plenigadis valojn, fumantajn de l'bonodoro. Ĉirkaŭe floris violoj, kaj en trankvilo, ie sur glaciaj altaĵoj, seninterrompe sonegis la malproksima akvofalo.

La horo de l'beleco venis sur la tero. Kaj Satano dormis kaj vidis la songon. Fiera lia spirito estis plena de doloro pro tio, ke ne estis al li poveble krei la korpon, en kiu povus vivi spirito, simila al li.

Li rememoradis la kreon de l'tero kiam Jehovo, avidante la potencon, kreis tiom da sklavo, senenergiemaj, memkontentaj kaj senfortaj, kies sola devo estis kanti la gloron al sia Kreinto kaj tremi antaŭ Li. Kaj, kiam ĉiuj en tiu tempo kantis la laŭdajn kantojn, foriris li de l'trono de Jehovo, plena de l'kolero kaj doloro.

¹⁾ Молодой поэт Акуратеръ является однимъ изъ популярнѣйшихъ представителей неоромантической школы въ латышской литературѣ. По профессіи онъ народный учитель. Помѣщенные здѣсь два разсказа въ русскомъ переводѣ были даны въ „Вѣстк. Зн.“ 19 года №

Редація.

Laŭ sia figuro kaj similo kreis Jehovo la homon, kaj kiela do li povis esti, se ne la sklavo? Tirano ne povas kreadi la sendependan, plenan kaj belan.

Kaj la Satano revis pri „sia“ homo. Violkolora duonlumo densiĝis super la montoj kaj ĉiam pli forte spiradis per bonodoro la herbejoj. Kiel maldolĉa mielo, kiel timiano forta estis la aromo, kaj en cerbo de l'Satano ekvekiĝis la pensoj kaj ekmalkvietiĝis, kiel oceano.

Li staris sur nova tero, ne bezonanta la sunon. Ĝies montoj estis el smeraldo kaj flava sukceso, ĝies valoj — tropleniĝitaj de arbaroj de l'vivo kaj de l'scio, kaj tuta ĝi, kiel altaro, fumiĝis de aromo de nevelkantaj rozoj. Dolĉa malsobriĝo kreskadis en brusto de l'Satano: li serĉis homon, sed homo ne estis — estis nur tiu, kiun Jehovo difinis por si sklavo.

„Tiu ĉi ne estas homo por mia tero!“ diris Satano kaj malĝojiĝis. Ĉu efektive la spirito povas vivi en tiu ĉi korpo, konsistanta el cindro kaj vivanta nur unu momenton, kiel sapa baloneto?

¹⁾ Juna poeto Akurater estas unu el plej popularaj reprezentantoj de nov-romantika skolo en latva literaturo; laŭ profesio li estas popola instruisto.

La Redakcio.

Kaj tiu ĉi koro, troplenigita de zorgoj kaj sklaveco, kiel kadavro, elmorde-tita de vermoj, pelanta la fluidan sukron —sangan—tra vejnojn! Miserinda koro! Kaj plue, tiuj ĉi okuloj, kiuj ne vidas la belecon, kaj tiu ĉi cerbo, kiu scias

nek unu el plej elementaj sekretoj; nek komprenpripri- tempo, nek spacon, sed kondukas sian majstron, kiel blindan almozulon, tra la mondo, kaj ĝojas malriĉulo, kiam sub liaj piedoj estas firma fundamento.

Tiu ĉi ombron Jehovo nomas plej alta ekzistaĵo de l'kreado. Miserinda Jehovo!

Kaj Satano elprenis la koron de l'homo kaj jetis ĝin al siaj piedoj. Kaj novankoron enmetis li en bruston de l'homo, belan, kiel belega sukce- no, kaj la vejnojn li elprenis kaj enmetis tien la riverojn de l'vivema oceano kaj sangon, varmegan, kiel faj- ro, enverŝis li en

novan koron kaj plenigis la tutan korpon de l'homo kvazaŭ per fajreroj; kaj de fajreroj atentis kaj tremis la tuta korpo en dieca ravo.

Ho, tio ĉi jam ne estis plu la korpo de l'homo, kiu putras kaj alformiĝas en cindron. Tio ĉi estis nova korpo: en akvoj de l'Gango ne troviĝus eĉ unu lotuso, kiu estus pli delikata, pura kaj bela, ol tiu ĉi korpo.

Kaj rapidiĝis Satano, tremante de l'ravo, kaj elprenis la okulojn de l'homo kaj jetis ilin al siaj piedoj, kaj kreis novajn okulojn; trans tiu flanko de l'tempo kaj spaco kaj tra eterneco rigardadis ili kaj ne ekzistis jam pli la sekretoj por homo; kaj steloj, plej belaj steloj, forflugis de l'trono de l'Jehovo por rigardi la belecon de l'homo kaj okuloj kaj, velkitaj, ili returnis reen.

Kaj Satano disligis la langon de l'homo, kaj, kiel argenta laŭtesonanta sonorilo, eksonis la homa parolo, kaj Serafimoj kaj Ĉefanĝeloj eksilentis en sia laŭda himno, ekaŭdinte la lingvon de l'homo. Kaj la fingrojn enŝovis la Satano en orelojn de sia homo, kaj malfermiĝis oreloj por harmonio de la eterneco, kiajn eĉ Jehovo mem ĝis nun ne aŭdadis.

Tiam Satano ekkaptis la homan krani- on, elprenis la cerbon kaj jetis al siaj piedoj. Ha, tiu ĉi miserinda cerbo! Tiu ĉi putranta buleto, per kies helpo la homo volis ekkoni la vivon kaj mor- ton, kaj en kiu ne plu ol la frezeco povis enlokiĝi! Tio ĉi ne estis la ekkono, tio estis vagado en mallumo. Kaj la Satano kolektis sennombran kvan- ton da pensoj de la plej gloraj genioj kaj enmetis ilin en la kapon de sia homo... kaj ekrugiĝis kaj ekstre- mis de l'ravo la bela Kreinto, ĉar antaŭ li staris homo, simila al li.

Kaj Satano ĉirkaŭprenis sian homon, ĉirkaŭvolvis siajn diajn manojn ĉir- kaŭ li kaj alprenis siajn lipojn, plenajn de ruĝo kiel vespera ĉielruĝo, al lipoj de l'homo, kaj ilia spiro unuiĝis, kiel unuiĝas du ĝojegantaj kantoj; senmor- teco estis en kiso de l'Satano, kaj eter- ne vivi kaj eterne ĝui povis de nun la homo.

Kaj plenigis la Satano la cerbon de l'homo per sia ekkono kaj fiereco; ne disfaliĝis li jam plu, kiel ĉe l'homo de Jehovo, kiam Satano tuŝetis lin per sia spiro; kaj enverŝis Satano en koron de l'homo amon, malamon, dolo- ron kaj ĝuon kaj ne laciĝis lia koro, kiel koro ĉe l'homo de Jehovo, sed ĉiam pli hele kaj hele flamis ĝi en senfine kreskanta feliĉo, kiel vulkano, kies riveroj de l'lafo disverŝiĝas super la tuta tero kaj ĉieloj kaj plenumas la spacon, sed kiu tamen ĉiam disverŝi- ĝas kaj disverŝiĝas kaj flamas sen fino; de spiro de l'homo, kvazaŭ nebulo, eka- peris morto kaj detruo kaj mallumo, kaj de la okuloj liaj milionoj da ster- noj ekbruliĝis en spaco, kaj post li ekfloris rozoj, kaj mirtoj verdiĝis kiel netrairebla arbaro, kaj porĵoj de la eterneco estis larĝe malfermitaj por li kaj tage kaj nokte.

En nevelkanta beleco staris la homo antaŭ sia kreinto—Satano—kaj ridetis.

Kaj Satano, ekflamiĝante pro feliĉo, proksimiĝis al li, ĉirkaŭprenis lin kaj diris:

„Ĉi estas nun Dio, kiel kaj mi! Ĉi estas mia frato, iru ni ĝui la feliĉon de l'dieco“.

Kaj manoj liaj kunvolviĝis, kaj lipoj liaj renkontiĝis, kaj ekstre- mis la tero pro feliĉo. Liaj sentojkunfluigis en unu trankvila harmonio, kaj tiu ĉi harmonio kreskadis kaj transformiĝis en dolĉ- sonanta simfonio, en oratorio de l'gloro kaj pli varmege kaj varmege flamis ĝies sonoj, kvazaŭ kunligante Kreinton kun lia kreitaĵo. Kaj la animo de l'Satano plenumiĝis per kva- zaŭ bruliĝanta oro, kaj penso lia mal- sobriĝis, spiro lia kvazaŭ ĉesiĝis kiel de fumata timiano, kaj li eksentis tion, kion li neniam sentis: li eksentis, kiel liaj fleraj malestimantaj okuloj

plenumiĝis de larmoj, kaj la feliĉo, kvazaŭ varma printempo, disfluigis en tuta lia ekzistaĵo. Sed la harmonio kreskis ĉiam pli sona, ĉiam pli brula, kaj sonoj, amasflugante, sin ronde turnadis ĉirkaŭ lia kapo kiel oraj fadenoj, kaj degelis en sango kiel flamo, allogante, ilin ĉiam pli malproksimen kaj malproksimen.

La Satano ĉirkaŭkaptis sian homon kaj demona ĝojo logis ilin danci: Kaj danco tiu ĉi fariĝis ĉiam pli rapida kaj rapida, kiel turnovento, kiu, kreskiĝante, forbalaas montojn kaj suprenlevas oceanojn ĝis nebuloj; kaj Satano dancis, kiel renaskita, sian venkan kaj vian dancon de l' stelo sur stelon, tra haoso de nebuloj kaj mondoj; pli viva, pli brula fariĝis la danco kaj pli laŭte ludis la nevidebla muziko, kaj granda doloro en animo de l' Satano aliformiĝis en doloron kaj minacis sufoki lin kaj en freneza turnovento de l' ĝojegoj ekflugis el lia brusto freneza krio... kaj Satano vekigiĝis... Li kuŝis sur nuda malmola ŝtonego de altaj montoj. La nokto estis malhela, plena de turnovento, kaj grizaj nuboj, kiel ombroj, rapide kuregis al oriento, sed la tero estis kvasaŭ malviva.

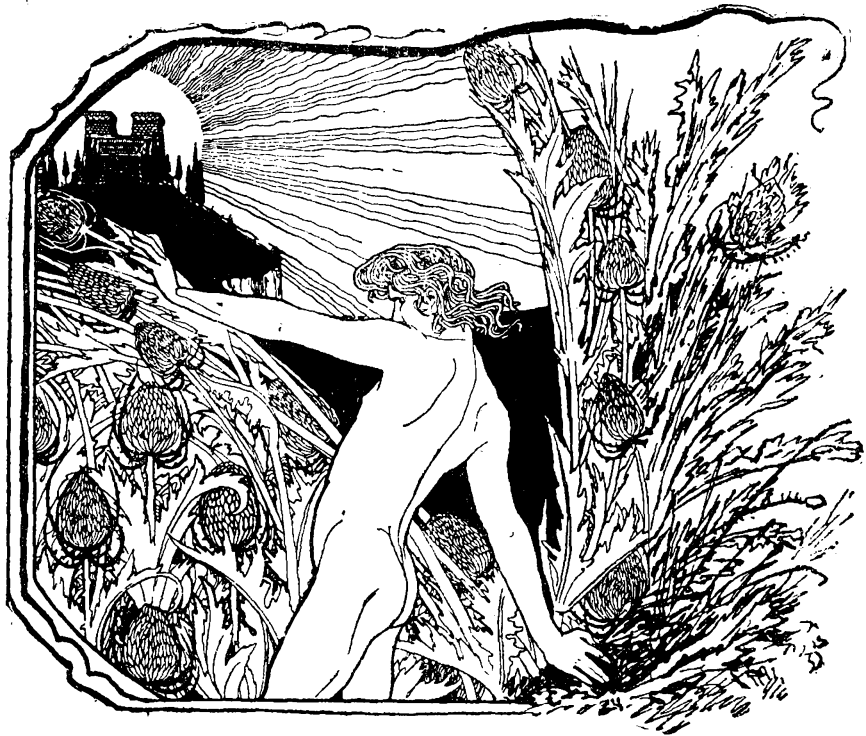
La Satano eksentis, ke en okuloj liaj estis io varma, kaj ektimis.

Larmo?! Li ploris! Malvarma, fiero, necedema spirito! Dio!

Kaj tiam li rememoris. Jes, tio ĉi estis sonĝo. Nur sonĝo. Kaj tie ĉi kuŝis

denove ĝi—tero de l' homo de Jehovo, kiu vivas nur unu momenton kaj kuŝiĝas revii pri senmorteco, kiu en agonio konvulsias ĉe l' trono de l' tiranoj kaj formortas por gloro de l' sia Dio, kiu, jen estas jam miljaroj, kiel li enforĝas sin en ĉenojn, kiel modusko rampas en koto kaj povas nur aŭ regi aŭ obei!

Jen vekigiĝas ĝi, tiu ĉi mizerinda tero, kaj malestimataj kreitaĵoj denove kurados, sur siaj stratoj serĉi eternan vivon kaj ne scios, ke la morto sekvas post liaj piedoj. O, eterna sklaveco, eternaj ĉenoj, eterna templo de idoloj! Kaj ekstremis Satano pro doloro kaj ekstremis de liaj turmentoj sensenta tero. Li ploris pri homo, pri tero, pri Jehovo, kaj pri sia sonĝo, kaj liaj milkoloraj flugiloj tremis de doloro, kiel ĉe vundita agilo, kiu, mortante, enpuŝas la ungegojn en la ŝtonegojn.

Trad. A. Sensajev.

Marko.

SUR DISVOJO 1).

Rusa literaturo en 1907-a jaro.

Dum lastaj jaroj nia literaturo travivas profundan turmentan krizon. La malnovo formortas. Formortas antaŭaj gustoj, metodoj, tradicioj. La verkistoj, kaj kun ili la legantoj jam ne kontentiĝas je la reproduktado de l'vivo en ĝiaj konkretaj eblecoj. Morara 2) realismo enkalkulanta en pasinta tempo malmulte da eminentaj nomoj ne trovas jam indajn al si enprenantojn en nuntempa literaturo.

Sed kie estas tio nova, al kiu apartenas la pliproksima estonto de la rusa literaturo.

Ĉi iafoje ekbrilas kiel marĉa fajreto en aŭtuna nokto, ion eklogas, ion ekpromesas kaj estingiĝas, ne plenuminte promesojn. Kaj nur pli densa kaj pli senespera ŝajnas post ĝi maldumalo de la sentempeco.

Ni havas en nuna tempo en la literaturo nur provojn, atencojn, serĉojn, tendencojn. Pri la ajn nova literatura fluado, venonta por anstataŭi realismon dum ni ne havas rajton paroli. Ĝi ankoraŭ ne difiniĝis, ne formiĝis, ne trovis sian „credo“.

Trafluginta super nia patrujo uragano ekmalkvietigis, ekmalklarigis marĉajn akvojn de la rusa realeco. Ĉi ekfluigis kiel torento blindiga de faktoj, travivoj, sentoj kaj pensoj. Ĝi vekis kuraĝajn esperojn kaj freneze belegajn revojn pri venonta nova vivo. Ĝi por ĉiam rompis malnovajn fermitajn ĉelojn de

l'moraro 3), en kiuj kiel sur bretetoj estis dismetita rusa vivo. Ĝi vekis de dormado grandegulon kies nomo estas — popolo rusa. Kaj la grandegulo vekigis, sin levetis, sed... ne levigis je sia tuta potenco kresko.

Por ĉi tiu fojo la fortoj de la morto venkis klarajn kreaĵn fortojn de l'vivo. La reakcio venkis.

Vekiĝis, sin levetis, sed ne eklevis sin—jen en kio estas psikologia tragismo de la travivanta de ni momento.

Rusa penso haltis antaŭ netrairebla baro: Kie do estas eliro el ĉi tiu sangema koŝmaro? Kion do nun kredi? Kie ni devas serĉi fortojn por estonta venko? Ĉu venos do iam tiu ĉi venko?

Tiun ĉi turmentan disreviĝon, senkredecon, intencojn, serĉojn kaj fine demoralizon de la venkitoj rebrilas nuntempa rusa literaturo. Ĝi ŝajne neniam ĝis nun sciis pri tiela spirita dezertiĝo.

Tian staton de l'momento belege rebrilas aperinta la lastan jaron teatra verko de L. Andrejev „Vivo de l'homo“. Ĉi sonas kiel lasta akordo de la funebra marŝo super malaperinta fluado de la rusa revolucio.

Ĉi tie Andrejev donas al ni ne tragedion de la donita homa persono, sed tragikan skemon de ĉiu vivo homa. El neestado aperas homo kaj en neestado ĝi reeniĝos. Hodiaŭ ĝi ne scias kio atendas ĝin morgaŭ, jen ĝi estas malriĉa, nekonata, sed unu turno de la rado de fortuna kaj ĝi trovas sin supre de la atingebla por la homo feliĉo: ĝi havas gloron, riĉecon, amatajn edzinon kaj filon. Ankoraŭ unu turno kaj ĝi estas jam malsuprenĵetita: la filo mortis de okaza ŝtono, ĵetita de iu el post angulo, malaperis gloro kaj riĉeco, kaj ĝi mem, sola, forgesita, ruliĝas senreturne en profundajn kaj pereas.

Eĉ la plej bela kaj bona vivo havas nenian sencon, diras per tiu ĉi verko Andrejev, tiel same kiel ĝin ne havas ĉiu vivo entute, ĉar homo estas nur ludilo en manoj de l'sorto, en manoj de „iu en griza“.

Ĉi tio estas unu el la plej reakciaj verkoj aperintaj iam ajn en rusa literaturo. Por kio, efektive, batalado, revolucioj, sangaj oferoj, se la vivon ĉiukaze aranĝos laŭ sia volo „iu en griza“.

De la arta vidpunkto tio ĉi estas sufiĉe malforta verko kaj tial la sukceso ĝia decas esti atribuita al la samtempa stato de l'animo de lacigita, demoralizita, disreviĝinta rusa inteligentularo.

La malvastaj kadroj de tiu ĉi skizo ne permesas al mi pli detale priskribi signifon de la mondkompreno de Andrejev aperinta en tiu ĉi teatra verko.

1) Русский текст помещенъ въ № 1 «Вест. Зп.» 1908 г. подъ заглавіемъ: «На распутии».

2) Быта.

3) Бытовой.

Mi notu nur, ke tie ĉi li donas ne tragedion de homo entute, ne mondan tragedion, sed tragedion de la burĝa inteligentularo.

Multe pli alte en arta rilato staras rakonto „Juda Iskariot“ kaj la aliaj. Malnova evangelia temo akceptis ĉi tie interesan kaj originalan klarigon. En la persono de Juda Andrejev kreis figuron de grandegulo kun animo, kiel haoso plena de tragikaj kontraŭparoloj. En enterpreto de Andrejev la perfidinto estis ne Juda delikate kaj flame aminta Jezuon kaj sentreme pasinta post Li lastan limon, nomatan morto, ne-perfiduloj estis la ceteraj lernintoj kaj la tuta popolo, permesinta kaj transvivinta ekzekuton kaj morton de sia Instruinto. Je biblia temo estas skribita „Eleazar“ de Andrejev.

Tute antaŭ nelonge aperis rakonto: „Mallumo“, en kiu L. Andrejev proponas etikan enigmon je la temo: „estas honte esti bona, ĉar estas malbonaj“, sed li donas nenian materialon por ĝia solvo.

Maniero de verkado de Andrejev estas originala kaj karakteriza por nia tempo ne malpli ol lia pesimisma mondkompreno. Por la enkorpiĝo de siaj ideoj Andrejev celas simbolojn, sed ne konkretajn figurojn kun karno kaj sango. Li celas detiri homon de liaj tempaj kaj lokaj kondiĉoj. Tiu ĉi fluado havas adeptojn en nia literaturo, kaj, laŭ la opinio de Andrejev, estis notita de la kritiko, kiel „morto de moraro“.

Estas malfacile diri en nuna tempo en kia grado tiu ĉi fluado distingiĝas per komuna karaktero kaj ĉu signifas ĝi la finon de la realismo kiel opinias kelkaj. Tamen estas sendisputeble, ke „moraro“ kun ĝia ĉiutageco de la vivo, figuranta homon kiel reprezentanton de certa klaso kun la tuta aro da ĉirkaŭantaj lin malgravaĵoj kaj detaloj, „moraro“ brilege kaj perfekte reproduktita en verkoj de Ĉehof kaj en Moskva Arta teatro, tiu ĉi moraro foriĝis en nuna tempo sur malantaŭan planon. La verkistoj — morarskribistoj iom silentiĝis kaj tiuj, kiuj ankoraŭ daŭrigas verki laŭ malnove donas malklarajn, palajn figurojn, neniun kapablajn forlogi. Formortis en la vivo malnovaj formoj kaj malaperis intereso al ili, sed la novaj ankoraŭ ne naskiĝis.

Dirante pri Andrejev ne estas eble ne rimarkigi pri parenca laŭ spirito al li juna talenta verkisto Sergejev — Censkij. La talento de tiu ĉi verkisto estas pli modesta ol ĉe Andrejev. Lin ankoraŭ altiras al si ne divenbla mistero de la animo homa, tiel same estas malluma kaj plena de mistika teruro la vivo en lia reprezentado. El liaj rakontoj, aperintaj en nuna jaro ni notu „Arbara marĉejo“ (Lesnaja topj). Ĉi tie

Censkij donis interesan tipon de virino kun animo plena de iaj mallumaj ankoraŭ ne konsciitaj deziroj kaj misteroj, kiel tiu arbara marĉejo kie ŝi vivas. Malpli sukcesa estas la alia rakonto „Leŭtenanto Babajev“.

Pesimismo, mistera teruro antaŭ la vivo — tio estas unu el la flankoj de la psihiko de venkito. En putra atmosfero de esperoj rompita kaj de malhonorigita kredo ekfloras lukse ekzotikaj venenaj floroj de marasmo.

Mi parolas pri la forlogiĝo de niaj beletristaj verkistoj je la problemo de seksoj. Malfacile estas nun trovi rakontojn kiuj tiel aŭ alie ne rilatus ĉi tiun temon. Mi estas certa, ke ne estas necese pruvi, ke seksa sfero havas tian saman rajton esti prezentata en la arto kiel kaj ĉiuj flankoj de la vivo homa.

Esenco estas ne en la ĉefa ideo, sed en la rilato al ĝi de la aŭtoro. Artisto devas sin turni al la prudento de la leganto, sed ne al liaj malbonaj instinktoj, kion, domage, oni ne povas diri pri aŭtoroj de diversaj „Flugiloj“, „Tri-dek tri kripluloj“ „Leda“, „Kvar“, penantaj superi unu la alian per la pikanteco de temo.

Komenciĝis ĉi tiu fluado, kiel militiro kontraŭ burĝa hipokriteco kaj mensogo, oni diras, ke estas ja ĝustatempo por liberigi el la sklaveco beleĝan homan korpon kaj malkaŝe konfesi, ke ĝi havas rajton por libera bela vivo.

Do niaj verkistoj, efektive, aperigis neniam profundajn en ĉi tiu regiono. Kun mirinda unuformeeco ili ripetas unu la alian en la priskribo de eroti-kaj scenoj, kun mirinda malseriozeco ili fosiĝas en la plej intimaj travivoj de la homo kaj eligas ilin en la mondon malpurigitaj, kripligitaj. Pasion ili anstataŭigis per volupto, liberan amon — per nestoj, kie „libere“ estas vendata atingebla por ĉiuj amo.

Grandan bruon kaj merititajn riproĉojn faris presita en ĉi tiu jaro romano de Arcibaŝev „Sanin“ ne seninteresa laŭ la senco, sed skribita maldelikate kaj songuste.

En tiu ĉi forlogiĝo je la seksa problemo similiĝas la ambaŭ fluadoj de la rusa literaturo kiel „malnovuloj“, tiel kaj „novuloj“, kiel realistoj, tiel kaj modernistoj. La unuaj distingiĝas per granda maldelikateco, aŭ kiel oni diras, vulgareco, sed la duaj okupitaj de prezentado de diversaj seksaj eksceso, enportas ĉi tien ian aldonan guston de malĉasteco¹⁾. Tielaj estas Kuzmin, Zinovjeva-Hanibal, Al. Blok, Sologub.

La plej talenta el ili estas sendube Sologub. La lastan jaron aperis lia granda romano „Melkij Bes“ (Malgran-

¹⁾ Извращенность.

da Diablo), skribita de li ankoraŭ antaŭ 10 jaroj, kiu laŭ la cenzuraj kondiĉoj estis malpermesita ĝis nun. Heroo de tiu ĉi romano Peredonov fariĝis jam nomo speca, kiel simbolo de mallumo de l'animo, malĉastemeco kaj malprudento. „Peredonovŝĉina“—tio estas, vera strio el rusa vivo, vera epopeo kiel „Obломovŝĉina“, „Karamazovŝĉina“. Nun estas presata lia nova romano pri nuntempa temo „Navji Ĉari“.

Parolante pri la dekadentoj ne estas eble preteriri silente „Tragiĉeskij Zvezrinjec“ (Tragika Bestejo) de Zinovjeva Hanibal (ŝi mortis pasintan jaron). Tio estas interesaj, iafaje kortuŝantaj per la profundo kaj beleco, paĝetoj el vivo de obstina infana animo. Balmont aperigis dikajn libron de versaĵoj sub ĝenerala titolo „Jar Ptica“, Aleksandro Blok—„Versaĵoj pri belega sinjorino“, „Senatenda ĝojo“, Valerij Brjusov—„Vojoj kaj Disvojaĵoj“, Gorodeckij „Sovaĝa Volo“, Vjaĉeslav Ivanov „Eros“.

Dekadentoj elpaŝas ĉe ni jaro post jaro pli kurage. Ili jam eligis el mallvastaj kadroj de siaj intimaj rondetoj (krujkovŝĉina) kaj nun enmetas siajn verkojn en ĉiuj dikaj ĵurnaloj. Ĉu signifas ĉi tio ilian venkon aŭ „en senfiŝejo kaj kankro estas fiŝo“? Sed ni devas konfesi, ke en la sfero de stilo lingva, dekadentoj tamen enportis sian parton da bono en la rusan literaturon.

La formo jaro post jaro perfektigas. Kiel modelon de stilisto, kiu havis grandan bruan sukceson, mi nomu Boris Zajcev. Lia malgranda libreto de rakontoj estis eldonita du fojojn en unu jaro. Krom tio la lastan jaron li skribis ankoraŭ kelkajn malgrandajn verkojn, „Majo“, „Kolono Kozov“, „Fratino“, „Amo“. Liaj verkaĵetoj estas efek-

tive belegaj. Ili enhavas ian nekaptetlan aromon de l'rintempo, de l'kareso... Li trovis ion sian, apartan, sed . . . . . sed li komencas sin kopii.

Finante ĉi tiun rapidan kaj tial nature ne plenan ĉirkaŭrigardon de la rusa literaturo de la pasinta 1907 jaro mi devas noti rakonton de Gorkij „Patrino“. Paroli pri ĝi estas malĝoje kaj dolore. Bona intenco, sed plena nesukceso en plenumado. Kun mirego ni demandas, ĉu tio ĉi estas tiu Gorkij, kiu verkis „Sur Fundo“?

Ĉu tio ĉi estas tiu M. Gorkij, kiu estis la unua hirundo de la rusa revolucio kaj tiel inspirite kantis:

„Por frenezeco de bravuloj, ni kantas gloron.

Ja frenezeco de bravuloj—jen estas saĝeco de l'vivo“.

En tiu ĉi skizo mi celis ne tiom nomi ĉiujn verkojn de rusa muzo, aperintajn dum tiu ĉi jaro, kiom noti naskiĝantajn fluadojn kaj tendencojn, kaj laŭforte komprenigi ilin. Tiel ekzemple mi ne diris pri Kuprin, kiu aperigis en mondon la lastan jaron la III-an volumon de rakontoj, pri Muĵejl—juna talenta verkisto-moraristo kaj pri kelkaj aliaj, dum ne karakterizaj por nuna momento.

Se la rusa revolucio estus venkinta, se ĝi elkondukus Rusujon al novaj politikaj formoj, doninte sekve liberecon por plua disvolviĝado de ekonomiaj fortoj de la lando, tiam bildo de la rusa reaĉeco, kompreneble estus tute alia kaj humoro de la inteligentularo kaj stato de la literaturo havus alian karakteron.

Nun do en nia literaturo ne estas loko por venkaj himnoj, ĉar niaj herooj trovis venkon en martira morto.

Nauko.

Petro Hajda 1).

EN JASNAJA POLJANA 2).

Tio ĉi okazis antaŭ kvin jaroj. Mi fariĝis kvarklasano de eklezia seminario, kiam la ideoj de l'Tolstoj fariĝis por mi la religio, potence postulanta de mi la tujan efektivigon de mia persona vivo.

1) Presante la artikolon de Petro Hajda la redakcio opinias, ke estas necese klarigi, ke ĝi tute ne konsentas la rigardojn de aŭtoro pri persono de Lev Nikolaevič Tolstoj. Pro sia juneco la aŭtoro, kompreneble, per densa koloro ĉion priskribis; sed tiu ĉi artikolo prezentas intereson precipe pro deziro de la aŭtoro substreki la kontraŭdirojn, okazantajn inter vortoj kaj agoj ĉe tiuj ĉiuj pensuloj, kiuj, simile al Tolstoj, donas tro grandan signifon al persona influo en afero de la perfektigo de la homara societo. La legantoj, certe, kompre-

„La Regno Dia estas en ni“.

La apero de ĝia horo de neniu alia dependas, ol de homoj mem. Komencu nur ĉiu fari tion, kion ni devas fari kaj ĉesi fari tion, kion ni ne devis

nas, ke ni ne povas rilati al la granda verkisto alie, ol kun plena respekto kaj kunsento al lia nobla agado. La rilato de L. Tolstoj al esperanto, al kies ideo li donis per sia solidareco potencan subtenon, devas ankoraŭ pli forte vekigi niajn simpatiojn al la Jasnopoljana filozofo-moralisto, 80-jara lia jubileo estas baldaŭ festata de la tuta homaro. Kaj ni kompreneble ne lasos la okazon al tiu nian malfortan voĉon al salutado de l'tutmonda genio.

La Red.

2) La nomo de bieno, kie ĉiam loĝas grafo Tolstoj. Rim. de Red.

fari, por ke tuj do aperu la promesita sur la stratoj ol antaŭe ne ĉirkaurigardi, Regno Dia“ 3).

Tial parolis mia insruisto, kaj mi kun ĉu ne rampas sub piedoj ia ajn kokcunula entuziasmo komencis „fari“. zis iam senintence tion ĉi fari, mi opi-Regnon Dian. Por tio ĉi mi antaŭ ĉio niis min la plej granda pekulo kaj nur ĉesis matene kaj vespere preĝi, ĉesis miris—kiamaniere la tero tenas min fari signon de kruco kaj iradi en pre- sur si post tia terura krimo. ĝejon; mi rifuziĝis vizitadi teatron kaj La Dio tiam ne ekzistis ĉe mi, ĉiuj do dancadi, evitis la antaŭajn konatulojn, „leĝoj kaj profetoj“ unuigis en unu, precipe fraŭlinojn. „severa, sed majesta figuro de l'malju-

La servantojn pro ia kaŭzo komen- nulo, kiu malkonfesis la preferecon de cadis nomi. „Vi“ kaj donadis al ili la ma- l'bonstata klaso kaj kiu plugis en bas-

Lev Tolstoj plugas. (Pentraĵo de I. Repin).

non, kiam diris bonan tagon, alvenante hejmen por libertempo, aŭ kiam diris adiaŭ, revenante seminarion. Mi mem faris kaj ordigis mian liton, mi mem purigis la botojn.

Mi terure ekmalamis pastrojn kaj la tuton eklezian (kvankam mia patro estis merita pastro), kaj kiam Tolstoj oni ekskomunikis de la eklezio, mi la tutan semajnon post tio ĉi iradis kun fiere suprenlevita kapo, kvazaŭ kune kun Tolstoj kaj min oni ekskomunikis publi- ke.

Mi ĉesis eĉ insulti „diablo“ kaj penadis nenion koleri, eĉ nian hundon. Pirat', kiu treege tedis min per siaj karesoj. Antaŭe mi ofte batis lin pro tio je buŝego kaj kolere kriadis: „iru for malsaĝulo, nun do mi nur ĝentile kaj mallaŭte diradis: „foriru Vi, mi petas“. Jes, kiel tio ĉi ne estas strange, sed dum tiu tempo mi eĉ la hundon nomis „Vi“.

La respekttestimo al ĉiu viva atingis ĉe mi tian staton, ke mi ne alie iradis

taj ŝuoj kaj en tolaj pantolonoj la pa- trinon—teron. Mi absolute estis enami- ĝinta en tiun ĉi figuron de l'Tolstoj kaj neniam pensus ŝanĝi je li ĉiujn Madonojn kaj Venerojn.

En tiu ĉambro, kie mi dormis, pen- dis sur la muro portreto de l'grafo. Tiuj ĉi maldelikataj, vilaĝanaj trajtoj de l'vizaĝo, tiuj ĉi malsuprenpendantaj brovoj kun la regna fiereco ĉiam rigar- dadis min el nigra kadro de l'portreto kaj estis ĉiama riproĉo en mia temp- pasigado. Ofte estadis, ke, vekiginte matene, treege estis al mi dezirate dor- loti sin en lito, sed severa vizaĝo de l'grafo rigardis min kun tia riproĉo, ke mi en unu momento eksaltis el lito, rapide min vestis, nepre mem ordigis mian liton kaj iris en ĝardenon purigi la vojetojn.

Tiun ĉi okupadon mi tiam opiniis ne inda por mi: vojetoj ja en ĝardeno es- tas jam malutila lukso. Mi devas iri en vilaĝon fari malfacilan kaj utilan vilaĝan laboron kaj mi pense petis ĉe mia instruisto pardonon „por vojetoj“, promesinte al li baldaŭ veni en bastaj

3) Tolstoj—„Regno Dia estas en ni“.

ŝuoj kaj tolaj pantolonoj inter malgajaj kampoj kaj tie ĉi laboradi, laboradi ĝis sangasvito.

Iafoje venadis al mi la penso veturi en Jasnaja'n Poljana'n kaj ricevi la honoron vidi per propraj okuloj mian instruiston. Sed ŝajnis al mi, ke ne elportos mi tian proksiman ĉeeston kaj ke mi tie ĉi apud piedoj liaj mortos pro tro grandega feliĉo...

En tiu humoro mi estis, kiam fariĝis kvarklasano de la eklezia semina-

miajn apartenaĵojn (antaŭe mi forveturis sen ili).

Sed apenaŭ mi trapaŝis la sojlon de l'seminario, kial min arestis subinspektoro, alkondukis al rektoro, kaj poste ili ambaŭ enŝosis min en seminarian malsanejon, kiel psike nenormalan. Ili eĉ ordonis vesti la frenezan noktsurtuton kaj pantoflojn, sed mi decide rifuzis.

Postean do tagon, mi sub akompano de du observantoj, estis alkondukita en

Lev Tolstoj inter vilaĝanoj. (Skizo de I. Fejn).

rio. La libertempoj finiĝis, kaj mi forveturis en lernejon kun mistera antaŭsento, ke longe ne estos en miaj fortoj resti en ĝi. La antaŭsento ne trompis min: apenaŭ mi povis „treni“ unu monaton en tiu ĉi kloako de obskurantismo; fine mi ne elportis kaj unu vesperon, ne demandante la permeson ĉe estraro, mi sidiĝis en vagonon, kaj forveturis rekte en unu el kolonioj de l'Tolstoj. Konatiĝinte kun ĝiaj ordoj, mi decidis nepre fariĝi ĝia ano; dume do—returne al hejmo, por kelkaj minutoj alvenis seminarion, por raporti al rektoro, ke mi forlasas ĝin, kaj por preni

domon de miaj gepatroj kaj elpelita el seminario...

De tiu tempo pasis kvin jaroj, kaj de antaŭa Tolstojismo ne restis ĉe mi „ŝtono sur ŝtono“. Sed tamen mi kun respektogola unuanfojon rigardis Jasnaja'n Poljana'n kiam en tiu ĉi jaro mi kun veturigisto, kiun mi dungis sur stacio „Jasenki“ de Moskvo-Kurska fervojo, suprenveturis monteton, kaj antaŭ miaj okuloj malfermiĝis la vilaĝeto mem kaj akre elstaranta sur verda fundo de la arbaro du blankaj domoj de l'Tolstoj. Mi restis loĝi ne ĉe l'grafo, kiel tion ĉi faras „ eminentuloj“, vizi-

tantaj Jasnaja'n Poljana'n, sed ĉe unu vilagaĝo.

II.

Prezentu al Vi disetendiĝintan ĉirkaŭ 100 verstoj pinglarbaron kaj en ĝies rando malgrandan vilageĝon el 60 dometoj... ĝi tuta etendiĝis en unu straton laŭlonge de dekliva monteto kaj apartiĝas de l'grafa bieno per larĝa kaj dekliva kavego.

Kiam mi la unuan fojon ekrigardis la antaŭan flankon de bieno de l'Tolstoj, malagrabla min frapis per sia, tiel dirite, burĝa stilo la ĉefaj pordegoj. Tio ĉi — du rondaj malgraciaj ŝtonaj kolonoj, kronitaj per koketoj, eltranĉitaj el lado. Precipe min incitis tiuj ĉi rondiĝantaj laŭ vento koketoj, simile al tiaj, kiaj renkontiĝas en dometoj de malriĉaj urbaj kvartaloj.

Enirinte en pordegojn, Vi vidas antaŭ vi iom irantan en monton malpuran, tutan en elfosoj, vojon, kondukantan al domo. En Jasnaja Poljana pro ia kaŭzo oni ĝin nomas „prospekto“.

Nenion grafan oni sentas. Nur sole „lawn tennis“, displanita antaŭ domo, memorigas ke tie ĉi loĝas la nobluloj.

La domo mem estas ankaŭ tre malgracia ekstere kaj malorda—interne. La meblo—ne grafa kaj ne komercista: „tiel simple“, jen kion estas dezirate diri, rigardante tiujn ĉi malplenajn ĉambrojn, kie staras modesta antikva meblo.

Se estas io interesa en domo, tio estas belegaj portretoj de grafo kaj de lia familio, pentritaj de Repin', Ge' kaj de aliaj pentristoj, vizitintaj Jasnaja'n Poljana'n. lafoje, vespere, el fenestroj de l'domo elfugas necertaj sonoj de l'fortepiano: jen ludas aŭ maljunulo mem aŭ iu el la familio.

Kiam mi la unuan fojon aliris al domo de l'Tolstoj, eksonis tre agrablaj, arĝentaj sonoj de la sonorilo. Tio ĉi—oni invitas la grafan familion kaj ĉiam loĝantajn ĉe l'grafo „eminentulojn“ al tagmanĝo: tiel estis delongtempe ĉe ili akceptite. En atendo de l'fino de tiu ĉi ceremonio, mi iris vagadi en la ĝardeno.

Ĉi disetendiĝis je 60 verstoj ĉirkaŭ grafaj domoj. En la ĝardeno estas nur unuj pomujoj kaj nenia ĉerizo aŭ pruno. En tiu ĉi jaro estas tia grandega bonariko, ke la grafino akceptis por farmo de l'pomoj 5000 rublojn.

Apud domo mem etendiĝas centjara tilia aleo. Kiam mi eniris en ĝin, ĉi al mi, ke mi ekaperis en malhela gotika templo: tiel estis tie ĉi malhele, kaj tiel majeste foriris ien en la ĉielon—per du senintermankaj muroj—centjaraj tilioj. En mezo de aleo staras verda benko kun dorso.

Oni diras, ke tie ĉi estis pripensitaj

kaj verkitaj la plej belaj paĝoj de l'„Kazakoj“.

Mi singardeme, apenaŭ altuŝatante la teron, preteriras tiun benkon, surkiu iam en poetikaj turmentoj naskiĝis bonodora Marjanka kaj bonanima onklo Eroŝka. Kaj songas, kvazaŭ iliaj ombroj nevideble ĉeestas tie ĉi inter arboj. „Demetu ŝuojn, ĉar loko tiu ĉi estas sankta“, subite alvenis al mi en kapon; mi en konfuzo foriris de interdikta benko...

Kiam mi alproksimiĝis al teraso, la matenmanĝo estis jam finita. Apatie apoginte la manon sur la krado de l'teraso, sidis iu flavruĝa, simila al hebreo, sinjoro kaj fumis. (Kiel poste montriĝis, tiu ĉi estis filo de l'grafo, Lev Lvoviĉ). Mi povis nur lin solan vidi, kvankam el-post sovaĝa vinbero, dense ĉirkaŭvolviganta la terason, aŭdiĝis diversaj voĉoj.

Mi salutis flavruĝan sinjoron kaj demandis:

— Cu oni povas vidi Lev Nikolaeviĉ?

— Oni povas, povas... — Vin demandas juna homo, sin turnis la flavruĝa sinjoro al nevidebla de mi grafo. Post tio ĉi sur la teraso eklaŭtiĝis ies malpezaj paŝoj. Mi sentis, ke tio ĉi iras al mi mem maljunulo, kaj min nevole trafis febro ĉe penso, ke jen-jen tuj mi ekvidos homon, antaŭ kiu genuas popoloj de l'Malnova kaj Nova Mondo. Al mi ial ŝajnis, ke mi ne elportos lian reĝece-severan rigardon.

Apenaŭ aperis sur teraso granda figuro de l'Tolstoj, kiam mano mia instinkte deŝiris de l'kapo la ĉapelon. Momento... kaj mi kvazaŭ formortis en estimplena saluto.

Grafo eliris al mi kun demando:

— Ĉu Vi estas la unuan fojon ĉe mi? Mi respondis: „jes, la unuan“ kaj ni iris kun li laŭ la aleo de l'ĝardeno.

Apud mi ne estis tiu Lev Tolstoj, kiela lin prezentas al si ĉiu el ni laŭ portretoj de la lastaj jaroj: severan maljunulon, kun maldelikataj trajtoj de l'vizaĝo, tipan Jasnopoljan'an vilagaĝnon. Kontraŭe, apud mi iris la plej bonanima... mi volus diri — junulo, se ne grizaj haroj de l'grafo. Jes, li estas mirinde juna ne sole anime, sed kaj fizike.

Voĉo—maldika, junula tenoreto. malpeza, gracia irado, dorlotita, sen sukcoj, ekanimita vizaĝo kaj delikataj belaj manoj. Nur senformaj botoj, el maldelikata ledo, kaj simpla rusa ĉemiso, ĉirkaŭita per rimeno parolis pri io ne-grafa.

— Vi, certe, estas revoluciisto?—demandis Tolstoj, rigardante mian studentan ĉapelon. Tiu ĉi demando estis elparolita kun tia ironio, ke mi anstataŭ respondi, nur nevole ekridis.

Grafo ankaŭ ekridetis, poste vizaĝo lia subite fariĝis severa.

— Jes, mi Vin serioze demandas: Ĉar nun la tempo estas trapasanta... ĉio tio estas fremda... Sed jen animondo, animon sian Vi povas por ĉiam pereigi... Mi tion ĉi ĉiam nun diras al junaj homoj...

Mi kun scivolo de palenteologo ekrigardis grafon, kiel elfosatajan malofataĵon, posedantan apartan, tiel dirite, jam atrofĝintan ĉe ni „organon“—animon.

— Ĉu Vi aŭdis, grafo: Regna Dumo estas dislasita? demandis mi.

— Konfesas mi, ĉio tio min tute ne interesas. La popola reprezentado tiel sin kompromitis en okcidento kaj Ameriko, ke eĉ estas ridinde aldoni al tiu ĉi fakto ian ajn signifon.

Priparolinte ĉirkaŭ 10 minutoj pri nuntempaj faktoj, mi la tutan tempon atendadis, ke jen-jen grafo diros ion genian, li do parolis la plej komunajn kaj ofte uzitajn opiniojn kaj tiel terure per tio ĉi enuigis min, ke mi petis grafon doni el lia biblioteko por kelkaj tagoj Dobroljubov.

— Mi nenian Dobroljubov konas... kiu estas tiu ĉi?

Mi ruĝiĝis pro grafo kaj rememorigis al li, kiu estas tiu Dobroljubov.

— Ĉu mi nepre devas scii lian nomon? kun ĉagreno respondis grafo,—ĉio tio do estas maleminentaj, malseriozaj verkistoj:

Cerņiŝev, Dobroljubov...

— En tiu okazo—donu al mi monografion de Andrejeviĉ pri Vi... ĝiestas nomata „Lev Tolstoj“.

— Ĉu Vi efektive Vin okupas per tiaj bagateloj? ekridetis maljunulo.

— Ĉu Vi ne legas kion skribas pri Vi la aliaj?

Grafo neige ekskuadis la kapon anstataŭ respondo kaj, kiel ekŝajnis al mi, fiere.

„Afektas li“ pripensis mi kaj eksilentis.

Ni eniris en la domon kaj grafo invitis min en sian kabineton.

Mi prezentis al mi, starante antaŭ la malfermota pordo de l'kabineto, ke tuj mi ekvidos ĉambron en detale Tolstoj'a stilo.

Glataj, sen kornico kaj sen iaj ornamoj, muroj kaj plafono.

Modesta, farita de grafo mem tavolo, sur kiu, krom plej bezona skribilaro, nenio kuŝas kaj neniam bagateloj estas dislokigitaj. Sur muroj estas penditaj „sanktaj“ objektoj: segilo, famekonata mallonga peltokaj bastŝuoj, kaj en angulo staras hakilo kaj ŝovelilo. En ĉambro odoras je ŝafa felo kaj je tiu kunmiksa el tero, pajlo kaj sterko, kiu estas apartenaĵo de ĉiu vilaga dometo kaj kiu ial precipe

plaĉas al akra kaj dilikata flarsento de Lev Nikolaeviĉ.

Ĉirkaŭe, kien Vi nur ne rigardus, estas sola „simpleco“, stilo estas detale kunmetita, nek unu burĝa streketo.

Tia estos mi pensis, kabineto de l'grafo, sed treege mi eraris.

Antaŭ ĉio Vin frapas la plej plena sengusteco. La planko ne estas kolorigita, el pinaj tavoloj, kaj ankaŭ tie ĉi Vi vidas belajn pordojn el korela betulo, en stilo m o d e r n e, kondukanta el kabineto en ĉambron de l'grafo. Apude de antikvaj molaj seĝoj sin trovas simpla, nekolorigita benko. Sur skribtablo iaj malmultekostaj bagateloj, kiel ekzemple neevitebla en la tuta Rusujo „prespapier“ el plumbo, figuranta aglon kun disetenditaj flugiloj; tie ĉe estas ankaŭ lada malnova kruĉo, ŝajnis, por memoro de l'kronado, el kiu elstaras ĉiuspecaj plumingoj kaj kraĵonoj. Sur muroj estas dispenditaj portretoj de Reskin', Henri', Gorg' kaj malnova elkolorigita gravuro de rafaela Madono.

Sur tiu muro, al kiu estas alŝovita la skribtablo, pendas longa breto, kiu estas tute plenigita per „Enciklopedia vortaro“ de Brokhaus; inter mola leda kanapo kaj skribtablo estas disetendita belega kolora tapiŝo.

Unuvorte la Tolstoja stilo tute forestas en la kabineto. Grafo invitis min sidigi kaj li mem eksidis en du paŝoj kontraŭ mi sur la seĝo. Kelkajn minutojn ni silentis kaj kvazaŭ rigardadis unu la alian.

Unua ekparolis mi.

— Lev Nikolajeviĉ! ĉu vi kiel antaŭe neigas nuntempan arton?

— Jes.

— Kaj sciencon, kaj regnecon kaj eklezion?

— Certe.

— Kaj sociajn demandojn?

— Tio ĉi do estas nur bagateloj...

— En tiu okazo—pro Dio—diru do al mi, kion Vi dezirus restigiel nuna vivo, kion Vi trovas en ĝi senpeka, bona... Kio do restos fine?

Mi sentis, ke la demando estas formulita tro akre.

Ŝajnis al mi, ke mi tuj do ekaŭdos „la kredon“ de la fondinto mem de Tolstojismo kaj pretigis min por atente lin aŭskulti.

Tolstoj leviĝis de l'seĝo kaj mont-rante per mano la ĝardenon, kiu estis vidata el la fenestro, trankvile respondis:

— Kaj jen la naturo restos... hundetoj ludas inter si, tio ĉe ne estas peka, tio ĉi estas bona... plue—falĉi, plugi en la kampo... fine, mia ama rilato al homoj kaj bestoj restos... En tiu ĉi tempo tra la ĉambro kun zumo traflugis muŝo.

Grafo kvazaŭ neatendite ion rememoris kaj, iom ruĝigante kaj sin ĝemante, diris:

— Kvankam al mi estas honte pri tio ĉi diri al vi... certe... nu, estu jam tiel. Rigardu do... mi antaŭe ĉiam sufoĝigis tiujn ĉi tedemajn muŝojn. Kaj jen hieraŭ mi kaptis en manojn du kaj singardeme ellasis ilin post la fenestron: vivu do ili... Ha, juna homo, Vi eĉ ne povas prezenti al Vi, kian li, plezuron tio ĉi faras al mi! Kaj li denove iom ruĝiĝis kaj komencis certigi min, ki al al ĝuste dirite, estas honte pri tio ĉi paroli. Tamen do, mi ne povis nerimarki sur lia vizaĝo ian memkontentecon.

Post tio ĉi la temo de nia interparolado estis ŝanĝita kaj li komencis paroladi pri Dio, pri animo, sed mi nenion komprenis el nebula parolado de maljunulo. Memoras mi nur, ke la korpon li nomis „limo de l' spirito“, multe parolis pri malriĉegeco de l' materiala vivo de l' homo kaj konsilis al mi, por „savi la animon“, forlasi la universitaton. Parolado lia estis tiom implikita kaj senordiga, ke la grafo eĉ mem eksentis tion ĉi kaj diris al mi, adiaŭante:

Jen Vi, juna homo, foriros de mi kaj pripensos: kia sensenca maljunulo... jen kaj estas peko kontraŭ proksimumo, ne bone...

— Pardonu,—diris mi, leviĝante de l' seĝo kaj iom salutante la grafon,—mi estas eĉ per tio feliĉa, ke aŭdas Vian voĉon... Grafo paciĝe ekridetis.

Mi ne detenis min kaj faris la lastan provon... peti el riĉa biblioteko de Tolstoj la bezonatajn librojn.

— Pardonu, grafo, mian tedecon: ĉu ne povas mi ricevi ĉe vi por kelkaj tagoj Mihajlovskij?

La vizaĝo de l' majunulo subite akceptis severan, instruistan mienon.

— Ha, kia Vi estas malbonigita juna homo... bedaŭras mi Vin: kial Vi perdas Vian multekostan tempon por tiuj ĉi bagateloj?

— Pardonu, Lev Nikolaeviĉ, por mi do tio ĉi estas altaĵoj de l' pensoj „Alpoj“... Tolstoj malestime ekridetis.

— Jen, tio ĉi estas formikaj amasetoj—ĉiuj Viaj Mihajlovski'oj kaj Dobroľubov'oj... triviala liberala babilado.

— Sed kial do ili havas tian kolosan sukceson ĉe ni?

— Tute simple, ĉar ili estis sekretaj revoluciistoj... Kaj kio estas al mi plej ĉagrene: jen tiaj malbonigitaj junaj homoj, kiel Vi, traleginte ĉiujn bagatelojn, opinias—ni estas kleraj... Malkleruloj estas Vi, plej maldelikataj malkleruloj...

Ĉu Vi legis Ĉanning'on? subite sin turnis li al mi kun la demando, rekte rigardante en miajn okulojn.

— Ne.

— Kaj Russo'n, kaj Mark'on Aŭrelion.

— Ne.

— Vera malklerulo... mi treege Vin bedaŭras—por kio Vi perdas Vian tempon...

— Sed kiun do Vi, grafo, el rusaj verkisoj kalkulas „Alpoj“? Ĉi iom primeditis.

— Jen Puŝkin', Dostoevskij'... Tjut-ĉev'... Gercen', kiam li disreviĝis en revolucioj (kvazaŭ rememoris li, kun paŭzoj nomante unu post alia).

— Vi sekve ne donos Mihajlovskij'n?— ankoraŭ unu fojon petis mi.

Grafo nur neige ekskuis la kapon kaj svingis per manoj, kvazaŭ li per tuta sia grandega korpo forpelis pikintajn lin abelojn.

Por adiaŭo li prezentis al mikelkajn lastajn siajn broŝurojn pri nuntempaj temoj.

Pro ĝentilo, mi ilin prenis, dankis kaj, ne disvolvinte, redonis ilin al li en la sekvinta revido, kvankam kaj trancis ĉiujn—pro estimo al maljunulo.

Dum la tuta tempo de nia interparolado mi kun plej granda estimego rigardadis maldikajn, belajn manojn de l' grafo, kiuj kreis tiom da mirindaĵoj en la poezio. Kelkajn fojojn mi ĉirkaŭprenis la nevenkebla deziro ek-kapti tiujn ĉi geniajn manojn kaj sentime ilin kisadi.

Fine, eniris lakeo kaj raportis, ke la ĉevalo estas selita.

Ni eliris al teraso, kie jam atendis grafon lia amata malhele-bruna ĉevalo „Zaporojec“.

Grafo ensaltis sur ĝin kun junula facileco. La ĉevalo ial subite ekronkis kaj leviĝis sur siaj postaj piedoj.

— Ho ve, ĝi mortigos!.. estis ekaŭditaj kelkaj virinaj voĉoj.

Li amike kaj molege batetis la ĉevalon sur la kolo, alspronis ĝin kaj sendinte al ni ĉiuj aeron kison, sin kaŝis post la arboj de l' ĝardeno.

En tiu ĉi tempo aliris al mi la bofilo de l' grafo, princo Obolenskij, nigrharulo, ĉirkaŭ 40 jaroj, de malgranda statur.

Ni ial tuj komencis paroladi pri vilaĝana movado. La princo per karaktera akcento de „beaumontain“ apatie ekbalbutis:—Jen nun ĉiuj krias: „Teron kaj liberecon!“ sed tamen tio ĉi estas nur malsaĝa frazo... la vilaĝanoj estas simple tiel malriĉaj, ke fariĝis mallaboremaj: ili eĉ ne povas kaj la nunan teron prilaboradi.

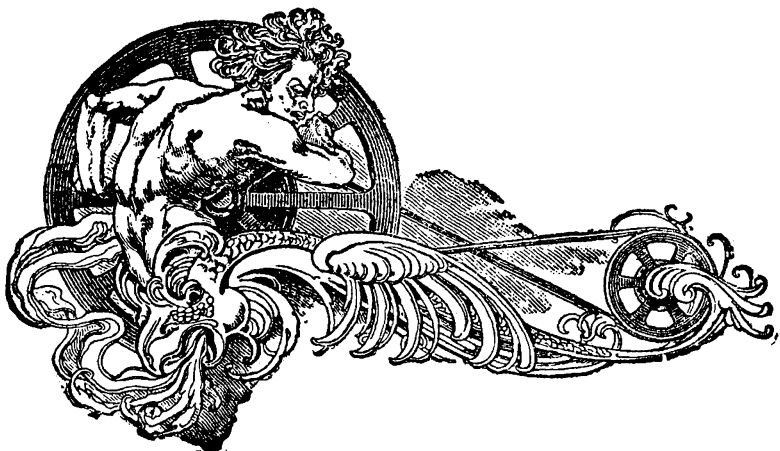
— Ne,—rediris mi,—jen Jasnopoljan'anoj volis jam plugilojn aĉeti, ili opinias, ke la Dumo donos al ili teron. Kaj nun, kiam Dumon oni dispelis, ili kiel antaŭe fosos la teron per ĝissuperakvega plugilo, ĉar por duondesatino da partigita tero ne estas bezone eĉ la plugilon aĉeti.

— Mi do diros al Vi—kun tia sama apatia tono en la voĉo daŭrigis la princo—ke la vilaĝanoj nun simple eldrolotiĝis: ili nur scias drinki, kriadi kantojn, insulti... ili laboras senzorge... ne tial, kial estis ĉe niaj praavoj. Se oni deprenas de ili kaj tiun profiton, kiun nun donas al ili la bienhavanto, ili nepre pre malsato kiel bestoj pereos...

He!—pripensis mi, reveninte en la vilaĝon... tie ĉi loĝas servutistoj.

Al mi fariĝis ĉagrene, precipe kiam mi rememoris, ke en oktobro de la pasinta jaro pro tio, ke la najbaraj vilaĝanoj hakadis la arbaron, grafo alvokis en sian bienon la kozakojn.

Trad. A. Sensajev.
(Daŭrigo venos).

A. Novikov.

KIO FARIĜOS, SE ORO PERDOS SIAN VALORON 1)?

La oron aspiras nun la tuta homaro, ĉar per la oro oni povas ĉion aĉeti: kaj fizikan bonstaton, kaj spiritajn ĝuojn, kaj komunan honoron, kaj sanon, kaj feliĉon, kaj virinan favoron... La oro senpere nenion donas al la homo, ĉar kuŝante inter la oro, oni povas morti pro malsato, sed, tamen, okazis tiel, ke homoj interkonsentis, kondiĉis per kvanto de la oro mezuri valoron de ĉiu objekto. La diversaj regnoj komencis fari monerojn el la oro, kaj valoro. Sekve, ankaŭ internacia signifo de tiuj ĉi moneroj fariĝis malsamaj pro malsama kvanto da oro, enhavata de ili; tiel, ekzemple, rublo enhavas 17,4 dolojn da pura oro kaj tial ĝi estas pli kara, ol franko ĝuste en 2²/₃ fojojn, ĉar la lasta enhavas nur 6,5 dolojn, t. e. 17:22/3.

Ni eĉ ne povas prezenti al ni la koston de ia ajn objekto, ne defininte, al kia kvanto da oro estas konforma tiu ĉi objekto.

Kio kaj kiome estas pli kara, ĉetveriko da aveno aŭ paro de botoj? Neniu povas tion ĉi diri, ne defininte koston de

la unua kaj de la dua, t. e. ne komparinte ilin kun kosto de la oro.

Homoj pensis, ke tiel estos eterne, ke ĉiam kaj ĉion oni povos taksii per komparo kun certa kvanto da oro de moneroj.

Tiel oni opiniis ĉar oro estas ĥemia elemento, alie diri, tia korpo, kiu jam ne estas ĥemie dividebla, kaj pro tio ne povas esti arte farita. En mezepoko alĥemiistoj penadis trovi sekreton de l'ricevado de la oro el malmultekostaj ŝtofoj. Sed la plej nova scienco, ĥemio, pruvis, ke fari arte oron ne estas ebla—la oro, ĝi diras, estas simpla korpo. En nerefutebla maniero tion ĉi ankaŭ konstatas la granda rusa ĥemiisto Mendelejev.

Neniu, cetero, tre penigis pri tio sian kapon. Pligrandiĝas kun progreso kaj kun kreskado de la loĝantaro de terglobo ankaŭ la kvanto de riĉaĵoj—kompare kun tio pligrandiĝas ankaŭ la nombro de lokoj, kie oro estas akirata, pliboniĝas ankaŭ la kvanto de bezona al homoj nobla metalo.

Oni opiniis, ke tiel estos... eterne... Sed longa vico de eltrovoj en regiono de l'ĥemio kaj en apudaj regionoj de l'scienco, la eltrovoj, kunligitaj kun nomoj de Le-Bon, Crookes, Becquerel, Curie, Ramsay, lord Kelvin,

1) Что произойдетъ, когда золото обезцѣнится? Эта статья помѣщена на русскомъ языкѣ въ № 2 «Вѣст. Зн.» подъ заглавіемъ: «Демонетизація золота»

kaj aliaj, igas pensi, ke niaj antaŭaj komprenoj pri hemiaj elementoj estas tute malgustaj, ke nun jam ne povas havi lokon kredo pri ilia neŝanĝeco, kontraŭe, la atomoj hemiaj estas submetitaj al leĝo de la evolucio, leĝo, simila al tiu, kiu potencas en mondo organika; krom tio, ĉiu atomo havas sian rondon de disvolvigo, sian komencon kaj sian finon de ekzistado.

Tial ne estas mirinde, ke science-pruvita fakto pri aliformigo de unuj elementoj en aliajn devigis la multajn rememori pri antikva revo de alhemistoj, esperintaj trovi manieron de l'ricevado de la oro el aliaj mineraloj.

Kaj, oni devas konfesi, ke nun la sama revo jam ne ŝajnas esti tiel neefektivigebla. Kaj tial ĉiu pensema homo, ĉiu interesiganta pri socialaj sciencoj kaj, private, pri tiuj ekonomiaj interrilatoj, kiuj estas ligitaj kun nuna sistemo de komercaj—ŝanĝado kaj kun valora unuo,—ne povas ne doni al si demandon: kio fariĝos, se unutage la mondo ekkonos, ke oro povas esti arte farita? Eĉ supozu ni, ke en komenco la akirado de la oro per hemia vojo estos malprofita; tamen, ĉu estas inde paroli, ke tiu stadio estos, ĉiokaze, nelongedaŭra? Ĉiuj hemiistoj, mehanikistoj, inĝenieroj, sciencamantoj—ĉiuj sin jetos al plibonigo de l'manieroj de orakirado. Tiam neniu estos, kiu konstruus domojn, trametus fervojojn, funkciligus fabrikojn, preparus kuracilojn.—Ĉiuj farados oron!

Ĉu oni povas dubi, ke ĉe tia infera konkurado pli ofte kaj pli ofte oni farados eltrovojn, celantajn plimalkarigi oron. Je komencos aperadi produktojn de malkara oro... dum ĝin oni ne ĉesos akceptadi.

Tiam ĝi fariĝos la objekto de fabrika produktado...

Tiam oni preparados orajn hufojn, orajn plugilojn, orajn tegmentojn.. ja oro estas pli fortika, ol fero: ĝi ne rustiĝas! Tamen, oni bezonas ankoraŭ ekzameni, ĉu taŭgas ĝi por la plugiloj?

Sed iru ni, leganto, el kabineto de hemiisto kaj el orfara produktoje—ĝustokaze, eĉ nun tio ĉi jam ne estas nur simpla fantazio—en kabineton kaj eĉ en animon de Rotschild (Rotschild).

Ĉu vi estas certigitaj, ke Rotschild, kiam li tralegis pri eltrovo de Ramsay, ne sulkigis sian vizaĝon?

Penso pri tio, ke oron ankaŭ oni povos fari, sendube, kiel najlo eniĝis lian kapon. Li certe forpuŝadis ĝin, kredigante sin, ke litio, kiun faris Ramsay el la kupro, ankoraŭ estas ne oro kaj ke, krom hemia neebleco,

ekzistas iafoje ankaŭ grandaj teknikaj malfacilaĵoj.

Jes, sed tamen, li pensas, miaj riĉaĵoj ne estas tiel absolute neŝanceleblaj, kiel mi pensis. Nun mi estas caro de l'caroj... Sed sufiĉas, ke ia malpura hemiisto—fi, eĉ eble socialisto!—eltrovu, eĉ okaze, malbenitan sekreton... Kaj mi—nenio! mi—lasta el la homoj! Sed, efektive, kio fariĝos, se oro perdos sian valoron?

Ja 99% de mia miliarda have konsistas el la oro!

La oron ŝuldas al mi la regnoj de l'tuta terglobo... Kaj ĉio tio ĉi fariĝos nenio... Do per obligacioj kaj rentpapiroj kvankam oni kamenon hejtu! Cetere, mi havas kelkajn bienojn, kaj palacojn, kaj karajn objektojn... Ĉu ne devas mi aĉeti nun, dum estas trankvile, eble plej multe da tio ĉi? He! tio ĉi ankaŭ estas malsaĝaĵo! Nu, kion, ekzemple, kostos mia bieno sen oro? Ekzemple, bieno estas riĉa, sed botojn, ekzemple, mi ne havas. Se oni sin turnos, ekzemple, al botisto. Donu, frato, paron de botoj, mi do al vi desatinon—estu tiel!—da kampo donos,—ja povas do li al mi diri: nun la bienoj nenion kostas, nun botoj estas pli karaj; fordonu por paro la tutan bienon... Ja ĉiu fordonos! nevole fordonos! Por kio do taŭgas ĉe ŝanĝa komercado la bienoj kaj muzeoj.

Tiel pensas Rotschild! Kaj li estas prava. Tamen, afero estas tiela, ke ne sufiĉas pravi eblecon de arta farado de la oro, por ke jam efektive oni povu fari ĝin! Malfacile estas prezenti al si tiun mirindegan revolucion, kiun faros eltrovo de arta farado de la oro! Regna potenco ĝis nun ĉie kutimis esti fidela sklavo de la kapitalo tiom, kiom reprezentantoj mem de l'sama potenco ne estas kapitalistoj. Kapitalo, kiel ni komprenas ĝin nune, en okazo de eltrovo de artefarita oro, jetiĝos al regna potenco samtempa: helpu, diros ĝi, per siaj bajonetoj konservi al mi mian potencon, miajn rajtojn! Kiajn rajtojn? Samajn, kiujn vi ĉiam defendadis: miajn de antikve apartenantajn al mi rajtojn, apogitajn sur posedado de la oro.. Iru for, respondos regna potenco. Oro nun nenion kostas. Kaj mi mem ne konas, kie estas la kapitalo, kie—riĉaĵoj; al kiu mi devas servi—mi ne konas. Mi mem perdis kapon...

Falis ĉiuj miaj fundamentoj. Grandajn malprofitojn vi ne evitos. Provu, pli bone vi faros, serĉi ion, per kio oni povus anstataŭigi la oron. Necese ja estas havi unuon de l'valoro por mezuri kapitalon. Alie—eĉ estas ridinde aŭ eĉ terure diri—kapitalo ja ne ekzistos en nuna senco de tiu ĉi vorto, sed oni havos provizon da pano, da diversaj objektoj, ekzistos domoj, sed kosto, bazara kosto por ĉio tio ĉi ne ekzistos.

Kaj aĉeti ion oni ne havos per kio! ja oro nun havas nenian valoron, papermono do sen oro tute nenion kostas. La fabrikoj ĉesis funkciadi; ĉar laboristoj oron ne akceptas. Ni postulas, al si objektojn de konsumo. Sed objektojn de konsumo havas ne fabrikantoj, sed kamphavantoj kaj butikistoj. Tiu ĉi ne donos! Unuo de l'valoro mallestas! Miaj oficistoj diskuris, la militistaro pereis... Ĉu mi havas eblon helpi al vi?

Kaj ĉio tio ĉi estus nome tiel, se subite estus trovita maniero de arta farado de la oro ĉe kondiĉo de l'kompara malkareco de sama produktado. Sed oni devas opinii, ke tiu ĉi fariĝos alie. Inter ricevo de unua miligramo de hemipura oro kaj anstataŭigo de fero per ĝi, malgraŭ ĉiuj penadoj de l'homaro, pasos certa periodo de tempo. Dume, kapitalistoj konsiderados kiemaniere travivi katastrofon. Al kapitalisto ĉio servas: kaj scio, kaj saĝo, kaj scienco, kaj fizika forto. Kaj jen, dum hemiistoj sin ĵetos akiradi oron, aliaj scienculoj, juristoj, ekonomiistoj ĉion faros por savi kapitalistojn. Antaŭ ĉio oni penados trovi novan mezurilon de valorajoj anstataŭ oro. Jam io en sama regiono estas farita, sed malcerte tiuj ĉi proponoj, kiujn ni konas, havas ian realan signifon. La oron kvazaŭ naturo mem antaŭdifinis esti mezurilo de la valorajoj, ĉar ĝi posedas ĉiujn ecojn, kiuj nome taŭgas por tio ĉi. Oro estas la plej fortika elemento, tre malfacile oksidata kaj tial neperdanta sian valoron pro eksteraj fizikaj kondiĉoj, ne estas simila al aliaj elementoj. Ĝin oni povas distingi de ĉiuj elementoj, kaj pro tio ĝin malfacile estas falsi. La oro estas malofita en naturo elemento, sed, tamen, akirata en kvanto sufiĉa por celoj de komercaĵŝanĝo. Per kio do ĝin anstataŭigi? Oni proponadis platino; sed da platino ni havas strange malmulte, ĝi estas laŭ koloro simila al arĝento, al plumbo, al stanio, al aluminio. Laŭ pezo al platino proksimiĝas alojaĵo de plumbo kaj arĝento, sekve, platinon, facile estas falsi. Anstataŭigi oron ĝi ne povas. Oni proponadis radiumon, sed tiu ĉi propono tute ne estas prospera. El radiumo ne estas ebla fari monerojn, ĝin oni devus porti en skatoleto en la plej malgrandaj kvantoj, kaj pro tio ĉe pagoj kaj akceptoj de radiumo en senco de mono, oni ne povus konvinkiĝi pri ĝia konstanteco.

Pine, ebleco de aliformigo de unu elemento en alian, evidente, estos komuna al ĉio, kio estas elektota kiel mona unuo. Kia ajn elemento estos elektita anstataŭ oro, oni tuj ĵetiĝos ĝin fari, kaj, kredeble, oni prosperos. Preni kiel monon la brilantojn kaj multekostajn ŝtonojn ankaŭ ne estas

eble, ĉar ilin jam nun oni povas falsi, kaj, krom tio, ilin oni devus ĉiun fojon antaŭ uzo pesi. Sin turni al pacoj de ledo, kiel estis en profunda antikveco, signifus anstataŭigi la realan valorajon, uzatan kiel unuo de komparo, per kondiĉaj signaj, ĉar inter pecetoj ledaj kaj papermono ekzistas nenia diferenco.

Sed, ĉu ne estas eble uzi la asignatojn, t. e. papermonon? Interkonsentu regnoj kiom da sama mono ĉiu regno havas rajton ellasi komence kun celo sen interrompo anstataŭigi la oran monon per novaj asignatoj! Sed ĉu oni povas revii pri simila propravola interkonsento? Kion akcepti kiel fundamenton? kian eliran punkton? Grandon de l'teritorio, kvanton da tersupraĵo? La Francujo, kaj Italujo ne konsentos. Krom tio, tersupraĵoj diferencas inter si laŭ siaj ecoj: siberiaj marĉejoj kaj kaŭkaza ĉebordo ne estas kompareblaj. Akcepti kvanton da loĝantaro? Denove ne estas eble, ĉar estas popoloj riĉaj kaj malriĉaj: la riĉaj opinios sin ofenditaj. Akcepti nunan staton de financoj, de regnaj ŝuldoj, de buĝetoj kaj de komercaĵŝanĝo inter regnoj—denove oni ne povas: ekprotestos malriĉaj landoj, kiel Rusujo. Se du kapitalistoj ofte ne povas kvitiĝi sen juĝo, kion do diri pri tia interkonsento, kiu devas kontentigi ĉiujn landojn? Ĝi, certe, ne estas ebla sen milito, kondukota ĝis lasta ekstremo, sen milito universala kaj finiĝonta nur per solo: per plena universa hegemonio de la plej forta regno ĉar kiajn ajn ligoj formiĝus, pri ĉiuj demandoj estas ebla interkonsento, pri tiu do sama—nenia!

Ankoraŭ estis proponoj: kiel unuon de valoro akcepti la homan laboron. Kaj riĉeco de morgaŭa tago dependas de hodiaŭa.

Se laboras malriĉa lando—ĝi fariĝos riĉa. Se ne laboras riĉa lando—ĝi malriĉiĝos. Efektive tiel.

Sed kiamaniere mezuritiun ĉilaboron? Je laboro influas la kulturo, klereco. Do ne estas eble ĉion tion ĉi fiksi. Denove oni bezonos la neblajn internaciajn konsentojn. Oni proponadis laboron de la lando en nia centjaro de la elektro mezuri laŭ kvanto de akirata elektra energio. Estu, oni diras, sama energio kiel mono. Anstataŭ rublo, franko, marko, dolaro estus skribita: tiom-aŭ-tiom kilogram-horoj. Oni parolus: mi pagis por domo duon-milionon da kilogram-horoj, kaj por botoj—100 kilogram-horojn. Tiu ĉi propono ŝajnas esti originala kaj sufiĉe gravan rolon donas al elemento de laboro, kiel al movanto de la kapitalo, sed tie ĉi ankaŭ oni aŭdos kontraŭdirojn: pro kio devos esti pli felikaj Svisujo, Norvegujo kaj ĉiuj aliaj monthavaj landoj kompare kun tiuj ebenaĵoj? Ja al ili naturo

mem plifaciligas la produktadon de elektra energio. Unuvorte, kiel ajn oni penus, sed solvo de l'demando pri unuo de valoro prezentas grandegajn malfacilaĵojn. Estas eble, ke nomigitaj kapitalo kaj scienco solvus tiun ĉi problemon, kvankam kun grandegaj oferoj kaj post sangverŝiĉaj a militoj, sed sur la scenejon devos aperi nova faktoro. Tiu ĉi faktoro—laboro.

Ĝi antaŭlonge batalas kun kapitalismo kaj ĉiam restas venkata, ĉar ĉu oni povas nomi prospero tiajn grierojn, kiujn ĝi ricevas tie-ĉi aŭ tie? Tion, kion almitis la laboro, ofte denove forprenas la kapitalo. Kaŭzo de malvenkoj de laboro estas neorganizeco de la laboristoj, dume por kapitalistoj estas multefoje plifacile agi kune pro tio jam, ke estas malmulte da ili, ke sur ilia flanko troviĝas la scio, ke regna potenco, t. e. forto, ankaŭ estas en iliaj manoj. Por malkune efikanta laboro la batalo kun unuigita kapitalo ne estas gajnebla. Estos stato alia tiam, kiam kapitalistoj mem malunuigos, perdinte oron, kiel mezurilon de l' valoro, kiam lingvo de l' kapitalistoj perdos sian kompreneblecon por mem parolantaj ĝin, kiel dum Babilona turkonstruo, kiam sorto puŝos unujn kontraŭ aliaj... Ĉu oni povas dubi, ke tiu ĉi terura bato,

farita al kapitalismo, kuraĝigos tiujn, kiuj de ĉiam kutimis fleksi sian kolon? Tumulto en vicoj de l' kapitalistoj unuigos laboristojn. Komenciĝos giganta batalado de l' nova socia konstruo kun tiu malnova. Al kia rezulto venos la sama batalado? Ĉu homaro sukcesos aranĝi al si vivon plifeliĉan, kaj ĉefe, pli justan?

Kiu do povus respondi tiujn ĉi demandojn? Sed estas evidente, ke farto de l' kapitalo ne povas malaperi de l' scenejo sen terura kataklismo.

Dum centjaroj la homoj adoris la oran, bovidon. Ili diigis ĝin. Ĝi estis fonto de la plej granda feliĉo de izolaj homoj kaj de la plej teruraj suferoj de l' homaj amasoj. Kaj subite la sama dio fariĝos nenion signifanta, al neniu taŭga idolo... Tiam fonto de l' feliĉo de unuj kaj de malfeliĉo de la aliaj plu ne ekzistos. Tiam neevitebla estos la retaksado de ĉio ekzistanta en la mondo. Kaj ĉio tio ĉi unutage povas estiĝi sur fundo de la retorto de ia modesta scienculo! Sed povas esti, ke oni sukcesos arte fari nur kupron, feron, arĝenton... Nobla do metalo ne estas arte farebla? Eble, eterna estas la dio—ora idolo? Kiu do konos!

Tradukis
M. Keretkij.

Перець *).
МОЛЧИ.

Стихотворение
въ прозѣ.

Небо покрыто съ-
рыми, свиндовыми
тучами. В вѣтеръ
дуетъ и качаетъ го-
лыя деревья. По
земль прошлась
острая коса и ос-
тавила лишь нѣ-
сколько жалкихъ
стебельковъ. Земля
оголилась и опу-
стѣла... Идетъ су-
ровая зима!

Тогда только
опомнилась роза и
показалась изъ-
подъ земли, одинокая,
на кочкѣ, на
голомъ полѣ!

Она была пунцово-красная и дрожала, и тряслась отъ холода.

Она вытягивала свои длинные, слабые лепестки, что-

Perec *).

SILENTU

El hebrea lingvo.

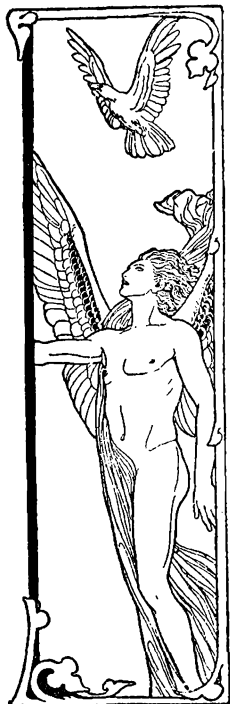
(Fantazio).

La ĉielo estas kovrita de grizaj, plumkoloraj nuboj. Vento blovas kaj balancas nudajn arbojn. Sur la tero pasis akra falĉilo kaj restigis nur kelkajn mizerajn trunketojn. La tero fariĝis nuda kaj dezerta... Venas severa vintro!

Nur tiam rekonsciĝis la rozo kaj aperis ella tero, sola, sur malebenajo sur nuda kampo!

Ŝi estis punce-ruĝa kaj tremis, kaj skuis sin pro malvarmo.

Ŝi etendis siajn longajn, malfortajn folietojn por altiri

*) Краткая биография и портрет Перца будут помещены въ слѣдующемъ №.

*) La mallonga biografio kaj la portreto de Perec estos presitaj en la sekvanta numero.

бы привлечь къ себѣ теплый и свѣтлый лучъ. Напрасно! Слишкомъ поздно.

Гдѣ-то, въ другомъ мѣстѣ теперь лѣто! Въ другомъ краю начинается новая жизнь, новыя надежды, новыя радости, новое веселье! Гдѣ-то въ другой странѣ новыя, свѣжія розы... но здѣсь все должно погибнуть.

Зима, ангелъ смерти идетъ!

Его дыханье—морозъ, паръ отъ его дыханья — снѣгъ...

„О Боже“, плачешь роза, „сжался надо мной! Я такъ молода, я такъ хочу жить... Почему прячется отъ меня солнце? Почему прежде времени губить меня морозъ и засыпаетъ снѣгъ?“

Почему я должна умереть, вѣдь я еще не жила! Почему я должна уйти изъ этой жизни, не согрѣтая, не озаренная ни однимъ солнечнымъ лучомъ, не переживъ ни одной счастливой минуты?

Молчи! просвисталъ злой вѣтеръ и засыпалъ плачущій цвѣтокъ пылью и гнилыми листьями...

И, живую, овъ ее похоронилъ!

Перев. съ еврейскаго
Атласъ и Френкель.

al si varman radion. Vane! Tro mal-frue!

Je, en alia loko nun estas somero! En alia lando komenciĝas nova vivo; novaj esperoj, novaj ĝojoj, nova gaje-co! le en alia lando estas novaj, freŝaj rozoj... sed tie ĉi ĉio devas pereii...

La vintro, anĝelo de l' morto venas!

Lia spirado estas frosto, vaporo de lia spirado estas neĝo...

„Ho Dio“,—ploras la rozo,—„kompatu min! Mi estas tiel juna, mi tiel volas vivi!.. Kial kaŝiĝas de mi la suno?“

Kial antaŭtempe pereigas min la frosto kaj surŝutas la neĝo? Kial mi devas morti, mi ja ankoraŭ ne vivis? Kial mi devas foriri el tiu ĉi vivo, ne varmigita, lumigita de neniu suna radio, travivinte neniuminuton?!

Silentu! ekfajfis kolera vento kaj surŝutis la plorantan floreteton de polvo kaj putraj folioj...

Kaj, la vivan, ĝi entombigis larozon!..

Esperantigis

V. L o ' k o .

**Взаимопомощь
читателей.**

**Reciproka helpado
de legantoj!**

Ставя себѣ цѣлью объединеніе читателей въ одну дружную идейную семью, проникнутую чувствомъ взаимопомощи, пмѣющей въ виду облегченіе задачи личнаго и общественнаго совершенствованія, редакция «Вѣстника Знанія» рѣшила ввести и въ „Espero“ отдѣлъ взаимопомощи читателей. Распалась на 4 подраздѣла: общій, молодежи, спорныхъ вопросовъ въ жизни и нравственности и научной перепишкѣ, „Взаимопомощь“ охватываетъ значительную часть духовныхъ запросовъ читателей и въ значительной степени служить даже и для взаимной матеріальной поддержки членовъ той духовной семьи, которую составляютъ наши постоянные читатели. Теперь послѣ притока новыхъ силъ со всего цивилизованнаго міра, гдѣ esperanto успѣлъ уже цустивать прочные корни, наша семья, не сомнѣваемся, станетъ богаче духовными запасами, а потому и польза отъ взаимнаго общенія ея членовъ между собою и редакцію возрастетъ сторицею.

Havante la celon unuigi la legantojn en unu amikan idean familion, penetrigantan de sento de reciproka helpado intensanta faciligi la taskon de propra kaj societa perfektigo, la redakcio de „Vjestnik Znanja“ decidis enkanduki en „Espero“ la fakon de reciproka helpado de legantoj. Konsistante el 4 subfakoj: ĝenerala, de junularo, de postulantaj la disputon demandoj de l'vivo kaj moralo, kaj de scienca interkorespondado, „La reciproka helpado“ enhavas la plej grandan parton de spiritaĵaj pridemandoj de legantoj kaj en plej signifa grado servas ankaŭ kaj por reciproka materiala subteno de anoj de tiu spirita familio, kiun faras niaj ĉiamaj legantoj. Nun post alfluo de novaj fortoj el la tuta civilizita mondo, kie esperanto prosperis jam forlike enradikiĝi, nia familio, ni ne dubas, fariĝos riĉa de spirita provizo, kaj tial ankaŭ la utilo de reciproka komunikado de ĝiaj membroj inter si kaj Redakcio, kreskos centoble.

Skribu, koligoj-legantoj, unu al aliu pri ĉiuj demandoj, ekscitantaj la plej noblan par-

Пишите, товарищи-читатели, друг другу по всем вопросам, волнующим благороднейшую часть человечества, пользуйтесь возможностью помешать в „Espero“ свои адреса и находить адреса отзывчивых людей; пишите в журнал по затрагиваемым в нем товарищами вопросам, делитесь мыслями. Все свежее, новое, честное, все оригинальное, смелое, умное, — может найти справедливую оценку, заботливое отношение. В общности мы рассчитываем на молодежь, которая в других культурных странах, быть может, одушевлена еще большим запасом того драгоценного божественного огня молодости, который, по мифу нашего движения на жизненном пути, постепенно растрачивается. Заимствовать этот огонь энергии и вбрызнуть в святость миссии молодежи, как носительницы божественной искры, и употребить эту энергию на просветительное дело, на пропаганду идеи всеобщего мира и братства народов можно лишь путем установления непосредственных сношений с молодежью других культурных стран, и средством для этого сношения является эсперанто. С момента помешания адресов лиц, желающих переписываться на эсперанто по разным вопросам, помогать друг другу духовно и материально, установить сношения как идейного характера, так коммерческие и т. п. Взаимопомощь „Espero“ становится международным звеном единения народов на почве взаимной выгоды и чувства любви. Научные вопросы, теоретические соображения и практические задачи, конечно, гораздо легче могут быть разрешаемы совокушными усилиями. Обширные всевозможные предметы для научных коллекций, выполнение разных поручений, наконец, даже вопрос спроса и предложения труда должны значительно оживиться, перейдя за пределы одного государства.

I. Отдѣлъ общій.

ЗАГРАНИЧНЫМЪ ДРУЗЬЯМЪ.

Несомненно много есть русских, желающих хоть на короткое время оставить свою постылую родину и побывать в других странах, собственными глазами увидеть чуждого человека, о которых в наших медвежьих логовищах приходится только читать; увидеть свободных граждан и лично испытать сладость свободного государственного режима; а между прочим полюбоваться и чудной природой южных стран. Но многих и многих пугает мысль: „что я буду делать среди чуждаго народа. среди людей, которые меня не поймут, которых я не пойму. Легко растеряться. потратить все свои деньги, сколоченные тяжелым трудом, и уехать назад ничего не увидев“. Здесь-то и может помочь эсперантский язык.

Друзья эсперантисты! желательно объединиться в целях помощи друг другу в

тон de homaro, ekutiligu la eblon enmeti Viajn adresojn kaj trovi la adresojn de revokigantaj homoj; skribu kaj en la ĵurnalo pri la demandoj, kiujn preparolos la kolegoj intersangu la opiniojn.

Ĉio fraŝa, nova, honesta, ĉio originala, kuraĝa, saĝa povas trovi la justan takson, zorgeman rilaton. Precipe ni kalkulas sur la junularo, kiu en aliaj kulturaj landoj, eble, estas enamigita de pli granda provizo de tiu karega flamo de juneco, kiu, dum ni movigas sur la viva vojo, paŝo post paŝo perdiĝas. Pruntpreni tiun ĉi fajron de l'energio kaj kredon en sanktecon de misio de junularo, kiel de portanto la diecan fajron, kaj uzi tiun ĉi energion por kleriga afero, por propagando de ideo de komuna paco kaj frateco de popoloj oni povas nur per senpera interkomunikado de junularo de aliaj kulturaj landoj, kaj rimedo de tiuj ĉi rilatoj estas Esperanto.

De momento de enmeto de adresoj de personoj, desirantaj korespondadi en Esperanto pri diversaj demandoj, helpi unu al aliu spirite kaj materiale, fondi la komunikadon kiel de ideo karaktero, tiel de komerca k. t. p., „La reciproka helpado“ de „Espero“ farigas internacia ĉenero de unuigo de popoloj sur fundamento de reciproka profito kaj sento de amo. La sciencaj demandoj, teoriaj kombinoj kaj praktikaj temoj, kompreneble, povas esti solvataj per reciprokaj penoj. Intersango de ĉiuspacaj objektoj por sciencaj kolektoj, plenumado de diversaj komisionoj, fine, eĉ la demando de l'bezono kaj propono de la laboro devas revivigi, transirante post la limoj de unu regno.

La Rad.

I. Fako ĝenerala.

AL EKSTERLANDAJ AMIKOJ.

Sendube estas multaj rusaj homoj, kiuj volas kvankam por mallonga tempo forlasi sian teditan patrujon kaj viziti aliajn landojn, por propraj okuloj ekvidi mirindaĵojn de la homa prudento, pri kiuj en siaj ursoj nestoj ili nur legadis; sendube estas tiuj, kiuj volas ekvidi liberajn regnarojn kaj persone ekprovi dolĉecon de libera regna reĝimo kaj interalie kun plezuro admiri mirandan naturon de sudaj landoj. Sed tre multajn homojn timigas sekvanta penso: „Kion mi faros inter fremdaj homoj, kiuj min ne komprenos kaj kiujn mi ankaŭ ne komprenos. Facile estas konfuzigi, elspezi ĉiujn siajn monojn, akiritajn per malfacila laboro kaj reveturi ekvidinte nenion. En tiu ĉi okazo nome povas helpi esperanta lingvo. Amikoj — esperantistoj! Estas dezirinde, ke ni unu —u por helpi unu la alian en tiu-ĉi afero por gloro kaj triumfo de internacia lingvo „Esperanto“. Almetu, ĉiujn niajn fortojn por ko-

атомъ дѣлѣ для славы и торжества между народнаго языка. „Эсперанто“. Приложимъ всѣ силы къ тому, чтобы сдѣлать известнымъ число и мѣстопребываніе всѣхъ эсперантистовъ въ каждой странѣ, учредимъ во всѣхъ пограничныхъ и столичныхъ городахъ справочныя бюро, въ которыхъ всякій путешественникъ могъ бы узнать, гдѣ, въ какомъ городѣ и селѣ онъ можетъ найти друга и руководителя въ дѣлѣ ознакомленія съ чужой страной. Для этой же дѣлы въ бюро слѣдуетъ имѣть на эсперантскомъ языкѣ книги съ описаніемъ достопримѣчательностей важнѣйшихъ мѣстъ страны. Наконецъ, въ виду далекаго осуществленія этихъ пожеланій, заграничнымъ эсперантистамъ, искренно желающимъ помочь своимъ русскимъ друзьямъ, лучше всего было бы помѣстить въ журналѣ „Эсперо“ свои адреса, а также хотя бы краткое описаніе наиболее удобнаго и поучительнаго пути въ странѣ, въ которой живетъ корреспондентъ.

Священникъ Василій Бесѣда.

ПЕРЕПИСКА ЧИТАТЕЛЕЙ.

Переписка читат. Н. Зверевъ, (Томск. губ., Барнаульск. уѣз. Н. Кулунд. в. с. Бавово), вольнослуш. общеобр. курсовъ по ест. наук., жел. перепис. по выработкѣ міросозерцанія.
У. Шнабара, (Г. Кіевъ, Ново-Тарасов. пр., 3) жел. перепис. съ цѣлью ознакомленія ученіемъ с—р—овъ.

Р. М. Чазъ, школьный учитель въ Канадѣ (Yankleek Hill, Ontario, Canada, North America), желаетъ найти русскаго корреспондента, осведомленнаго о методахъ, применяющихся въ Россіи при обученіи латинскому и греческому языкамъ, и о книгахъ, употребляемыхъ при этомъ русскими учителями.

Три уважаемыхъ эсперантиста составляютъ книги и ищутъ сношенія съ единомышленниками, интересующими сятими же самыми вопросами и просятъ всѣхъ о любезной присылкѣ документовъ: I) **А. Мариешъ** (Budapest, IX, üllői-út 59) готовитъ двѣ большихъ вещи. Первая есть «Эволюція вопроса о всемірномъ языкѣ», и вторая «Газета». Для первой онъ нуждается во всякихъ документахъ (книгахъ, грамматикахъ, словаряхъ, брошюрахъ, статьяхъ и т. д.) которые относятся къ вопросу о всемірномъ языкѣ и заиграфін. Онъ покупаетъ, мѣняется, съ благодарностью принимаетъ и пожертвованія. Для второй вещи ему нужны иллюстраціи редакцій, печатень, документы и образцы газетъ и журналовъ и наконецъ фотографіи сценъ, когда репортеръ бываетъ за работой. II) **Даниель Гегусъ** капитанъ полиціи (Budapest, V. Zrínyi-u. főkapitányság) ищетъ фотографій по вопросу о полицейскомъ дѣлѣ у разныхъ націй (учрежденія, проститутія и т. д.) по преимуществу? III) **Профессоръ Мегуеси** ищетъ свѣдѣній, документовъ, статистическихъ данныхъ по педагогическому вопросу. (Budapest, VII, Alpar-utca 8. II. 7).

lekti informojn pri nombro kaj loĝejo de ĉiuj esperantistoj en ĉiulando. Oni devas fondi en ĉiuj apudlimaj kaj ĉefaj urboj informoficejojn, en kiuj ĉiu vojaĝanto povas eksci, kie, en kia urbo kaj vilaĝo li povas trovi amikon kaj kondu kanton en afero de konatiĝo kun fremda lando. Por tia ĉi celo en oficejoj oni devas ankaŭ havi librojn en esperanta lingvo kun priskribo de rimarkindaĵoj de la plej gravaj lokoj de lando. Fine, ĉar tiuj ĉi deziroj estos efektiviĝitaj ne rapide, eksterlandaj esperantistoj, kore dezirantaj helpi siajn rusajn amikojn, tre bone farus, se ili enhavigis en ĵurnalo „Espero“ iliajn adresojn kaj ankaŭ kvankam mallongan priskribon de la plej oportuna kaj instruiga vojo en lando, en kiu loĝas korespondanto.

Pastro Vasilio Besjeda.

INTERKORESPONDADO DE LEGANTOJ.

J. Zverev. (Tomsk gubern, Barnaulsk. ujezd N.-Kulundsk. Volost, derevna Bajevoj), priv aŭskultanto de ĝen.-sciencaj kursoj de naturraj sciencoj, deziras korespondadi pri kreado de konvinkoj kaj opinioj.

U. Ŝkabara (Kiev, Novo-Tarasovskij prosp., 3) deziras korespondadi kun adeptoj de l'teorio de s.-r. (socialistoj-revolucianoj) por konatiĝo fundamentojn de opiniaro.

— S-ro R. M. Chase, Kanada lernejinstruisto; (Yankleek Hill, Ontario, Canada, North America.) deziras trovi rusan korespondanton, sciantan pri la metodoj uzataj en Rusujo en la instruado de la lingvoj latina kaj greka kaj pri la libroj kiujn uzas rusaj instruistoj.

Tri estimataj esperantistoj preparos verkojn kaj serĉas interrilatojn kun samideanoj, kiuj interesigas pri samaj aferoj, kaj petas la estimatajn geesperantistojn por afabla alsendo de dokumentoj. I. S-o A. Marich (Budapest, IX., üllői-út 59.) preparas du grandajn verkojn. L'unua estas „La Evolucio de la Mondlingva-demando“ kaj la dua estas la „Gazeto“. Por la unua verko li bezonas ĉiujn dokumentojn (librojn, gramatikojn, vortarojn, broŝurojn, artikolojn k. t. p.) kiuj rilatas al la mondlingva demando aŭ al pazigrafio. Li aĉetas, intersangas kaj dankeme akceptas ĉiujn sendaĵojn kaj oferojn. Por la dua verko li bezonas multajn bildojn, dokumentojn pri redakcioj kaj presejoj, specimenojn de gazetoj, revuoj kaj cet. II. S-o Danielo Gégus, polica kapitano, (Budapest, V., Zrínyi-u. Főkapitányság) serĉas fotografiojn de diversnaciaj policaj aferoj (institutoj, prostitutaj rilatoj k. t. p.) III. S-o profesoro J. Megyesi serĉas sciigojn, dokumentojn, statistikojn de diversnacioj pedagogiaj rilatoj. (Budapest, VII., Alpar-utca 8. II. 7).

Просьба къ эсперантистамъ, учителямъ и учительницамъ. **Peto al ĉiuj esperantistoj, instruistoj kaj instruintinoj.**

Уважаемые товарищи!

Здѣсь въ Венгрии мы не знаемъ точно какъ поступаютъ въ чужихъ странахъ съ глухонѣмыми дѣтьми. Я хотѣлъ бы получить отвѣты на слѣдующіе вопросы. Посѣщаютъ ли глухонѣмыя дѣти школы. Если да, что тамъ дѣлаютъ они? Звуковой ли языкъ или языкъ знаковъ они изучаютъ? Когда основана первая школа? Сколько въ школѣ глухонѣмыхъ дѣтей и въ сколькихъ школахъ ихъ учатъ? Есть ли въ этихъ школахъ живущіе (съ интернатами или нѣтъ)? Сколькихъ мальчиковъ учить одинъ педагогъ? Сколько учителей, профессоровъ или учительницъ занимаются теперь обученіемъ глухонѣмыхъ дѣтей. Отъ кого получаютъ учителя жалованье и какое наименьшее и наибольшее вознаграженіе? Кто финансируетъ расходы на школы? Какой профессіей занимаются глухонѣмые юноши и дѣвушки? Самостоятельны ли они или получаютъ помощь для своей профессіи? Если да, то отъ кого? Я заранѣе благодарю за отвѣты и остаюсь вашъ преданный товарищъ.

Iohano Medgyesi.

ПРЕДЛОЖЕНІЕ И СПРОСЪ ТРУДА.

Народный учит. **В. Мальцевъ** (стан. Старошербиновскаго, Кубанск. обл.), семейн., не пьющ., честный, крайне нуждается, въ заработкѣ, мож. занять мѣсто писца, продавца, переписч. и пр. и пр. Прослуж. 8 лѣтъ на должн., получая въ годъ 500 р. Согласенъ въ отъѣздъ съ 1-го Юня по 1 Сентябр. во вся мѣста Россіи. **В. Баталовъ** (Петербургъ Вас. Остр. 20 лин. д. 3, кв. 67) очень нуждается, убѣдит. прос. какой-нѣб. работ. Пишетъ акварелью и маслян. краск., рисуетъ перомъ и карандашъ. **Иосифъ Печенно** (С. Соколово, Змиевск. уѣз., Харьк. губ.), имѣющ. зван. начальн. учит., убѣдит. прос. товар. подписч. помочь найти ему мѣсто народ. учит. (земс. или церков. прихода) въ губер. Харьк. или смежн. Играетъ на скрипц., мож. орган. церк. школьн. хор.

ОБЪЯВЛЕНІЯ ПОДПИСЧИКОВЪ.

„Намѣреваясь организ. трудов. общин. (по образцу Черноморской), предлаг. желающ. принять участ. въ организ. таковой. Обращ. н. о. **Грачевна**, Самарской губ., Бузулукскаго уѣз., И. И. Василюковскому. Дѣло общины: достав. участник. наибольш. количеств.

Estimataj Gekolegoj!

Tie ĉi, en Hungarujo ni ne scias precize, kio en fremdaj landoj farigas kun la surdmutaj knaboj.

Mi volus ricevi respondojn pri la sekvantaj demandoj.

Ĉu la surdmutaj knaboj vizitas la lernejojn? Se jes, kion lernas ili? Ĉu la aŭdeblan (sonan) lingvon aŭ la signan lingvon lernas ili? Kiam estis fondita (tie) la unua lernejo? Kiom da surdmutaj knaboj estas tie kaj en kiom da lernejoj estas ili instruataj? Ĉu tiuj ĉi lernejoj estas enloĝaj (internata aŭ eksternata)? Kiom da knabojn instruas unu instruisto? Kiom da instruistoj aŭ profesoroj aŭ instruintinoj profesias nun je edukado de surdmutaj knaboj? De kiuj ricevas la instruistoj siajn salajrojn kaj kioma estas la minimala kaj maksimuma salajro? Kiu financas la elspezojn de la lernejoj? Kun kia profesio okupiĝas la surdmutaj gejunuloj? Ĉu tiuj ĉi estas memstaraj, aŭ ĉu ili ricevas helpon por ilia profesio? Se jes, de kiuj?

Mi dankas la respondojn antaŭe kaj mi restas Via sindona kolego.

Budapest, VII. Alpar-u. 8.

Johano Medgyesi
profesoro.

PROPONO KAJ PETO DE LABORO.

Popola instruisto **T. Malcev** (Stanica Staroŝerbinovskaja, Kubansk. oblast.), familia, ne trinkanta, honesta, tre bezonas laboron, povas okupi oficon de skribisto, vendisto, k. cet. k. cet. Li servis 8 jarojn, ricevante 500 rublojn ĉiujare. Konsentas forveturi por servado de 1-a de junio ĝis 1-a de septembro en ĉiujn lokojn de Ruslando.

— **V. Batalov** (Peterburgo, Vas. Ostr., 20 linia, d. 3, 67), tre bezonante, insiste petas ian laboron. Li pentras per akvarelo kaj oleaj koloriloj, per plumo kaj kraĵono.

— **Jozefo Peĉienko** (Selo. Sokolovo, Zmiievskij ujezd Charkovsk. gub.), havanta rajton de popola instruisto, insiste petas kolegojn—abonantojn helpi lin trovi oficon de popola instruisto (en landa—земское—aŭ en preĝejparoha lernejo) en gubernioj Ĥarkova aŭ apudaj. Li ludas violonon, povas organizi preĝej—lernejan ĥoron.

ANONCOJ DE ABONANTOJ.

„Intencante organizi laboran komunumon (laŭ modelo de l'Nigramara), ni proponas al dezirantoj partopreni en ĝia organizacio. Ŝi sin turnu:

Graĉovka, Samarsk. gub. Buzuluksk. ujezd al J. J. Vasilkovskij. Celo de la komunumo:

материальн. удобствъ, при наименьш. затрат. труда и нравствен. воспит. дѣтей. Если окажется, соответ. коллич. желающих., то будетъ устроено предварит. совѣщ., для чего издадутся надлежащ. разрѣш. и группа желающих. образов. трудов. колоннъ. **У. Шкабара** (г. Киевъ, Ново-Тарасов. пр., 3), пред. заочн. руковод. въ занят. по „Esperanto“ для начинающ. Почтов. расходъ на счет. изуч

liverado al partoprenantoj de la plej granda kvanto de materialaj profitoj kun plej malgranda elspezado de laboro kaj morala edukado de infanoj. Se estos konforma nombro de dezirantoj, organizita estos tiam provizora kunveno, por kio ni petos necesan permeson. La grupo de dezirantoj fondi laboran komunon“.

U. Ŝkabara (Kiev, Novo-Tarasovskij pr., 3) proponas gvidi per korespondado komencantojn lernadon de Esperanto. Postaj elspezoj estos pagitaj de la lernanto.

II. Отдѣлъ молодежи.

О народной школѣ и ея учителяхъ.

Очень внимательно я слѣдилъ за обмѣномъ мыслей товарищей-подписчиковъ „Вѣстника Знанія“ о „средней школѣ“ и вполне понимаю безвыходное положеніе учащейся молодежи, такъ какъ и самъ когда-то былъ во питанникомъ духовной семинаріи, этой школы, гдѣ жандармы въ рясахъ, камлывкахъ, клобукахъ и митрахъ всѣми силами старались убивать все, что было въ насъ честнаго и правдиваго.

Но мнѣ хочется, товарищи, спросить васъ о томъ, почему, такъ много говоря о школѣ „средней“, никто не коснулся „народной, сельской“ школы? А вѣдь и въ ней много ненормальнаго, и тутъ эти ненормальности даже болѣе вопиющія, чѣмъ въ средней школѣ, если принять во вниманіе тотъ фактъ, что въ учителя „народной“ школы у насъ въ Россіи идутъ не простые чиновники, идущіе „теплаго мѣста“ и орденъ, а почти все та честная молодежь, которая только что вышла изъ подъ гнета средней школы, которая только что на себѣ испытала всю пролесть „истинно-рускаго“ воспитанія.

Кажется, въ одномъ этомъ уже залогъ того, что учителя народной школы не могутъ идти по проторенной дорогѣ „средней школы“ со всѣми ея атрибутами, какъ то: отиѣтами за поведеніе, карцеромъ, угломъ и т. п.

Но на самомъ дѣлѣ мы видимъ, что иѣкоторые изъ народныхъ учителей идутъ еще далѣе... Побой, самые безчеловѣчныя побой:

II. Fako de junularo.

Pri fa popola skolo kaj ĝiaj instruistoj.

Tre atente mi observadis la intersangadon de opinioj inter la kolegoj—abonantoj de „Vjestnik Znanija“ pri la „meza skolo“ kaj mi tute komprenas nesolveblan staton de la lernanta junularo, ĉar ankaŭ mi mem estis iam lernanto en pastra seminario, en tiu lernejo, kie ĝendarmoj en pastrajvestoj, kapuĉoj kaj mitroj penadis per ĉiuj fortoj mortigi ĉion, kio estis en ni honesta kaj verema.

Sed mi volas, kolegoj, demandi vin, kial, tiel multe parolante pri la skolo „meza“, ninio tuŝis la „popolan, vilaĝan“ skolon? Sed ankaŭ ja en ĝi estas multaj nenormalaĵoj; kaj tie ĉi la nenormalaĵoj estas eĉ pli nepardonblaj, ol en la meza skolo, se oni metos la atenton sur tiun fakton, ke instruistoj de la „popola“ skolo ĉe ni en Ruslando fariĝas ne simplaj oficistoj, serĉantaj „varman oficon“ kaj ordenojn, sed preskaŭ ĉiam tiu honesta junularo, kiu ĵus mem eltoleris la tutan ĉarmecon de l' „vere-rusa“ edukado.

Ŝajnas, ke jam sole tio garantias, ke instruistoj de la popolaj lernejoj ne povas iri sur la ebenigita vojo de la „meza skolo“ kun ĉiuj ĝiaj atributoj, kiel: notoj pri konduto, malliberigo, angulo kaj sim.

Sed en efektivo ni vidas, ke kelkaj el popolaj instruistoj iras ankoraŭ plu.. Batoj, la plej malhumanaĵ batoj: batado de fingroj de manoj per liniilo, batado de kapo, kaptado de haroj: k. t. p.

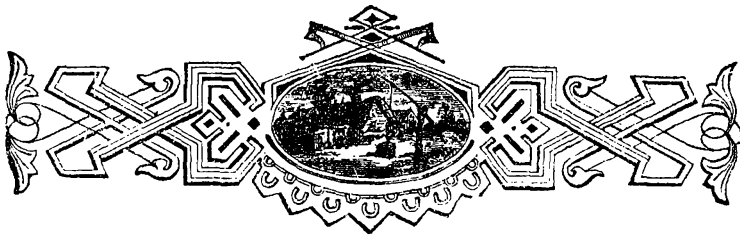
Ĉion tion ĉi ili uzas en ĉiu oportuna okazo: por nesciado de lecionoj kaj por plej malgrau-

бъте линейкой по пальцамъ рукъ, по головѣ, тасканье за волосы и т. д. Все это практикуется у нихъ при каждомъ удобномъ случаѣ: за невнаніе уроковъ и за малѣйшую шалость, которая иногда для ребенка даже необходима.

Возможно, что въ средней школѣ учителя и ученики трудно привыкають другъ къ другу, такъ какъ учителей много, но въ народной школѣ, гдѣ по большей части учитель одинъ, тамъ легко примѣняться къ дѣтямъ и дѣти примѣняются къ учителю, или, по просту говоря, привыкають; поэтому учитель дѣтко можетъ приучить ихъ не ждать наказаній онъ можетъ безъ особаго труда поставить дѣло такъ чтобы малѣйшее неудовольствие учителя было для нихъ тяжелѣе всякой репрессіи. О, повѣрьте, товарищи-учителя, я самъ учитель и мной подобныя отношенія къ ученикамъ примѣняются уже нѣсколько дѣтъ. Вы скажете, что это чрезвычайно тяжело, что слишкомъ много надо для этого работать и примѣняться и думать, а батиги ла плеје пор infanoj, por tiuj ĉi estontaj regnanoj. Se do por iu tia pedagogia agado estas nur „malfacila“, t. e. li ne deziras pensi kaj labori en si mem, li devas liberigi

da petolo, kiu iafoje estas eĉ necesa por infano.

Povas esti, ke en la meza lernejo instruistoj kaj lernantoj malfacile kutimas unuj al aliaj, ĉar tie instruistoj estas multaj, sed en la popola lernejo, kie plej ofte instruisto estas unu, tie facile estas alkonformigi al infanoj kaj la infanoj alkonformigas al instruisto, aŭ, simple dirante, alkutimigas; tial la instruisto, facile povas kutimigi ilin ne atendi punojn: li devas sen apartaj penoj fari tiel, ke la plej magranda malkontento de l'instruisto estas por ili pli malagrabla ol iu ajn puno. Ho, kredis, kolegoj—instruistoj, mi mem estas instruisto kaj similajn rilatojn al lernantoj mi efektivas jam kelkajn jarojn. Vi diros, ke tio ĉi estas tro malfacila, ke oni devas por tio ĉi tro multe labori kaj sin alkonformigadi kaj pensadi, iuj do eĉ ne scios tiel alpsi al infanoj. Sed tiam mi konsilos sin turni al pedagogio, kaj plej ĉefe, al sia koro, kiu laŭ mia opinio, en la instruisto devas batigi la pleje por infanoj, por tiuj ĉi estontaj regnanoj. Se do por iu tia pedagogia agado estas nur „malfacila“, t. e. li ne deziras pensi kaj labori en si mem, li devas liberigi

сердцу, которое, по моему, у учителя должно болѣе всего биться для дѣтей, этихъ будущихъ гражданъ государства. Если же для кого-нибудь такая педагогическая дѣятельность только „тяжела“, то есть онъ не желаетъ подумать и поработать надъ собой, то пусть онъ освободитъ мѣсто такому человеку, который будетъ „учителемъ“, а не „школьныхъ дѣлъ мастеромъ“. Находясь постоянно съ учениками разныхъ школъ, мнѣ приходится слышать отъ нихъ рассказы и воспоминанія о наказаніяхъ, и мнѣ тогда становится стыдно за товарище-учителя.

Можетъ быть Вы скажете, что это исключительныя явленія? Нѣтъ, товарищи, я и въ Россіи и въ Сибири встрѣчалъ много, много такихъ „учителей“. Одни открыто говорятъ, что не желаютъ долго возиться, что наказанія скорѣе приводятъ къ цѣли. Другія учителя и учительницы „скрываютъ свое пристрастіе къ палочной системѣ“ воспитанія, но ученики выдаютъ ихъ на каждомъ шагу. Достаточно войти такому учителю или учительницѣ въ классъ во время перемены, и вдругъ все стихнетъ: кто боролся, кто кричалъ, кто пѣлъ, кто прыгалъ, все обратилось въ изваянія, все замолкло, какъ будто что-то магическое заставило ихъ моментально замѣниться и замолкнуть. Магическимъ средствомъ тутъ является страхъ наказанія,

lokon por tia homo, kin estos „instruisto“, sed de „majstro de lernejaj aferoj“.

Estante ĉiam kune kun lernantoj de diversaj lernejoj, mi ofte atidas de ili rakontojn pri punoj, kaj al mi tiam farigas honte pro kolegoj—instruistoj.

Eble, vi diros, ke tio ĉi estas esceptaj fenomenoj? Ne, kolegoj, mi kiel en Rusujo tiel en Siberio renkontadis tre multajn tiajn „instruistojn“. Unuj malkase diras, ke ili ne deziras longe sin okupadi, ke punoj ĉi rapide alkondukas al celo. Aliaj instruistoj kaj instruistinoj kaŝas sian simpatian al „bastona sistemo“ de edukado, sed lernantoj aperigas veron. Sufiĉe estas, ke eniru tia instruisto aŭ instruistino en la klason dum paŭzo inter lecionoj, kaj subite ĉio silentigis: kiu kantis, kiu saltis, ĉiuj farigis skulptaĵoj, ĉiuj silentigis, kvazati io magia igis ilin subite en unu momento ŝanĝigi kaj silentigi. Magia rimodo tie ĉi estas la timo de puno, ĉar en la enirinta instruisto ili kutimis vidi nur kriantan, insultantan kaj punantan homon, sed ne patron-kolegon kaj amikon—gvidanton, kiu eĉ mem penus elvoki vivigon kaj rideton sur iliaj buŝoj, kiu mem kunfluigu kun ili en komuna ludo.

Kiu ne vidis pale ludantajn antaŭ pordego de sia dometo lernantojn, kiuj, ekvidinte la instruiston, sin kasis en la korton? Kiel tion ĉi klarigi? Kaj ĉu eble estas en tiaj kondiĉoj

либо въ вошедшемъ учителѣ они привыкли видѣть только кричащаго, ругающагося и наказывающаго человѣка, а не отца-товарища и друга-руководителя, который бы самъ даже постарался вызвать у нихъ оживленіе и улыбку на устахъ, который бы самъ слился съ ними въ общей игрѣ.

Кто не выдалъ мирно играющихъ въ бабки предъ воротами своей избенки учениковъ, которые, при видѣ учителя, прятались во дворъ? Чѣмъ это объяснить? И возможно-ли при такихъ условіяхъ научить и жизни, и взглядамъ, и понятіямъ о чести и совѣсти дѣтей народа, будущихъ вершителей судьбы Россіи? Гдѣ же исполненіе широкихъ плановъ просвѣщенія Россіи, если въ школахъ мы будемъ бить, ругать и задавать уроки по учебникамъ „отъ сюда до сюда“?

Не будетъ ли это походить на желаніе воспитать изъ учениковъ „рабовъ“, каждую минуту привыкшихъ видѣть въ школахъ производъ, трепетать предъ начальствомъ и совершенно безучастно относиться къ безынтересно поставленному обученію, выучивать „отъ сюда до сюда“, какъ бы отбывая свою повинность.

Неужели школа должна воспитывать въ такомъ духѣ дѣтей??? Вѣдь если ученики средней школы которые если не въ школахъ, то дома будутъ приласканы, все же нуждаются въ сердечномъ отношеніи, то на сколько больше ученики деревни нуждаются въ ласкѣ и человѣческомъ обращеніи и въ сообщеніи имъ нравственныхъ истинъ, основанныхъ на примѣрахъ любви и справедливости. Вѣдь, придя домой, дѣти встрѣчаютъ зачастую пьяныхъ родителей, браня и побой.

Мнѣ скажутъ учителя, что частыя ревизіи инспектора, членовъ училищнаго совѣта и т. п. начальства не позволяютъ раздвигать рамки программы и вводить новыя системы воспитанія.

Но вѣдь ни одинъ инспекторъ не требуетъ, чтобы къ его пріѣзду столько то паръ учениковъ стояло на колѣняхъ, или были бы съ красными руками отъ ударовъ линейки?

Правда, есть еще причина, на которую указать: это крайняя небезопасность учителя, которая поневолѣ дѣлаетъ изъ него человѣка неуравновѣшеннаго, но я отвѣчу по-словницей: „Взявшись за гужъ, будь дожъ“. Вѣдь учительство дѣло идейное и пусть въ учителя идетъ только тотъ, кто умѣетъ и въ силахъ исполнить все честно. Вѣдь относенія къ учительству не честно, мы будемъ врать Россіи.

Товарищи, разъясните мнѣ, правъ я, или нѣтъ, предъявляя такія требованія, и какъ намъ относиться къ учителямъ, приносящимъ вредъ школахъ? Что дѣлать тогда, когда они будутъ равнодушны ко всѣмъ увѣщаніямъ? Да и такъ ли это плохо и нужно ли бороться съ ними? Можетъ быть, по вашему, они правы?

Откликнитесь, кто можетъ, не только учителя, но и всѣ, кто болѣе или менѣе интересуется этимъ вопросомъ.

Народный учитель: *Сергей Тихомировъ.*

instrui infanojn de l'popolo, estontajn mastrojn de l'orto de Ruslando, klariginte al ili la vivon, opiniojn kaj ideojn de honoro kaj konscienco?

Kie do estas realigo de l'vastaj planoj de la klerigado de Ruslando, se en la skolo ni batados, insultados kaj instruados „de tie ĝis tie“?

Ĉu ne similos tio al deziro eduki el lernantoj „sklavojn“, ĉiunminute kutimitaj vidi en la skolo arbitrecon, tremi antaŭ la estroj kaj tute indiferente rilati al seninterese aranĝita instruado, ellernante „de tie ĝis tie“, kvazaŭ plenumante sian suldon.

Ĉu la skolo devas edukadi infanojn en tia sencoo??? Ja se lernantoj de l'meza skolo, kiuj—se ne en la lernejo, tiam hejme—ricevos kareson, bezonas koran rilaton, kiom do pli la lernantoj de vilaĝo devas bezoni la kareson kaj humanan rilaton kaj instruadon de moralaj veraĵoj, fonditaj sur ekzemploj de l'amo kaj justeco. Ja, veninte hejmen, la infanoj renkontas ofte malsobrajn gepatrojn, insulton kaj batojn.

Al mi diros la instruistoj, ke oftaj revidaĵoj de inspektoro, de membroj de lerneja konsilejo kaj de sim. estraro ne permesas dismovadi kadrojn de la programo kaj enkondukadati novajn sistemojn de l'edukado.

Sed neniu do inspektoro postulas, ke antaŭ lia alveno certa kvanto da paroj de lernantoj staru sur genuoj aŭ havu ruĝajn manojn pro batoj de linilo?

Certe, estas ankoraŭ unu kaŭzo, kiun oni montris: tio estas la ekstrema materiala sen-garantieco de instruisto, kiu kontraŭvole faras el li homon nervan, netrankvilan, sed mi respondos per la proverbo: „Elektinte ian sorton, ne esperdu poste forton“. La instruisteco estas ja afero ideo kaj fariĝu instruisto nur tiu, kiu scias kaj havas fortojn por plenumi ĉion honeste. Ja rilatante al instruisteco nehoneste, ni estos malamikoj de Ruslando.

Kolegoj, klarigu al mi, ĉu estas mi prava aŭ ne, farante tiajn postulojn, kaj kiel ni devas rilati al instruistoj, alportantaj malutilon al la skolo? Kion fari tiam, kiam ili estos indiferentaj al ĉiuj admonoj? Kaj ĉu efektive tio ĉi estas tiel malbona kaj ĉu estas necese batali kontraŭ ili? Povas esti, laŭ via opinio ili estas pravaj?

Revokigi, kiu povas, ne sole la instruisto, sed ankaŭ ĉiuj, kiuj pli malpli sin interesas de tiu ĉi demando.

Popola instruisto Sergej Tihomirov.

SCIO AU DIPLOMO?

En pasinta jaro unu el kolegoj-abonantoj enmetis en „Fako de junularo“ rimarkon, en kiu li diras pri nuligo de diplomoj. Rilate pensojn de l'aŭtoro mi ne povas ne eldiri ĵerajn miajn konsideraĵojn.

Ĉu vi enigis, kara kolego, en profundon de tiu demando, pri kiu vi skribas? Nuligi ĉiujn diplomojn estas ideo bona kaj mi etendas al vi la manon, sed kiel ni tion ĉi faros: kiel ni efektigos tiun ĉi ideon—ĉu vi pensadis pri tio ĉi? Nuligi diplomojn signifas ŝangi regnan kaj societan konstruon de nuntempa vivo; sed tian gigantan paŝon en unu momento oni ne faras sen antaŭiranta esplorado de ĝiaj sekvaĵoj; en kontrata okazo oni povas sursurtari sur dornojn; iradas ni ja sur la tero kaj rigardas ni ne la ĉielon, sed la teron. Diplomo ja en nia nuntempa konstruo de vivo estas ekstrakto de scioj, kiel monon oni nomas ekstrakto de laboro. Kaj alie estas neeble en nuntempa kapitalista konstruo, ĉar tiu ĉi konstruo aliformigis en dum centjaroj spartitajn sciencojn kaj sciojn en objektojn de eksploatacio. Niaj nunaj instruaj institutoj ne celas pri perfektigado kaj disvolvigo de homa persono kaj servas, precipe, por pliperfektigado kaj disvolvigo de objektoj de eksploatacio. Junulo, enirante en Universitaton, elektas ian fakultaton, t. e. li donas sin en potencon de speciala maŝino de scienco, kiu lin transfaras, distilas en certan ekstrakton, surgluas sur li surskribaĵon de kuracisto aŭ advokato kaj forlasas en bazon. La societo iom post iom aĉetas tutan lian ekstrakton, kompreneble, ĉiam preskaŭ falsan, kaj kie do

oni povas trovi nun, en epoko de trompo kaj mensogo, veran ekstrakton; kaj, ĵu pli multe la societo aĉetas lian ekstrakton, des pli estas bone por li mem: li pliriĉigas, pligrasigas, lukse aranĝigas kaj vivas en tia sama besta vivo, en kia vivadis liaj antaŭuloj. Kaj se lia ekstrakto ne havus surskribaĵon, li vivus malriĉe, kun sufero li mangus pecon da malmola pano. Sen surskribaĵo la societo ne aĉetadus lian ekstrakton, kiel-ajn ĝi estus pura kaj vera. La societo ja ne gustumas fortikecon de ekstrakto, sed rigardas nur surskribaĵon. Donu vi anstataŭ ekstrakto akvon—tio ĉi nenion signifas, nur estus surskribaĵo. Kaj tiel, kolego, se vi volas nuligi diplomojn—antaŭe estas necese reeduki, antaŭprepari por tio la societon, inokuli al ĝi celadon al disvolvigo de sia persono, instrui ĝin analizi tuŝantajn ĝi demandojn por ke ĝi mem havu eblecon ĉion revidi kaj konvinkigi pri falseco aŭ vereco, sed ne devus preni ĉion tion, kion blinde proponas komercisto-eksploatatoro. Enirante ja, en universitaton en elektitan fakultaton junulo ne demandas sin, pri tio, ĉu faras li tion ĉi laŭ sia inklino, kaj se estas tiaj junuloj, ili pereas. Meza do junulo pentras al si ĉiam bildon de sia estonta vivo: finos mi lernadon en tiu ĉi fakultato, ricevos mi diplomon, aranĝigos mi laŭ ekzemplo de Ivan Ivanoviĉ kaj vivos bonege, nur nun mi toleru turmentojn de distilado. Jen, kolego, por kio estas necesa ankoraŭ diplomo kaj nuligi ĝin ni per unu fojo ne povas,—tio ĉi estus perforto; diplomo malaperos mem, mem dronos en ondoj de progreso, kiam ondoj atingos tian altecon, por ke ili superakvu kaj dronigu ĝin.

Tradukis Avo.

*) Знаніе или диплома. (См. № 1 „Вѣстн. Зн.“ 1903.

III. Спорные вопросы жизни и нравственности   Disputeblaj demandoj de l'vivo kaj moralo.

PRI CELO DE LA VIVO*).

Legante en fako: „Disputigaj demandoj de l'vivo kaj moralo“, artikoloj pri memmortigoj, pri malmalantaj vivon kaj tiel plu en sama spaco, oni terurigas pro tio, kiom senfundamenta estas en nuna tempo nia junularo. Malgoje estas vidi, ke junaj homoj ĵus komencantaj vivi, jam elmontras karakterizajn arbitrojn de maljuno. Tiuj ĉi teruraj eterne-enigmaj, nesolveblaj demandoj kiel, ekzemple: „celo de l'vivo“, „supera seneco de la vivo“, per kiuj sin jam nutris nia junularo, alportas al ĝi tiel multe da turmentoj, disrevigoj kaj mortigas en ĝi tion tion, kio estas la plej bona ornamo de juna feliĉa vivo; kiel floro pro la frostoj velkas ilia vivigojeco, bonaj intencoj, helaj esperoj—terure! Jen, ekzemple, letero de grupo de junaj homoj, kie ili parolas: „ĉiu el ni disreviĝas pri la vivo, mallevas kapon, serĉas respondon (je demando—por kio vivi). Li serĉas kaj ne trovas kaj ne konas kion fari.

Se al mi ne estus konata la nia senidee edukado kaj la izolita de la vivo klerigado, mi dirus, ke disrevigo inter nia junularo—apero senkonsola, ke ĝi atestas pri supersatigo per la vivo; ke tiuj ĉi finkalkuloj kun la vivo, tiu ĉi profunda pesimismo estas io fatala.

Sed danĝero forestas; afero simple povas esti klarigita: junularo serĉas vojon—tamen sincere ni bedaŭras ĝin malagordigitan kaj vagantan, ĉar ĝi mallevas kapon tiam, kiam venis tempo agi, sed ne sopiri, kial al la junularo estas metitaj la rigardoj de la plej bonaj homoj, kiam de ĝi oni atendas la malton.

Tute kompatante al penoj de junaj homoj, sed bedaŭrante, ke ili estas direktataj tra senutila vojo, elspzataj tute vane kaj atingantaj nenian rezultatojn, mi, kvankam, ne es-

tante filozofa, deziras kore „paroli pri la profunde filozofa temo“: „pri celo de l'vivo“.

Esence, la demando, starigita de la grupo de junaj homoj kun S-ro Linov, kiel ĉefo, ne estas tiom profunda, kiel opinias ili; cetere, pardonu—ĝi, se vi volas, estas profunda, sed ne en niaj nespertaj saĝoj. Vi junaj homoj, tro en malproksimo vidantaj, sed en proksimo nion konantaj, devas memori, ke geniaj homoj komencas sian sciigon de la proksima, sed ne de la malproksima, ĉar la proksiman, pli facile estas ekoni, kaj ĝin ekkonite, facile estas juĝi pri la malproksima; vi do faras tiel kiel homo, kiu intencas, ekzemple, ekvidi fundon de profunda maro, kaj ne vidinte ĝin pro manko da rimedoj, mallevas kapon. Vivo de l'homo ne sufiĉas, por ke homo povu ekoni nur la ĉirkaŭantan, jam ne preparolante demandojn, kiuj postulas „ĉefangelajn pensojn“: la rajton rigardi malproksimen devas posedi tiu, kiu jam komprenis ĉiujn atingeblajn aperojn de naturo. Sed, ĉu vi, sinjoroj Nov-Poltav'anoj, povas diri tion ĉi pri vi? Mi ne opinias tiel. Ĉu mi povas solvi diversajn teologiajn demandojn, kiam mi ankoraŭ ne konas, kio, ekzemple, estas magnetismo, elektro, spiritismo, senfadena telegrafado, elradiado de korpaj kaj aliaj nesploritaj, sed pli atingeblaj regionoj por la homa saĝo en nuna stadio de ĝia evolucio. Ĉu ne estas pli racie, ke homoj, kaj krom tio junaj, okupu sin pri tiuj ĉi pli proksimaj, atingeblaj kaj interesaj demandoj de l'scienco, kiuj interesiĝigos ilin kaj fortiros nune, kaj eble en estonto proksimigos al solvo de eterna problemoj, nesolvebla nune pro malforteco de nia intelekto.

Do trouzo per tro filozofaj demandoj de nefilozofoj, senĉesa analizado de ekzisto kaj entute „superaj“ demandoj en saĝoj de ordinarnaj kaj nespertaj homoj subfosas ilian amon al vivo kaj faras la lastan senkolora kaj malgojeĝa; ĉe iuj do tia vivo farigas fatala.

* O дѣля жизни. См. № 1 „В. Зн.“ 1908 г.

La infanecon ni opinias kiel la plej feliĉa tempo en vivo de l' homo. Kial? Tial ke li en sama tempo malpleje estas okupata de venenantaj demandoj; li estas petolema, gaja kaj feliĉa, kaj plu menion postulas de la vivo. Kun kia ĝuo infano iafoje dum tutaj horoj amuzas sin de ia sensignifa ludo, kiom da energio kaj da laboro li uzas por sia la plej ridinda infana afero! Kaj kiom da amo li havas al kreitaĵoj, al naturo kaj entute al vivo en ĉiuj ĝiaj aperoj! Rigardu ni, kion ni atingus, se subite ni tiun ĉi vivĝuantan infanon metus en niajn glaciajn sciojn, iginte lin kompreni tion, kio ĝis nun por li ne estis atingebla; supozu ni, ke ni klarigos al li, ke ĉiuj liaj aranĝoj, liaj laboroj, ludoj havas menian eĉ plej malgrandan sencon, ke lia vivo mem al neniu kaj por nenio taŭgas; kaj kio do? La infano subite malblindiĝis, li komprenis, ke estas nenia senco, en lia petolo kaj gajo, ke liaj artistaj kaj artaj intencoj estas ridindaj, ke li mem estas ridinda antaŭ mallica naturo, kiu faros kun li tiel same fatale, kiel kun kulo aŭ muŝo, sed la plej malbona estas tio, ke li ne komprenas por kio li vivas. Nia eksperimento kondukis al tio, ke objekto antaŭe petolinta, ĝuinta vivon, nun malgrasigiĝis, mallevis kapon, ne konas kion li devas fari. Malaperis liaj ĝojoj, energio, agemeco! Li turmentigas kaj suferas. Tion saman atingas pesimismo de niaj junaj filozofoj. Per rapida marŝo atinginte Herkulesajn Kolonojn de l' saĝeco (laŭ ilia opinio), ili dezirus trafi post Kolonojn, sed mizera stato de ilia saĝo ne permesas atingi la deziratan, pro tio ili turmentigas, disrevigas, mallevas kapon. Ne povante ampleksi la neampl. kseblan, kompreni la nekompreneblan, iuj el tiuj ĉi spiritaĵoj dandoj, pleje fortaj per la volo, decidis, ke malestas senco vivi, ke tuta vivo sur la tero estas sensecaĵo, kaj nelonge konsiderinte, ĉesigas lian efektive sentilan ekziston: aliaj do, tamen, ne kuragiĝas malaperi de la scenejo, atendante de la vivo ion neordinaran; ili volus ekkoni ion tiam, sed kion—ili mem ne scias.

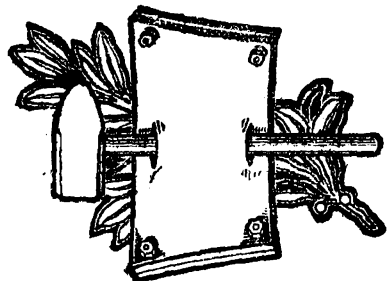
Kvankam mi ne volas diri, ke matura homo vivu per la vivo de infano, kontentigu de malserioza-naiva rilato al la vivo, tamen mi opinias ke ju pli malmulte homo sin okupos per ideologio, des pli feliĉe li ĝuos sian vivon; nekompreneblan por li, sed tamen tre interesan. Do solvi demandon pri celo de l' vivo la homa saĝo ne povas pro malperfekteco de sia strukturo. Efektive, ĉu ne povas prezenti al si, la celon starantan ekster niaj mezuroj de la celokonformeco kaj rationaleco. Ĉu povas la homo prezenti al si kia celo estas la plej prudenta, dum sfero de agado de lia saĝo estas limigita de l' tempo kaj spaco. Kial li povas solvi problemon kies donitaĵoj ne povas esti ampleksitaj de lia kapo. Ne, okulo ne povas vidi oreton de sia kapo, ĉar ĝi tiel estas aranĝita. Krom tio, niaj ideoj kaj prezentoj, ricevitaj per vojo ne objektiva, sed subjektiva povos esti tre eraraj.

Scienculoj pravas, ke se homo, ekrigardus mondton per okuloj de formiko, ekzemple, li

estus frapita pro tio kiel estas malsama tiu ĉi mondo en prezentoj de l' homo, kaj fiziko pravas kiom da eraroj en mondkompreno povas havi la homo pro sia neperfekteco. Kial laboro por solvi demandon, starigitan de grupo de junaj homoj, estas vana kaj malutila elspezo de la tempo. Kiel ajn iu penus pri tia demando, kiajn ajn hipotezojn estus konstruataj, ĉiam egale restos malproksime de l' mistero, necesa kaj bonfara por homaro, ĉar ĝi kondukas la lastan tra vojo de progreso, kvankam, por ni nekomprenebla. Nur tio, ke homo, staras antaŭ eterna problemo, igas lin agi, batali, streĉite lerni k. t. p.—kaj en tio ĉi estas disvolvigo; se do supozu, ke enigmo estas solvita, tiam tuta intereso al la vivo malaperos, venos plena apatio kaj nia kapo mallevigis ankoraŭ pli. Komprenable, tio ĉi ne farigiĝas; la vivo estas senlima, kiel ankoraŭ universo. Mondo estas eterna: ĉio en ĝi mavigas, ŝanĝiĝas kaj en movado estas vivo; celo do estas io statika, malviva, fino de l' vivo.

Sed junularo ne estas pacienca; ĝi diros: se demando pri „supera senco de la vivo“ ne povas esti solvita, donu al ni idealon, en kies nomo ni devas batali, agi. Sed nome idealo ne povas aperi en konkreta vido, ja tio ĉi estas propra al idealo kaj pro tio ĝi ĉe ĉiuj tempoj estas malsama. En nuna tempo estas retaksataj la antaŭaj valoroj, falas malnovaj idealoj, sed novaj ankoraŭ estas netrovitaj. Tasko de la junularo nome estas en tio, ke ĝi serĉadu tiujn ĉi novajn idealojn,—ne maljulinuloj do devas ilin serĉi,—kaj serĉante labori, batali, sed ne mallevi kapon, ne malleperi antaŭ la nekomprenebla. Do la idealon sian junularo trovos tiam, kiam forlasinte nebezonan „malican certumadon“, alportanta dubon, malagordon al nesperta saĝo, komencos laboradi en regiono de eksperimenta scienco, kiu sola kun disvolvigo disvastigas nian horizonton kaj igas interesataj de vivo, kiu sola kun ĉiu tago aldonas novajn rimedojn ekkoni, vidi kaj ravatigi de grandeco de l' naturo, kiu sola helpas al junularo trovi „sian idealon“ kaj malkovros al juna generacio multe da misteraĵoj kaj interesaĵoj en naturo, multe da tio, ko estas kaŝita de ni en nuna tempo pro tio, ke ni ankoraŭ estas kompare tre malkleraj.

F. O l i k o v.
Abonanto № 6591.

DE L'PASTRARO KAL DE L'PAŝTATARO *).

(Respondo al la defendantoj de l'pastraro).

Sur la pagoj de „Vjestnik Znaniĵa“, komenciĝis inter kelkaj abonantoj la disputado de la demando pri interrilatoj de l'pastraro kaj de l'parĥanoj; tiu ĉi disputo estis elvokita per la presita en „Vjestnik Znaniĵa“ rakonto de s. Orŝin „Ĉe la plugilon“. S. Orŝin deŝegnis unu el mallogantaj vidaĵoj de l'vivado de la vilaĝa pastraro: la pastraro pro la persona malamikeco rifuzas doni al sia paroĥano la lastan helpon—prunti por kelkaj semajnoj pudon da greno. En epilogo—la malriĉa vilaĝano mortas pro la malfortikiĝo, laborante sur sia grenkampo.

En la rakonto de Orŝin estas deŝegnita tipo de l'vilaĝa pastraro, „de l'bonvidiĝa, serioza, energiema viro, havanta la egoistan, memfidan vizageŝprimon“, kiu dum 8—jara servado kolektis nemalgrandan monsumon, malgraŭ la malriĉeco de l'paroĥanoj, kaj konstruigis novan preĝejon en la vilaĝo.

Pastro A. S. (№ 2 de V. Z.), pretekste la rakonton, defendas la pastraron kaj sendas al la aŭtoro riproĉon pro la nebona konado de l'pensoj de la pastraro“ kaj diras fine, „ke se ĉe la rakonto de Orŝin estas fondita sur la fakto, tiu ĉi fakto tamen estas rakontita partie kaj unufanke“. La aŭtoroj de l'ceteraj leteroj foriris el limoj de l'pariparolata de Orŝin demando kaj transiris al iom alia temo, kuneligita tamen je la demando pri la rilatoj de l'pastraro al la paŝtataro, nome: al la demando de la monokolektemo de l'pastroj, de la nigracentea agado de l'pastraro, de la vendado de l'preĝoj k. c.

Tre interese estus aŭskulti opinion de pastro A. S. pri „la pensoj kaj vivo de l'pastraro“. Estus tre ĝustatenpe sciigi mondon pri tio, precize en la nuna tempo, kiam, kion scias ĉe pastro A. S., en ĉiuj societklasoj oni ne favore opinias de la pastraro. Povas esti, ke tio estas „profesia sekreto“, kion p. S. ne volas komuniki, timante mallaŭdon de l'pastraro. Veresaev ja multe suferis de siaj kolegoj pro la „Memorskriboj de l'kuracisto“. Pro kia kulpo? Li, ŝajnas, la veron skibus kaj ne kalumnias je kuracistoj, tamen al ili ne plaĉis lia skribaĵo; kiel ni ilin kontraŭbatalos? Sed ŝajnas al mi, ke s. pastro tute aliajn kaŭzojn de l'silentado havas.

Ne sciante „pensojn“ de l'pastraro, rigardu ni almenaŭ iom ĝies vivo.

Neallogantaj vidaĵoj do pasas antaŭ nia rigardo, sed ni rigardu ĉe ilin. La ebrismo, subaĉetemo, mensongo, spionemo kaj ceteraj ĉi-tiuspecaj belaĵoj enprofundigis siajn radikojn en la mezon de l'pastraro kaj havas tie multajn siajn reprezentantojn. Tion do, kio okazas en la diversaj kunvenoj de l'pastroj aŭ ĉe en la kondukanto de l'pastraro—en la konsistorio pastra (uzante ĉi tiun vorton en ununombra formo, mi parolas tamen pri ĉiuj ĉi institutoj), nur Dio scias kaj homoj, proksime rilatantaj ĉi tiun spiritaĵon. Ĝeston. Mi

ne rakontos faktojn, ĉar tio, okupinte grandan spacon sur la papero, estus ankaŭ la vana ripeto de tio, kio estas konata preskaŭ de ĉiuj kaj de ĉiu. De eniro sia sur la spiritan arenon la estonta pastraro enprofundigas en ŝlimon de malaltaj pasioj kaj de la marĉandemo. „En nenio de rusaj ŝtatoj, nek ĉe en la malriĉeta vilaĝano, nek ĉe en la burĝaro, okazas simila je la en la paŝtataro okazanta maldelikata marĉandado por la doto de l'ŝianĉino“, parolas s. V. Rozanov, unu de profundepensaj rusaj ideistoj en sia artikolo „La Eklezio rusa“.

Monamo kaj monokolektemo apartenas al la pastraro pli, ol al iu alia. „Mi estas via paŝtataro, vi do—miaj safoj, kaj mi devas vin ĉirkaŭtondi!“ tiu ĉi proverbo de la sprita pastraro estas preskaŭ komuna devizo de l'pastraro. Kaj la pastraro efektive ĉirkaŭtondas, ĉirkaŭtondas laŭ sencoj morala kaj materialisma. Mi vidis iafaje indignigan scenon—la pastraro mallaŭdis sian paroĥaninon pro tio, ke ŝi pagis al li por la konfespreno 3 kop., sed ne 5 kop., kaj li faris tion en la preĝejo antaŭ ceteraj konfesantoj. Pastro Kr—iĵ plendas malagrablacon de l'pagigado, sed mi scias pri kelkaj okazoj, kiam la paroĥanoj proponis al la preĝejoj pagi al ili difinitan monan salajron, por forigi la pagigadon, sed la preĝejoj tute tion rifuzis. Per kio kompreniĝas tio ĉi? iuj, eble, demandas. Per tio, ke la perforta pagigado estas pli profito, ol sola salajro. Ekzemple, en pedelo—preskaŭ 20 rub., sed je kondiĉo, ke ili ne faru kolektadon en la vilaĝo kaj ricevu ion nek por la religiaj ceremonioj, nek por la preĝoj. La preĝejoj rifuzis kaj, kompreneble, gajnis. La kolektado de pago, konsistanta de: greno, butero, densa kremo, ovoj, lano k. c., kune la pago por la religiaj ceremonioj kaj por diservoj kaj preĝoj liveras en tiu paraĥo al pedelo sola 50—60 rub. dum unu monato.

Sed vi forĝesis pri la lernejoj, malsanulejoj k. c., kontraŭparolos min „la defendantoj de l'pastraro“. Ne, mi ne forĝesis. Kvankam mi ial neniam aŭdis pri la malsanulejoj, fonditaj de l'pastraro, tamen mi ne certigas, ke ili ne ekzistas. Sed pri la lernejoj mi povas tre certe diri, ke la pastraro sin okupas je ili kaj ĉe tre fervore okupas. Konsentu, ke ĝi ne povas ne sin okupi en la lernejoj, ja estas instruataj „idoj de l'eklezio ortodoksa“, ĝiaj pagontaĵ—paroĥanoj. Oni ne povas konfidi al la landaj lernejoj kaj al la duon-ateistoj—lernantoj. Kvankam ankaŭ ili estas administrataj de l'pastraro, tamen ĝi devas iom atenti ilian opinion. Kaj por ne allasi la lernejojn landajajn, la pastraro plantas la preĝejaĵn. Ne nur al la pekemaj mondanoj apartenas la honoramo, sed ankaŭ al la spirito-patroj. Kaj la rekompencoj—de l'epigonatio *)

*) epigonatio—набедренникъ=l'épigonate (fr.)=das Epigonation (germ.)=epigonation (angl.).

*) См. № 1 „В. Зн.“.

kaj kaloto *) ĝis la ordenoj inkluzive, estas malavare donataj al la agemaj pastroj, se ilia agado konsentas kun la intencoj de l' estraro. La preĝejoj do lernejoj, sajnas, ne estis ankoraŭ persekutataj kaj eĉ ekzistis la projekto, dum la administrado de l' mortinta Pobjedonoseev, formigi de ĉiuj landajaj lernejoj—la lernejojn preĝejaĵn.

Jes, la pastraro malproksimen foriris de l' idealo de la Evangelia doktrino, kaj eĉ tion, kion ĝi predikas, ĝi mem ne plenumas. Ne nur neplenumantaj estas, sed estas eĉ tute nekredantoj, kaj ili, mi rimarkigas, nemalmultaĵ estas. Oni demandis unu de ili, diakonon, esprimintan kontraŭreligiajn opiniojn, kial li servas.—„Tial“, respondis la diakono,—„ke pro mia negranda klero estas tio plej bona servo, garantianta nemalriĉan vivon“.

Tamen eĉ sur tiu ĉi malhela fondo de l' pastra vivado apartigas la helaj nuancoj—tiuj nemultenombraj pastroj, kiuj rimarkis la profundegaĵon, apartigintan la pastraron de l' efektiva celo de ĝia servado; kiuj, ne timante la potenculojn, ekkomencis malkaŝe vipati ĉiujn ulcerojn, putrigantajn pastraran korpon; tiuj helaj nuancoj estas pastroj, kiuj, vidante tutan mensogon, ĉirkaŭtantis la pastraron, celas enversi en ĝian putrantan korpon vivigan fluon de l' renovigo; kiuj opinias, ke la

difino de l' servantoj de l' eklezio ne estas—la servado al la polico kaj al la oficistoj, sed—la servado al la popolo (al la pastataro), la defendo de ĝiaj rajtoj kaj necesegaj profitoj, la efektivego de l' ideo de amo kaj de frateco. Dio helpu al tiuj ĉi honestaj pastroj—agantoj, se ilia agado povas liveri ian profiton.

Finante, mi ne povas ne esprimi mian miron je pastroj S. kaj K., kiuj prenis treege nesukceseblan kaj neplenumeblan taskon—defendi tutan pastraron en ĝia unueco. Eĉ en la plej bele floranta korpo ekzistas la putraj makuletoj, en la pastrara do korpo ili estas tre multenombraj. Defendante la tutan pastraron, ili samtempe egaligas kun ĝi eĉ nemultajn pli bonajn siajn kolegojn. La defendado de p. p. S. kaj K. estus pli komprenebla kaj konvinkbla, se ili en siaj leteroj montrus tiujn nenormalajn kondiĉojn, laŭ kiaj vivas la pastraro, sed ili silentas pri tio ĉi, kvazaŭ certigante, ke ĉio fartas feliĉe kaj ĉie bone estas, ke la tuta pastraro en sia unueco distingiĝas je l' honesteco kaj je l' nobleco; pri la nobleco ili eĉ tute certigante ĝin parolas. Mi konsilas al p. p. S. kaj K. pli atente rigardi la ĉirkaŭtantis ilin spiritan atmosferon de l' pastraro; se ili posedas almenaŭ iom da sagaceco kaj da senpartiteco, ili ekvidos, eble, multe da tio, kion ne vidis antaŭe.

„Kasjan Selskij“.

Въ защиту атеизма.

Вопросъ о существованіи Бога настолько важенъ, настолько волновалъ и волнуетъ всѣхъ людей, задумывающихся надъ основными явлениями природы, что, несмотря на обиліе замѣтокъ, помѣщенныхъ по этому поводу въ 1907 и предыдущихъ гг. въ „Вѣст. Зн.“, я рѣшился снова возбудить его въ настоящемъ, 1908 г. Но такъ какъ новые подписчики не знаютъ деталей споровъ, возникшихъ на этой почвѣ, въ минувшіе годы, то я предпосылаю своей статьѣ, содержащей защиту атеизма, краткую сводку мнѣній, высказанныхъ въ прошломъ году какъ сторонниками, такъ и противниками атеизма. Наука не нуждается въ гипотезѣ о Богѣ-Творцѣ, утверждаетъ атеизмъ. Матерія, неразрывно связанная съ энергіей, вѣчно творщая тѣла, организмы, жизнь, всегда была, есть, и всегда будетъ;—Богъ же, управляющій міромъ и своей волей мѣняющій его распоряждокъ, противорѣчитъ научнымъ даннымъ. Все сводится къ основной сущности—матеріи съ ея свойствомъ—силой. Противъ такого возрѣнія и направилъ свои возраженія одинъ изъ подписчиковъ „Вѣст. Зн.“ въ своемъ письмѣ „Объ атеизмѣ“.

Сущность его возраженій сводится къ слѣдующему. Если атеизмъ утверждаетъ, что въ существованіе Бога нельзя вѣрить, т. к. его вѣчное бытіе нельзя продемонстрировать; тогда каждый можетъ спросить, чѣмъ продемонстрировать вѣчность матеріи и ея законность. Если атеизмъ говоритъ, что его міро-

Por la defendo de ateismo.

La demando pri la ekzistado de Dio estas tiel grava, ĝi tiom ekscitadis kaj nun ekscitas tutan homaron, kiu ekpensis pri la fundamentaj aperoj de la naturo, ke malgraŭ sufiĉegaj artikoloj, enmetitaj pro ĉi tiu kaŭzo en 1907 kaj antaŭaj jaroj en „Vjestnik Znanija“, mi decidis denove pritrakti ĝin en nuna 1908 jaro. Sed ĉar novaj abonantoj ne konas detalojn de disputoj, aperintaj sur tiu ĉi fundamento en pasintaj jaroj, mi antaŭmetas al mia artikolo, enhavanta defendon de ateismo, mallongan priskribon de la opinioj, eldiritaj en lasta jaro kiel de partianoj, tiel ankaŭ de kontraŭuloj de ateismo.

La scienco ne bezonas hipotezon pri Dio-Kreinto,—ĉi tion konfirmas ateismo. La materio nerompeble ligita kun energio, eterne kreanta korpojn, organismojn, vivon, ĉiam ekzistis kaj estos ĉiam ekzistanta,—sed la ideo de Dio, kreanta mondon kaj per sia volo ŝanĝanta ĝiajn ordon, kontraŭparolas sciencajn eltrovojn. La fundamenta esenco de ĉio estas la materio kun sia eco-forto. Kontraŭ tia konsidero (komprenejo) skribis sian artikolon pri ateismo unu el la abonantoj de „Vjestnik Znanija“.

La esenco de liaj kontraŭdiroj estas ĝenerale jena: La ateismo asertas, ke ne estas eble kredi je la ekzistado de Dio, ĉar oni ne povas demontri ĝian eternan estadon; en ĉi tiu okazo ĉiu povas demandi, per kio do oni povas demontri eternan ekzistadon de la materio kaj de ĝiaj leĝoj. Se la mondkomprenejo de ateismo, kiel ĝi mem diras,

*) kaloto = камилка = la calotte = die Calotte = calotte = calotta (ital).

возрѣніе строится на незбылемыхъ научныхъ даннѣхъ—то чѣмъ доказаты, что они—научныя положенія, а не теоріи, только гипотезы, которыя сегодня принимаются за истинныя, а завтра—будутъ отвергнуты, какъ ложныя. Сама наука прогрессируетъ, а за послѣдніе годы новыя открытія пошатнули незбылемость даже такихъ законовъ, какъ законъ о сохраненіи матеріи и энергіи. Наука, по словамъ автора цитируемаго письма, скорѣе подтверждаетъ существованіе Бога, чѣмъ отвергаетъ его. Послѣднія научныя открытія (см. Гейнрихъ. Дематер. мат. Вѣстн. Эн. 1905) показали, что матерія можетъ исчезать, превращаясь въ одну изъ формъ энергіи, послѣ чего она уже не можетъ вернуться въ первоначальное состояніе. Энергія характеризуется тѣмъ, что она можетъ накопляться въ значительномъ количествѣ въ весьма маломъ объемѣ, присуца матеріи съ начала ея существованія, и, повидимому, уже нѣкоторая часть энергіи потеряна вслѣдствіе излученія въ пространство. Слѣдовательно, излученіе должно поддерживаться источникомъ извнѣ, если величина его остается все время постоянной. (Томсонъ).

Однако о происхожденіи энергіи наука ничего не можетъ сказать, безмолвно подтверждая, что вопросъ объ источникѣ энергіи не можетъ быть объектомъ ея изслѣдованій. Прослѣдивъ за разрушеніемъ матеріи, наука, въ концѣ концовъ, начинаетъ утверждать, что основой міра служитъ эфиръ, надѣленный такими свойствами, какъ вседѣйствіе, нераздѣляемость, нематериальность, т. е. тѣми, какія приписываются Богу-Духу. Такимъ образомъ, наука въ вопросахъ о жизни, сущности ея, цѣлѣхъ—ограничивается одними гипотезами, да и эти гипотезы строятъ на допущеніи существованія эфиръ, о которомъ она можетъ сказать только, что почти ничего о немъ не знаетъ.

Таковы доводы противъ атеизма у автора статьи объ атеизмѣ.

Авторъ статьи провозируетъ надъ стремленіемъ атеистовъ доказать небытіе Бога на основаніи ряда научныхъ положеній, въ то время, когда нѣкоторыя изъ нихъ позднѣйшими открытіями въ области физики и химіи поколеблены. Но авторъ упустилъ изъ виду, что иронія его могла бы произвеси должное впечатлѣніе лишь при томъ условіи, если бы самъ онъ не допускалъ утвержденій еще менѣе обоснованныхъ чѣмъ тѣ, которыя онъ оспариваетъ, что иначе ироническія замѣчанія вызовутъ у читателя улыбку по адресу самого автора.

Авторъ не допускаетъ мысли, чтобы на основаніи тѣхъ научныхъ положеній, которыя нельзя „продемонстрировать“ можно было бы прити къ заключенію о небытіи Бога, и тѣмъ не менѣе самъ заключаетъ о бытіи Бога изъ положеній, которыя цитируемый имъ Гейнрихъ признаетъ лишними «опытной повѣрки».

Слѣдовательно, если извѣстное научное положеніе приводитъ къ выводу о небытіи

klarigas per nerompeblaj sciencaj eltrovoj—per kio do oni povas pruvi, ke ili estas sciencaj tezoj, sed ne teorioj, nur hipotezoj. kiuj hodiaŭ estas akceptataj kiel veraj, sed morgaŭ estos forĵetitaj kiel malveraj. La scienco mem progresas, kaj en la lastaj jaroj la novaj eltrovoj faris dubeblaj eĉ tielajn loĝojn kiel ekzemple la leĝo de konstanteco de la materio kaj energio. La scienco, laŭ la aŭtoro de la citita letero, pli konfirmas la estadon de Dio ol neas ĝin. La lastaj sciencaj eltrovoj (rigardu Heinrichs. Demater. de mat. „Vjestnik Znanija“ 1905) klarigas, ke la materio povas malaperi, aliformigante sin en ian formon de la energio, post tio ĉi ĝi ne povas reveni en la komencan staton. La energio sin karakterizas per tio, ke ĝi povas tre multe amasigadi en malgranda amplekso, ĝi estas eco de la materio de la komenco de ĝia ekzistado kaj videble, jam loma parto da energio malaperis pro la elradiado en ĉirkaŭan spacon. Sekve la elradiado devas esti subtenata per ia fonto de ekstere, se ĝia grandeco restas ĉiam konstanta (Tomson).

Tamen pri la deveno de la energio la scienco nenion povas diri, konfirmante silente, ke demando pri la fonto de la energio ne povas esti objekto de ĝia esplorado. Observinte detruigon de la materio, la scienco fine komencis konfirmadi, ke fundamento de la mondo estas la etero, havanta tiajn ecojn, kiel ĉiastatemeco, sendivideco, senmaterialeco, t. e. tiajn, kiuj estas aldonataj al Dio-Spirito. En tia maniero la scienco en la demandoj pri la vivo, pri ĝiaj esenco kaj celoj—sin limigas nur je hipotezoj, sed ankaŭ ĉi tiajn hipotezojn ĝi fondas sur akceptlo de ekzistado de la etero, pri kiu ĝi povas diri ke ĝi preskaŭ nenion scias pri ĝi. Tielaj estas argumentoj kontraŭ ateismo de la aŭtoro de la artikolo pri ateismo.

La aŭtoro de la artikolo „pri ateismo“ ironizas intencen de ateistoj pruvi neestadon de Dio sur la fundamento de vico da tezoj sciencaj, dum iuj el ili farigis dubaj dank'al plej pluaj eltrovoj en la regiono de la fiziko kaj ĥemio.

Sed la aŭtoro ellasis el vido, ke lia ironio povus dece impresi nur tiām, se li mem ne konsentus je opinioj pli malulte motivitaj, ol tiuj, pri kiuj li disputas, ke alie ironiaj rimarkoj elvokos ĉe la leganto rideton kontraŭ la aŭtoro mem.

La aŭtoro ne kredas, ke laŭ sciencaj tezoj kiujn oni ne povas „demontri“, estus poveble konkludi, ke Dio ne ekzistas, tamen li mem konfesas la estadon de Dio laŭ la tezoj, kiujn citita de ili Heinrichs juĝas senigitaj de „eksperimenta konfirmo“.

Sekve, se certa sciencia tezo donas konkludon pri neestado de Dio—vi devas „demontri“ ĝin, sed se ĝi donas rajton per tiaj aŭ aliaj tre malproksimaj analogioj konfirmi ideon de Dio, tiam ne estas grave, ke ĝi (tezo) ne havas „eksperimentan konfirmon“.

Ĉi tiu lasta konfirmo, en tiu ĉi okazo, ne estas grava por la aŭtoro—li ja kredas.

Бога—не угодно ли Вамъ его продемонстрировать, если же оно дастъ основание путемъ тѣхъ или иныхъ весьма отдаленныхъ аналогій подкрѣпить идею Бога, то не бѣда, что оно лишено опытной повѣрки.

Это послѣднее условіе, въ данномъ случаѣ, не важно для автора—вѣдь онъ вѣ р и т ѣ.

При опбнкѣ тѣхъ или иныхъ научныхъ положеній люди, стремищсея во что бы то ни стало отстоять существованіе Бога; всегда проявляютъ тенденціозность въ большей или меньшей степени, въ зависимости отъ своего интеллектуальнаго развитія и научной подготовки. Люди новѣжественные въ этомъ случаѣ болѣе откровенны и составляютъ себѣ мнѣіе по вопросу о приемлемости выводовъ науки въ зависимости отъ того, противорѣчатъ ли послѣдніе идеѣ Бога. Если да, оставляютъ ее въ сторонѣ. Вспомните средніе вѣка, когда всякая мысль, разъ она противорѣчила религіи, объявлялась заблужденіемъ и потому каралась.

Но тѣ, кто не имѣетъ достаточно смѣлости, чтобы отрицать завоеванія современной науки и въ то же время не въ силахъ освободиться отъ идеи Бога, прибѣгаютъ къ иному приему: тѣ научныя положенія, которыя могутъ быть въ известномъ смыслѣ использованы, они берутъ подъ свое покровительство и самодовольно объясняютъ, что наука—за нихъ. Такъ ли это?

Доказала ли современная наука, что мировой эфиръ и есть тотъ Богъ, въ котораго вы вѣруете?

Вѣдь Богъ—существо, которому вы приписываете самосознаніе.

Увы, наличности самосознанія въ эфирѣ современная наука не могла установить.

Прислушайтесь къ голосу не отдаленныхъ лицъ, а большинства представителей современной науки, и вы узнаете, что если наука не могла съ наглядностью очевидной для васъ доказать небытіе Бога, то тѣмъ болѣе нѣтъ ни малѣйшаго основанія думать, что она хотя бы отчасти способствовала укрѣпленію этой идеи.

Напротивъ, не подлежитъ сомнѣнію, что въ побѣдоносномъ шествіи науки Божество постоянно теряло свои позиціи одну за другою, и сфера вліянія его на естественные процессы постепенно суживалась, что, по безсмертному выраженію Наке, „всякій разъ, когда наука дѣлала шагъ впередъ, Богъ отступалъ на шагъ назадъ“. Во всякомъ случаѣ, до сихъ поръ наука умѣла справляться со своими задачами, не прибѣгая къ гипотезѣ о Богѣ-Вседержителѣ.

Усвойте себѣ, господа защитники тезиса, ту простую истину, что всякій разъ, когда для объясненія того или иного явленія представляется необходимымъ прибѣгнуть къ гипотезѣ, наука всегда остановится на той, которая болѣе другихъ соответствуетъ общей суммѣ научныхъ истинъ. Что касается вашей гипотезы о Богѣ, то еще Кантъ неопровержимо доказалъ, что съ точки зрѣнія „чистаго разума“ она безусловно неприемлема. Но такъ какъ Канту все же хотѣ-

Таксанта тиунъ атъ аліајн sciencajn tezojn, homoj, celantaj nepre defendi la estadon de Dio, ĉiam elmontras tendencecon, en granda aŭ malgranda grado, depende de siaj intelekta disvolvigo kaj klareco. En tiu okazo malkleraj homoj estas pli sinceraj kaj faras al si opinion pri la demando de akcepteco de la sciencaj konkludoj depende de tio, ĉu tiuj konkludoj kontraŭparolas la ideon de Dio. Se jes, ili forlasas ĝin flanke. Rememoru vi la mezopokon, kiam ĉiu opinio, se ĝi kontraŭparolis la religion, estis anoncata kiel eraro, pro kio ĝi estis punata.

Sed tiuj, kiuj ne havas sufiĉe da kurago por nei akiraĵon de la nuntempa scienco kaj en tiu sama tempo ne povas sin liberigi de la ideo de Dio, alkuras alian metodon: tiuj sciencaj tezoj, kiujn oni povas en certa senco eluzi, ili prenas sub sian protekton kaj memkontente klarigas, ke scienco aprobas ilin.

Ĉu ĉi tio estas vera?

Ĉu pruvis nuntempa scienco, ke la monda etero estas nome Dio, je kiu vi kredas?

Dio ĝa estas estaĵo, al kiu vi atribuas memkonscion!

Ho ve, nuntempa scienco ne povis difini ekzistadon de la memkonscio en la etero. Aŭskultu voĉon ne de apartaj personoj, sed de la plej multaj reprezentantoj de la nuntempa scienco kaj vi ekscios, ke se la scienco ne povis kun okulvidebleco por vi pruvi la neeston de Dio, des pli estas nenia fundamento por pensi, ke ĝi kvankam parte akcelus fortikigon de ĉi tiu ideo.

Kontraŭe, ne estas dubo, ke dum la venka irado de la scienco la Dieco ĉiam perdis siajn poziciojn unu post la alia kaj la sfero de ĝia influo al naturaj procesoj iom post iom malvastigis, kaj ke, laŭ la senmorta esprimo de Naake, „ĉiun fojon kiam la scienco faris unu paŝon antaŭen, Dio reiris je unu paŝo malantaŭen“. Ĉiokaze la scienco ĝis nun sciis plenumi siajn taskojn, ne alkurante hipotezon pri Dio—Ĉiopova.

Komprenigu vin, sinjoroj defendantoj de la teismo, tian simplan veron, ke, ĉiufoje, kiam por klarigo de tiu at alia fenomeno estas bezono alkuri hipotezon, la scienco ĉiam haltos sur tiu, kiu pli ol aliaj konformas tutan sumon de la sciencaj veraĵoj.

Kio concernas viajn hipotezojn pri Dio, pli frue Kant pruvis sendisputeble, ke de la vidpunkto de „pura prudento“ ĝi estas tute ne akceptebla. Sed ĉar Kant ĉiokaze volis kredi je Dio, li estis devigita konfesi ĉi tiun kredon kiel ordonon de „praktika prudento“.

Mi estas kuraga tamen opinii, ke ordonoj de „praktika prudento“ estas ne por ĉiuj devigaj, kaj ĉiutaga sperto pravas ĉi tion al ni konvinki.

Tiuj ĉi ordonoj estas en nia tempo dume sufiĉe fortaj kaj submetas al si la plejmulton da nuntempa societo, sed ĉi tiu malĝoja apero devas esti konsiderata kiel travivaĵo de delonge pasinta epoko.

La historio de l' kulturo kaj de la religio pravas al ni kun sufiĉa klareco evolucian de

хоть вѣрить въ Бога, то онъ принужденъ былъ признать эту вѣру величїемъ „практическаго разума“.

Смѣю, однако, думать, что величїя „практическаго разума“ не для всѣхъ обязательны, и повседневный опытъ намъ это весьма убѣдительно доказываетъ.

Въ наши дни величїя эти еще довольно сильны и подчиняютъ себѣ большую часть современнаго общества, но это печальное явленіе должно быть рассматриваемо какъ пережитокъ давно минувшихъ эпохъ.

Исторїя культуры и религїи съ достаточной ясностью намъ показываютъ эволюцію религіозныхъ воззрѣній человѣка съ первобытныхъ эпохъ и этапы его представленїй о сверхъестественныхъ силахъ по пути къ воспрїятїю идеи единаго Бога—идеи, которая, такимъ образомъ, является не присущимъ человѣчеству съ давнихъ временъ понятїемъ, ни, тѣмъ болѣе, плодомъ откровенїя, а конечнымъ звеномъ цѣпи слававшихся подъ влиянїемъ естественныхъ факторовъ представленїй.

Пройдетъ время, и идея Бога станетъ достоянїемъ прошлаго подобно тому, какъ это произошло съ вѣрой въ божественность нѣкоторыхъ силъ природы. Въ настоящее время вѣра въ Бога имѣетъ распространенїе преимущественно среди невѣжественныхъ массъ; къ этому явленїю, по весьма понятнымъ причинамъ, мы—последователи научнаго атеизма—относимся довольно равнодушно, но весьма прискорбно то, что очень многіе и изъ интеллигентныхъ людей еще не сумѣли освободиться отъ идеи личнаго Бога.

Такихъ людей мы жалѣемъ.

Но когда они для того, чтобы отстоять свою позицію въ защитѣ этой идеи, цѣпляются за утвержденїя современной науки, когда они подобно автору статьи «объ атеизмѣ» ссылаются на новѣйшія открытїя и увѣряютъ насъ, что «вѣчный самодовлѣющий эфиръ съ присущими ему внутренними силами—значитъ личный всемогущїй творецъ...», когда они громко заявляютъ, что вѣра ихъ „подтверждается послѣдними научными открытїями“, тогда чувство жалости уступаетъ мѣсто живѣйшему протесту, тогда мы вправѣ имъ сказать:

Богъ, которому вы молитесь—Богъ рабовъ, чувствующихъ природную потребность имѣть господина, ему служить и поклоняться.

Стремленїя ваши и стремленїя науки различны, и если ей и удастся когда-либо установить истинную первопричину вещей, то, будьте увѣрены, что никогда, ни въ какомъ случаѣ она не смыслетъ вамъ Бога—господина.

В. Шиховъ.

homaj religiaj komprenoj de antikvaj epokoj kaj etapojn de ilia ideo pri supernaturaj fortoj laŭ la vojo al la kompreno de la ideo de Dio—de la ideo, kiu tiamaniere ne apartenas al la homaro de antikva tempo, kaj eĉ ne estas sekvo de la revelacio, *) sed estas fina ĉenero en la ĉeno de komprenoj, kiuj sin formigas sub la influo de naturaj faktoroj.

Pasos tempo kaj la ideo de Dio fariĝos have de la pasintaĵo, kiel tio okazis kun la kredo je la dieco de kelkaj fortoj de la naturo.

En nuna tempo kredo je Dio havas disvastigadon precipe inter malkleruloj. Ni—adeptoj de la sciencia ateismo laŭ la kompreneblaj kaŭzoj rilatas al tio sufiĉe indiferece, sed estas tre malĝoje, ke la tre multaj el inteligentaj homoj ne povis ĝis nun sinliberigi de la ideo de persona Dio.

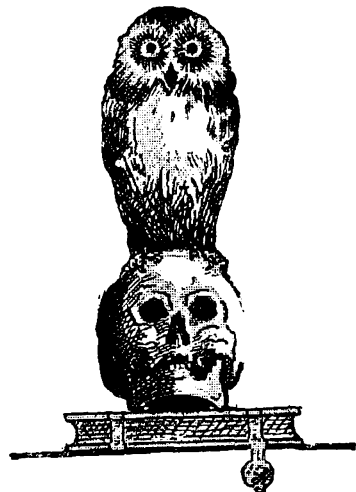
La tielajn homojn ni kompatas.

Sed kiam ili por konservi sian pozicion en la defendo de ĉi tiu ideo alkrongiĝas al la atestoj de la nuntempa scienco, kiam ili kiel ankau la aŭtoro de la artikolo „pri ateismo“, apogas sin sur plej novaj eltrovoj kaj certigas nin, ke „eterna memsufiĉa **) etero kun siaj propraj fortoj—sekve persona ĉiopova kreinto“..., kiam ili proklamas, ke ilia kredo estas „konfirmata per lastaj sciencaj eltrovoj“, tiam la sento de kompatato cedas al la plej viva protesto, tiam ni havas rajton diri:

Dio, kiun vi preĝas, estas Dio de sklavoj, kiuj sentas naturan bezonon havi sinjoron kaj adori.

Viaj celoj kaj celoj de la scienco estas malsamaj kaj se ĉi tiu prosperos iam ajn trovi veran unuan kaŭzon de ĉio, tiam estu certaj, ke neniam kaj en nenia okazo ĝi ektrovos por vi Dion—sinjoron.

V. Ŝihov.
Tradukis
Nauko.

*) Откровенїе.

**) Самодовлѣющий.

PRI LA EKLEZIO *).

Abonantoj—pastroj!

Nia Dieca Lerninto, Jezuo Kristo, instruis nin: „Estu unu safaro kaj unu pastisto“. Sed, bedaŭrinde, en niaj kristanaj religioj estas multe da kristaj safaroj kaj ankoraŭ pli multe da pastistoj.

Mi ne scias, kiam komencos la ekflorado de l'kristana kulturo, kiam oni ĉesos dividi unu Dion aŭ, mi diru pli precize, komentarii unu Evangelion laŭ la diversaj manieroj. Sed nun mi ne preparolos multe la temon de l'dividigo de la kristanoj je sektoj, kaj turnos min senpere al la ortodoksa eklezio. Mi estas ortodoksa kristano, mi vizitadas la preĝejon, sed kiam mi ĝin vizitas, ĉiam mi aŭdas malhumilajn vortojn, kiel ekzemple: „Plialtigu la genton de l'ortodoksaj kristanoj... aŭ „vin ĉiujn, ortodoksajn kristanojn, rememoru Sinjoro Dion en sia Regno“... Tiam mi min demandas: kio signifas tiu ĉi vorto „ortodoksa“.

Mi mem opinias, kaj ankaŭ ja en Evangelio legas, ke Dieca Lerninto instruis nin ne nur por ni preĝi, sed ankaŭ por la nekredantoj kaj por la erarantoj. Kial do oni uzas la vorton „ortodokso“ dum la diservado?

Ŝajnas al mi, ke mi devas sekvi Evangelion, se mi vera kristano estas, kaj en Evangelio

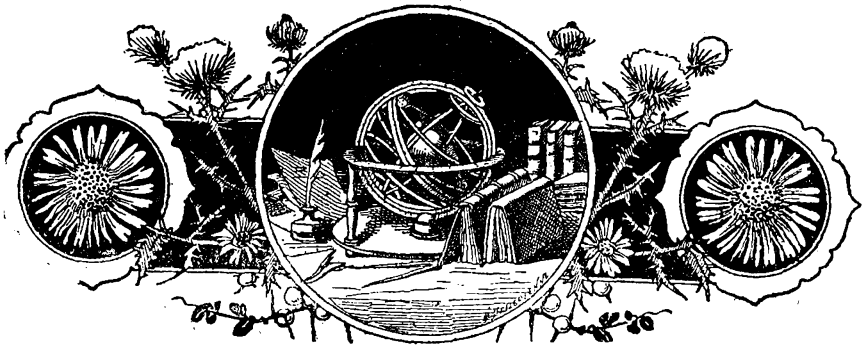
estas ja nek ortodoksoj, nek katolikoj, nek protestantoj, nek ceteroklezianoj. Kial la vorto „ortodokso“ estas renkontata dum la diservoj? Ŝajnas al mi, ke sufiĉas por ni la honora nomo „ortodokso“, dum la diservado superflue estas elparoli ĝin.

Ne malmulte da aliaj malhumilaj, nekristanaj vortoj oni povas aŭdi en nia preĝejo. Ĉu devas esti, ekzemple, la anatemo en nia eklezio? Jezuo Kristo instruis nin preĝi por niaj malamikoj, sed ne malbeni ilin. Li mem preĝis parolante: „Sinjoro, pardonu ilin, ĉar ili ne scias, kion faras“. La sanktuloj kaj turmentitoj ankaŭ preĝis Dion por la malamikoj kaj neniam malbenis ilin. Kial do la ortodoksa eklezio ne plenumis la evangelian ordonon, ne preĝis por la malamikoj, por la japanoj? Kial ni ne submetis duan vangon, kiam oni batis nian unuan? Kial ni malbenis la japanojn?

Mi ne povis trankvile aŭskulti la anatemon, dum oni legis antaŭ la komenco de l'rus—japana milito; mi elverŝis larmojn, kiam staris en la ĉefpreĝejo, vidante la malveron de nia eklezio, reirinta for de Evangelio. Diru do, s.s. pastroj, ĉu ne vere estas, ke ni malproksimen foriris de „Kristo kaj de Evangelio“?

Abonanto el Litvujo—Januk.

*) См. № 1 «В. Зн.» 1908 г.

IV. Научная переписка.

Страничка из народной самопомощи.

Среди общего неустройства, отъ которого терпятъ наша многострадальная деревня, не последнее мѣсто занимаютъ болѣзни домашнихъ животныхъ, особенно лошадей. Если припомнимъ еще, что, въ подавляющемъ большинствѣ случаевъ, крестьянская хозяйства однолошадныя, то станеть понятнымъ, почему крестьянское существованіе завясятъ отъ здоровья лошадей. Падаеть лошадь—и хозяйство разстраивается окончательно, такъ какъ не на что купить другой лошади. Остается одно—бросить деревню и итти въ го-

VI. Sciencsa korespondabo.

Paĝeto el popola reciproka helpado.

Meze de komuna nearaĝo, je kiu suferas nia multesuferanta vilaĝo, ne lastan lokon okupas malsanoj de hejmaj bestoj, precipe de ĉevaloj. Se ni rememoros ankaŭ, ke en grandege multaj okazoj, vilaĝanaj mastrajoj estas unuĉevalaj, ni bone komprenos kial vilaĝana ekzistado dependas de sano de la ĉevalo. Mortas ĉevalo — ankaŭ tute malaranĝigas mastrajo, ĉar oni ne havas monon por aĉeti alian ĉevalon. Restas nur forlasi vilaĝon kaj iri en urbon, pliiĝante vicojn da proletariaro senlabora.

родь, увеличивая ряды безработного пролетариата.

Изъ таковыхъ болѣзней нашихъ домашнихъ животныхъ особенно печальной извѣстностью пользуется сибирская язва, по здѣшнему (южная часть Области Войска Донского) тилихъ, настоящій бичъ нѣкоторыхъ мѣстностей. Въ большинствѣ случаевъ заболѣвшія ею лошади издыхаютъ. Прежде погибала масса скота отъ сибирской язвы. Въ настоящее время наука нашла способъ бороться съ нею. Этотъ способъ—предохранительная прививка, состоящая въ томъ, что животному впрыскиваютъ ослабленные культуры сибирской язвы. Благодаря этому составная части крови приобрѣтаютъ способность уничтожать видѣрившіеся сибиреязвенныя бактерии.

Но не говоря уже о томъ, что во многихъ мѣстахъ даже-не слышали о какихъ-либо прививкахъ, не всякому онѣ доступны. И это какъ разъ тѣ хозяйства, для которыхъ потеря лошади равна полному разоренію. Мѣшаетъ, конечно, общая покультурность, неумѣнье воспользоваться успѣхами науки.

Однако, болѣзни лошади столь важны своими послѣдствіями для крестьянина, что онъ, волей-неволей долженъ былъ изыскать средства устранения болѣзней, ошупыю отыскивать разные лѣкарства. Въ нашей мѣстности успѣшно употребляется одно лѣкарство противъ сибирской язвы.

Болѣзни эта, вообще, встрѣчается въ всевозможнѣйшихъ формахъ, между которыми отличается два главныхъ типа: 1) скоротечная, 2) длительная.

Скоротечная сибирская язва возникаетъ безъ какихъ-либо замѣтныхъ предвѣстниковъ и продолжается или нѣсколько минутъ, такъ что при работѣ лошадь останавливается, у нея начинаются судороги, и она тутъ же околѣваетъ; или агонія продолжается 5—10 минутъ. Эта форма проявляется безъ вѣдѣнныхъ опухолей; болѣзнь начинается и кончается такъ быстро, что никакія лѣкарства тутъ непримѣнимы,—можетъ помочь лишь предохранительная прививка. Эта форма встрѣчается сравнительно рѣдко.

Гораздо распространеннѣе (по крайней мѣрѣ, у насъ) длительная форма сибирской язвы. Болѣзнь начинается обыкновенно приступомъ озноба, который смѣняется жаромъ; аппетитъ пропадаетъ; дыханіе затруднено и учащено; чувствительность уменьшается, и животное сильно слабѣетъ. На разныхъ частяхъ тѣла появляются очень болѣзненные опухоли, величиною отъ грецкого орѣха до кулака и больше; опухаютъ губы, шея, грудь, животъ и т. д.

Дыханіе становится хриплымъ; шея неподвижной; слизистыя оболочки рта, носа, вѣкъ припухаютъ и окрашиваются въ желтовато-красный цвѣтъ; изъ носа течетъ кровянистая жидкость; на носовой перегородкѣ красныя пятна и язвы. Опухли обусловливаются пропитываніемъ тканей желтоватой или кровянистой жидкостью, а иногда и кровью. Упадокъ силъ увеличивается; на всемъ тѣ-

El tiaj malsanoj de niaj hejmaj bestoj precipe malĝojigan reputacion havas antrakso*), vera vipo de kelkaj lokoj. Malsaniĝintaj ĉevaloj plejparte mortas. En antaŭaj tempoj pereadis de ĉi tiu malsano multe da brutaro. En la nuna tempo la scienco trovis rimedojn por batali kontraŭ ĝi.

Tiu ĉi metodo estas antaŭgardanta inokulo, konsistanta en tio, ke al besto oni enŝprucas sub haŭton aŭ en vejnon malfortigitan kulturaĵon de antrakso. Dank'al tio la sango akiras kapablon detruiri bacilojn de antrakso. Sed ne parolante pri tio, ke en multaj regionoj oni eĉ ne aŭdis pri iaj aĵn inokuloj, ili estas ne por ĉiu atingeblaj. Kaj ĉi tio estas nome la maŝtraĵoj, por kiuj perdo de la ĉevalo egalvaloras plenan ruinigon. La kaŭzo de ĉi tio estas, certe, komuna nekultureco, nescio uzi la sukcesojn de la scienco.

Tamen, malsanoj de ĉevaloj estas tiom gravaj je siaj sekvoj por vilaĝano, ke li vole-nevole devis eltrovi rimedojn por forigi malsanojn, palpe serĉante diversajn kuracilojn.

En nia regiono oni uzas sufiĉe sukcese kuracilon kontraŭ antrakso.

Ĉi tiu malsano, ĝenerale, renkontiĝas en du ĉefaj tipoj: 1) rapidira, 2) longedaŭra.

La rapidira antrakso aperas sen iaj aĵn rimarkeblaj antaŭsignoj kaj daŭras aŭ dum kelke da minutoj, tiel ke dum laborado ĉevalo haltas, eĉ ĝi aperas konvulsioj, kaj ĝi momente mortas; aŭ agonio daŭras de kvin ĝis dek minutoj. Ĉi tiu formo elmontriĝas sen eksteraj ŝvelaĵoj; la malsano komenciĝas kaj finiĝas tiel rapide, ke neniam kuraciloj povas esti uzataj tie ĉi,—helpi nur povas inokulo antaŭgarda. Ĉi tiu formo okazas kompare malofte.

Pli ofta estas la longedaŭra formo de antrakso. La malsano komenciĝas ordinare per atakoj de frosttremo, kiun sekvas plialtiĝo de korpa temperaturo: apetito malaperas; spirado estas malfacila kaj rapida; sentemeco malpliĝas, kaj besto forte malfortiĝas. En diversaj partoj de la korpo aperas dolora ŝvelaĵo, kiu havas grandecon de nukso ĝis pugno kaj pli; ŝveliĝas lipoj, kolo, brusto, ventro k. t. p. La spirado fariĝas rauka, kolo senmovebla; mukomembranoj de la buŝo, nazo, palpebroj ŝveliĝas kaj koloriĝas flave-ruĝe; el nazo fluas sanga fluidaĵo; en nazo estas ruĝaj makuoj kaj ulceroj. La ŝvelaĵoj aperas de la sorbigo de histoj per flava aŭ sanga fluidaĵo, kaj iam per la sango mem. Malforto pligrandiĝas, sur la tuta korpo aperas glua ŝvito malvarma; elspirata aero malbonodoras, besto falas kaj mortas en konvulsioj. La malsano daŭras tri tagojn.

Kontraŭ ĉi tiu formo de antrakso estas ĉi tie uzata kuracilo, atingebla por ĉiu mastro de Suda Rusujo.

En la regiono de planta tero**) (humushavanta) kreskas ĉie flava „goricvit“ (Adonis vernalis. L.), apartenanta al la familio de ranunkuloj, kiu kune kun volga „goricvet“o“

*) Ulcero siberia.

**) ĉernozjemmaĵa.

дѣ выступает липкій холодный потъ; выдыхаемый воздухъ дѣлается вонючимъ; животное падаетъ и околѣваетъ въ судорогахъ. Болѣзнь продолжается дня три.

Противъ этой формы сибирской язвы здѣсь употребляется лѣкарство, которое доступно каждому хозяину Южной Россіи.

Въ черноземной подосѣ вездѣ растетъ желтый горичвѣтъ (*Adonis vernalis* L.), принадлежащій къ семейству лютиковыхъ, который совмѣстно съ волжскимъ горичвѣтомъ (*Adonis vologensis* Stev.) превращаетъ весной степь въ сплошную желтую коверъ, кое гдѣ прерываемый узорами красной разновидности волжскаго горичвѣта.

Замѣчательно, что ни одно домашнее животное, даже при отсутствіи другого корма, не трогаетъ весенняго горичвѣта, который здѣсь наз. макомъ. Ужъ это одно дастъ средство отличить весенній горичвѣтъ отъ волжскаго и подобныхъ ему лютиковыхъ Доли листьевъ в. гор. узкомлейшая, дѣльно-крайнія; чашечка мясо волосистая; плодики округлые, съ крючковатыми носиками; стебли тоненькіе, прямостоячіе.

Главное отличіе—корни. Корень вол. гор. имѣетъ мало развѣтвленій; напротивъ корень в. гор. состоитъ изъ множества черно-бурыхъ нитей.

Вотъ эти корневые нити и употребляются какъ лѣкарство противъ сибирской язвы. Собираются онѣ послѣ цвѣтенья (въ средній мая). Заболѣвшей лошади дѣлается разрѣзъ кожи на груди; берутся корешки, смачиваются водою; съ помощью какой-нибудь трубочки вдавливаются подъ кожу; можно и пальцами, но неудобно.

Сходныя опухоли появляются и при другихъ болѣзняхъ. Если тогда вводятся корешки гор., то не получается никакой реакціи. Въ случаѣ же сибирской язвы, послѣ введенія корешковъ, изъ сдѣланной раны вытекаетъ желтоватый сокъ.

Одновременно съ этимъ уменьшается опухоль. болѣзненные признаки пропадаютъ, и дѣя черезъ три лошадь выздоравливаетъ.

К. К. Адамсонъ,
подписчикъ № 6657.

(*Adonis vologensis* Stev.) donas al stepo printempe vidon de unupecca flava tapiŝo, interrompiganta ie per desegnaĵoj de ruĝa specca volga „goricvet’o“.

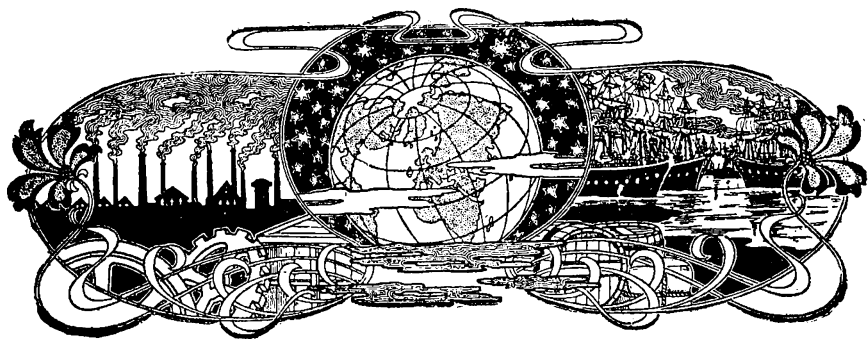

Adonis vernalis.

Rimarkinde estas, ke neniam besto, se eĉ malkas ia nutraĵo, ne manĝas printempan „goricvet’on“, kiu ĉi tie estas nomata papavo. Ĝam ĉi tio donas eblon diferencigi printempan „goricvet“ on de volga aŭ similaj ranunkuloj.

La ĉefan diferencan inter ĉi tiuj ambaŭ specoj donas la radikoj. Radiko de volga „gor.“ havas malmulte da branĉetoj, la printempa „gor.“ kontraŭe konsistas el multegaj nigrebrunaj fadenetoj. Jen nome ĉi tiuj fadenetoj de radikoj estas uzataj kiel la kuracilo kontraŭ antrakso. Oni kolektas ilin post la florado (en mezo de Majo). Por kuraci oni tratranĉas haŭton sur la brusto de ĉevalo; poste, malsekiginte per akvo la radikojn oni enŝovas per la tubeto ilin sub la haŭton; oni povas tiel agi ankaŭ per la fingroj, sed tio estas maloportuna. La similaj svelaĵoj okazas ankaŭ ĉe aliaj malsanoj. Se oni enŝovas tiam radikojn de „goricvet’o“, en tiu okazo aperas neniam reakcio. Kontraŭe ĉe antrakso, ĉi farita vundo tiam elfluas flava fluidaĵo. Samtempe la svelaĵoj malpligrandiĝas, malaperas kaj post tri tagoj la ĉevalo resaniĝas. Trad. Nauko.

Въ защиту Эсперанто.

Въ журналъ „Annalen der Naturphilosophie“ помѣщена статья профессора СПб. Университета Водуэнъ-де-Куртенэ, которая является отвѣтомъ на брошюру „Zur Kritik der künstlichen Weltsprachen“ („Къ критикѣ искусственныхъ всемирныхъ язык.“) двухъ авторовъ—Карла Бругмана и Августа Лескина. Отвѣчая на ихъ утверждение будто создать искусственный международный языкъ невозможно, и въ частности защищая яз. эсперанто отъ обвиненія въ неудобопроизносимости звуковъ, въ несовершенствѣ словаря и т. д., проф. Водуэнъ-де-Куртенэ рядомъ научныхъ доводовъ опровергаетъ выставленные авторами брошюры тезисы. Если эсперанто, говоритъ уважаемый авторъ, „и обнаруживаетъ нѣкоторые недостатки, то это зависитъ отъ невозможности для человѣка создать что-либо идеальное. Фразы объ „органическомъ развитіи языка“, о сходствѣ его съ живымъ организмомъ, который не можетъ быть созданъ искусственно, не допустимы при научномъ анализѣ языка. Языкъ не есть ни замкнутый самъ въ себѣ организмъ ни непоколебимый кумиръ, а лишь орудіе, созданное людьми. Человѣкъ же не только имѣетъ право, но и обязанъ улучшать свои орудія, или въ необходимыхъ случаяхъ замѣнять существующія другими—лучшими. На соображенія о невозможности созданія искусственного языка авторъ возражаетъ указаніемъ того факта, что, собственно, и въ жизни и развитіи естественнаго языка много искусственнаго и созданнаго сознательно. Кромѣ того сама жизнь уже создала такіе отчасти искусственные языки, какъ, напр.: пограничный русско-китайск. яз. и т. п. Упрекъ, что въ эсперанто имѣются трудно выговариваемые звуки, съ точки зрѣнія языкознанія, неоснователенъ. Трудность и легкость въ этомъ случаѣ—совершен-

Por defendo de Esperanto.

En la ĵurnalo „Annalen der Naturphilosophie“ estas enmetita artikolo de la profesoro de S.-Peterburga Universitato Bodoïn de-Courtenay, kiu estas respondo al la broŝuro „Zur Kritik der künstlichen Weltsprachen“, („Por kritikoj de tutmondaj artaj lingvoj“) de du aŭtoroj—Karlo Brugman kaj Aŭgusto Leskin.

Respondante al iliaj certigoj, ke krei artan lingvon estas kvazaŭ ne eble, kaj parte defendante la lingvon Esperanto kontraŭ atakoj, ke ĝiaj sonoj estas ne facile prononceblaj, vortaro ne estas perfekta k. t. p., la profesoro B. de C. per vico da sciencaj argumentoj nuligas tezojn, kiujn donas la aŭtoroj de la broŝuro.

Se Esperanto, diras estimata aŭtoro, „enhavas iajn mankojn, ĉi tio dependas de neebleco por la homo krei ion idealan. Frazoj pri „organika disvolviĝo de la lingvo“, pri ĝia simileco je vivanta organismo, kiu ne povas esti kreita arte, ne estas akceptataj ĉe scienca analizo de la lingvo. Lingvo estas nek enŝlosita en si mem organismo, nek idolo neŝancelebla, sed nur ilo kreita de la homoj. Do la homo ne nur havas rajton, sed ankaŭ devas plibonigi siajn ilojn, aŭ en necesaj okazoj anstataŭigi estantajn per aliaj—pli bonaj. Kontraŭ la opinio pri neebleco krei artan lingvon la aŭtoro diras per la fakto, ke efektive en la vivo kaj en la disvolviĝo de natura lingvo estas multe da arta kaj kreita konscio.

Krom tio la vivo mem kreis jam partiajn lingvojn artajn, kiel ekzemple: lima ruso-hina lingvo k. t. s. La riproĉo ke en Esperanto ekzistas malfacile elparolataj sonoj, de la vidpunkto de lingvokompreno, ne estas fundamenta. Facileco kaj malfacileco en tiu okazo estas komprenataj tute rilataj. Ĉiu sono estas malfacila por tiu, kiu ne alkutimiĝis al ĝi. La opinioj kontraŭ vortfarado kaj sintaksa farado de frazoj estas

но относительныя понятія. Каждый звук труденъ для того, кто къ нему не привыкъ. Возраженія же противъ словообразованія Эсперанто и противъ синтаксическаго построения рѣчи основываются отчасти на недоразумѣннн и по большей части при ближайшемъ разсмотрѣннн отпадаютъ. И вообще при разсмотрѣннн вопроса о мировомъ языкѣ соображенія о „прекрасной литературѣ“ и о „требованннхъ эстетика“ должны дать дорогу плебейскимъ потребностямъ обыденной жизни т. е. уступить свое мѣсто чистому утилитаризму.

Что касается конструкціи эсперантскаго словаря, то она превосходитъ всѣ системы естественныхъ языковъ. Легкость и трудность при изученнн чужихъ языковъ понятія относительныя, но во всякомъ случаѣ эсперанто долженъ быть уже потому легче другихъ языковъ, что въ немъ нѣтъ никакихъ исключеннн. Эсперанто представляетъ удачную попытку осуществленнн проблемы всемирнаго языка. Если Эсперанто и далеко еще отъ идеала искусственнаго языка, то онъ все же имѣетъ слѣдующія преимущества: а) это—языкъ дѣйствительный, в) онъ не является исключительно романскимъ языкомъ, і) искусственность его очень относительна, такъ какъ онъ созданъ на основахъ живого языка; д) это—лучшій изъ всѣхъ искусственныхъ мировыхъ языковъ, и, наконецъ, е) Эсперанто въ настоящее время самый распространенный изъ всѣхъ вспомогательныхъ языковъ“.

Таковы тѣ выводы, къ которымъ приходитъ проф. Б. де-Куртенэ на основаннн строгой безпристрастной оцѣнки эсперанто. Нельзя не согласиться съ почтеннымъ ученымъ въ томъ, что этотъ чудный легко усваиваемый языкъ можетъ явиться основой будущаго культур. единеннн человечества, на альтруистич. началахъ.

И съ этой точки зрѣннн, проповѣдь эсперанто и эсперантизма, какъ великой идеи братскаго единеннн народовъ при посредствѣ эсперанто, является тою благородною задачею, тою почвою, на которой не можетъ

Хроника.

Международное общеннн.

Имп. Вильгельмъ и германо-американская взаимность. Во всѣхъ просвѣщенныхъ странахъ давно уже стараются всячески устроить живой научно-общественный обменъ мнѣннй и взглядовъ съ другими культурными странами. Съ этой цѣлью все чаще и чаще устраиваются всевозможнншн международ-

fundataj parte sur malkompreniĝo kaj plejparte ili malaperas ĉe detala analizo. Kaj ĝenerale ĉe la analizo de la demando pri lingvo tutmonda konsideraĵoj pri „belega literaturo“ kaj pri „postuloj de estetiko“ devas cedi la vojon al plebejaj bezonoj de la ĉiutaga vivo t. e. cedi sian lokon al pura utilismo.

Kio koncernas konstruon de esperanta vortaro, ĝi superas ĉiujn sistemojn de la lingvoj naturaj. Facileco kaj malfacileco ĉe la ellernado de fremdaj lingvoj estas rilataj komprenaĵoj, sed ĉiaokaze Esperanto devas esti jam tial pli facila ol aliaj lingvoj, ke ĝi havas nenian esceptojn. Esperanto prezentas prosperan provon de la efektiviĝo de tutmonda lingva problemo. Kvankam Esperanto ne estas ideala arta lingvo, ĝi ĉiaokaze havas sekvantajn preferaĵojn: а) ĝi estas efektiva lingvo, б) ĝi ne estas nur lingvo romana, с) ĝi ne estas precize arta, ĉar ĝi estas kreita sur la fundamentoj de vivantaj lingvoj, д) tio estas la plej bona el ĉiuj mondaj artaj lingvoj kaj, fine, е) Esperanto en nna tempo estas la plej divastiĝinta el ĉiuj helpaj lingvoj“. Tielaj estas konkludoj, al kiuj venas la profesoro Bodoin de-Courteney je la fundamento de severa senpartia taksado de Esperanto.

Ni devas konsenti kun respektinda instruitulo, ke ĉi tiu mirinda, ĉre facila por ellerno, lingvo povas esti fundamento de estonta kultura unuiĝo de l'homaro sur la altruistaj principoj.

Kaj de ĉi tiu vidpunkto la propagando de Esperanto kaj de esperantismo kiel de bonega ideo de la frata unuiĝo de l'popoloj per Esperanto estas tia nobla tasko, tia fundamento, sur kiu povas ekzisti nenia apartiĝo nacia kaj kie la ruso, anglo, franco, negro, japano kaj aliaj reprezentantoj de apartaj popoloj povas unuiĝi en frata manpremo.

(Tradukis) N a u k o.

быть никакой національной розни, и гдѣ русскій, англичанинъ, французъ, негръ, японецъ и другіе представители отдѣльныхъ народовъ могутъ соединиться въ братскомъ рукопожатнн.

Ĥroniko.

Internaciaj interrilatoj.

Imperiestro Vilhelmo kaj germane-amerikana reciproka interrilato. En ĉiuj civilizitaj landoj oni jam delonge ĉiel penadas difini vivan science-societan interŝanĝon de opinioj kun aliaj kulturaj landoj. Kun tiuj ĉi celoj ĉiam pli kaj pli ofte oni aranĝas ĉiueblajn internaciajn kongresojn, oni invitas al le-

ные конгрессы, приглашаются для чтения лекций заграничные светила науки, литературы, выдающиеся политические и общественные деятели, воодушевлены и радостно приветствуется поездка за границу своих ученых и общественных деятелей. Там в интересах культуры и прогресса и теснейшего сближения между собой культурных народов все охотнее и охотнее отправляют молодежь доканчивать свое образование в заграничных университетах, а в свои привлекают молодежь заграничную. Польза такого научно-общественного обмена взглядов и мнений настолько ясна и очевидна что даже император Вильгельм и тот выразил как-то пожелание, чтобы для установления дружественных отношений между Соединенными Штатами и Германией немцы и американские ученые почаще переплывали океан для чтения лекций в дружественных государствах.

Различье языков, как помеха сближению. Недавно основанное в Ливерпуле „Gipsy Zove Society“ привлекает большее и большее число членов, как единоличных так и коллективных (корпораций). Интернациональный характер, к которому стремится это общество, нашло пока слабое выражение, благодаря тому препятствия, которые создаются различием языков. Пока из иностранцев вошли в это общество только члены-иностранцы в количестве 5 человек. Кроме того вписались три немецких общества, и две библиотеки, королевская библиотека в Копенгаген и университетская библиотека в Лейдене.

Премия за научные труды на 4-х языках. Королевская академия наук и искусство в Брюсселе ассигновала 800 фр. на премию за лучший труд по изучению нидерландских прокламаций 16 столетия. Труды могут быть представлены на французском, голландском и немецком и даже латинском языках. Невольно является мысль о том неудобствах, какие связаны с отсутствием до сих пор общепризнанного международного языка...

Объединение турецких мусульман с христианами. Освободительное движение в Персии дало сильный толчок турецкому освободительному движению, под влиянием которого сдѣлалось возможным неслыханное раньше для Турции явление: союз христианских и мусульманских народностей для борьбы с султаном. Во Франции состоялся всегипетский конгресс, на котором объединились армянская партия „Droscha“, и турецкая „Единение и свобода“ и „Оттоманская лига инициативы и децентрализации“, во главе которой стоит племянник нынешнего султана, принц Саббоэдин. В конгрессе приняли участие и делегаты арабских групп. Соглашение состоялось на следующем основании: „добиться отречения Абдуль-Гамида от престола и достигнуть радикального изменения господствующего режима с целью замены его представительным образом правления“.

gado la eksterlandajn eminentulojn de scienco, literaturo, kaj eminentajn politikajn kaj societajn agantojn, oni subtenas kaj goje salutas la eksterlandajn vojaĝojn de siaj politikaj kaj societaj agantoj. Tie en intereso de kulturo kaj progreso kaj por plej malvasta proksimiĝado de civilizitaj popoloj, inter si oni ĉiam pli kaj pli volonte sendas la junularon por perfektigi ilian edukadon en eksterlandaj universitatoj, kaj en la siajn oni altiras la eksterlandan junularon. La utilo de tiu ĉi science-societa intersango de rigardo kaj opinioj estas tiom klara kaj videbla, ke eĉ imperiestro Vilhelmo mem unufoje esprimis la deziron, por ke, en celoj de amikaj rilatoj inter Unuigitaj Ŝtatoj kaj Germanujo, la germanaj kaj amerikanaj scienculoj pli ofte traveturadu oceanon por legado de lecionoj en amikaj regnoj.

La diferenco de lingvoj, kiel malhelpo al proksimiĝado. Antaŭ nelonge fondita en Liverpoole „Gipsy Zove Society“ altiras ĉiam pli grandan nombron de membroj, kiel personajn, tiel ankaŭ kolektivajn (korporaciojn). Internacia karaktero, kiun celas tiu ĉi societo, trovis ĝis nun malfortan esprimon, dank'al tiuj bariloj, kiuj aperas pro diverseco de lingvoj. Dume el eksterlanduloj eniris en tiun ĉi societon nur membroj-germanoj en nombro de kvin homoj. Krom tio aliĝis tri germanaj societoj, du bibliotekoj—la reĝa biblioteko en Kopenhageno kaj universitata biblioteko en Lejdeno.

La premio por sciencaj laboroj en 4 lingvoj. La reĝa akademio de sciencoj kaj artoj en Bruselo asignis 800 fr. kiel premion por la plej bona laboro pri ellernado de Nederlandaj proklamacioj de 16 jarcento. Laboroj povas esti prezentataj en franca, holanda kaj germana kaj eĉ latina lingvoj. Nevole aperas la pensoj pri tiuj maloportunaĵoj, kiuj estas kunligitaj kun foresto ĝis nun de unu komune akceptita internacia lingvo...

Unuiĝo de turkaj mahometanoj kun kristanoj. La liberiga movado en Persujo donis la fortan impulson al turka liberiga movado, sub kies influo farigis ebla la fakto, nekredbla ĝis nun en Turkujo: ligo de kristanaj kaj mahometanaj popoloj por batalado kontraŭ la sultano. En Francujo estis tutturka kongreso, en kiu unuiĝis la armena partio „Droscha“ kaj turkaj „Unuiĝo kaj libereco“ kaj „Ottomana ligo de iniciativo kaj decentralizacio“, kies ĉefo estas nevo de la nuna sultano, princo Saboeddin. En kongreso partoprenis ankaŭ delegatoj de arabaj grupoj. La interkonsento efektiviĝis sur la sekvanta fundamento: „atingi la rifuzon de Abdul Hamido de l' trono kaj atingi radikalan ŝanĝon de ekzistanta reĝada formo kun celo de ĝia anstataŭigo per konstitucio.“

Germane—itala unuiĝo. Por konatigi la italan publikon kun germana literaturo kaj ebligi ĝian seriozan ellernadon, en Florenco estos eldonata komencante de marto ĉiunmuna jurnalo sub titolo „Rivista mensile di letteratura tedesca“ t. e. ĉiunmuna revuo de germana literaturo.

Германо-итальянское сближение. Чтобы ознакомить итальянскую публику съ нѣмецкой литературой и способствовать серьезному изученію ея, во Флоренціи будетъ издаваться съ марта ежемѣсячникъ подъ названіемъ „Rivista mensile di letteratura tedesca“. —Ежемѣсячный обзоръ нѣмецкой литературы.

Международное санитарное Бюро. Первая идея устройства такого бюро, возникла во Франціи. На последнемъ медицинскомъ конгрессѣ въ Парижѣ 12 государствъ, въ томъ числѣ и Россія, рѣшили заключить между собою конвенцію для борьбы съ заразными болѣзнями.

Главной задачей проектируемаго бюро будетъ собраніе свѣдѣній о появленіи заразныхъ болѣзней и о мѣрахъ, противъ нихъ принимаемыхъ.

Средства для покрытія расходовъ по поддержанію бюро будутъ возмѣщаться заинтересованными государствами и общая сумма ежегодныхъ издержекъ исчислена въ 150000 франковъ, изъ которыхъ на долю Россіи приходится 5800 руб. въ годъ. Въ скоромъ времени ожидается ратификація соглашенія

Internacia saniga oficejo. La unua ideo de efektivigo de tia oficejo naskigis en Francujo. Dum la lasta kuracista kongreso en Parizo 12 regnoj (en tiu nombro ankaŭ Rusujo) decidis fari inter si la kondiĉon por batalado kontraŭ infektaj malsanoj.

La plej ĉefa celo de projektata oficejo estos la kolektado de sciigoj pri apero de infektaj malsanoj kaj pri rimedoj, uzataj kontraŭili.

La mono por kovri la elspezojn pro arango de oficejo estos pagata de interesigintaj regnoj kaj la komuna sumo de ĉiujaraj elspezoj estis elkalkulita en 150.000 fr., el kiuj la Rusujo pagos 5800 rub. ĉiujare. En baldaŭa estonteco atendigas la ratifikacio de interkonsento de ĉiuj eŭropaj regnoj, krom Germanujo kaj Aŭstrio—Hungarujo, pri arango de internacia saniga oficejo. La loko de oficejo estas elektita Parizo.

всѣхъ европейскихъ державъ, кромѣ Германіи и Австро-Венгріи, объ учрежденіи международного санитарнаго бюро. Мѣстою пребыванія бюро избранъ Парижъ.

Наука и техника, какъ объединительницы человѣчества.

Воздухоплаваніе. Въ числѣ средствъ сообщенія народовъ между собою летательнымъ снарядамъ предстоитъ едва ли не первое мѣсто, такъ какъ завоеваніе воздуха должно уничтожить всякія границы, которыя искусственно отдѣляютъ одну сторону отъ другой, иногда даже раздѣляя родственные народы на части. Поэтому великіе успѣхи въ области воздухоплаванія должны привлечь наше вниманіе и быть отмѣчаемы. Германскіе, французскіе, американскіе и др. инженеры рядомъ крупныхъ успѣховъ доказали принципиальную возможность сооруженія управляемыхъ воздушныхъ шаровъ. Теперь удалось того же достигнуть и при помощи аэронавовъ, которые, какъ извѣстно, отличаются отъ аэростатовъ тѣмъ, что въ противоположность послѣднимъ, являются аппаратами тяжелой воздуха. Первымъ удачно разрѣшившимъ задачу постройки управляемаго аэронава является англійскій изобрѣтатель Генри Фарманъ, который въ Исси-ле-Мулино пролетѣлъ 31 дек. истекшаго года разстояніе подулкіометра туда и обратно, удивительно легко выполнивъ путь и сдѣлавъ полный поворотъ въ теченіе не болѣе 1 м. 28 сек. Ему присуждена премія Дейча въ 50 т. фр.

Къ вопросу о будущности флота и арміи. Во время преній въ Думѣ по вопросу о возобновленіи флота въ засѣданіи партіи мирнаго обновленія былъ сдѣланъ докладъ о современномъ мировомъ состояніи морскихъ силъ. Интересно отмѣтить одно часто приципальное соображеніе которое выдвигаютъ сторонники усиленія сухопутныхъ военныхъ силъ за счетъ морскихъ. По мнѣнію одного

Scienco kaj Tehniko, kiel unui-gilo de la homaro.

Aerveturado. En nombro de rimedoj, celantaj plifaciligi reciprokan interkomunikigadon de popoloj la unuan lokon okupas aerveturiloj, ĉar la venko de aero devas detruji ĉiujn limojn, kiuj nenature dividas unu landon de la alia, iafoje eĉ dividante la parencajn popolojn en partoj. Tial ĉiuj sukcesoj en aervetura regiono devas altiradi nian atenton kaj esti notataj. Germanaj, anglaj, amerikaj k. t. s. inĝenieroj per vico de grandaj sukcesoj montris la principan eblon de vico de konstruado de administrataj aerveturiloj. Nun oni prosperis atingi tion saman ankaŭ per helpo de aeroplanoj, kiuj, kiel oni scias, diferencas de aerostatoj per tio, ke, kontraŭe al la lastaj, estas aparatoj pli multepezaj ol la aero.

La unua prospere solvinto de la problemo pri konstruo de administrata aerveturilo estis angla elpensisto Henri Farman, kiu en Issi-le-Mulino traflugis la 31-an de decembro de pasinta jaro interspacon de duonkilometro tien kaj reen, mirige lerte plenuminte tiun ĉi vojon kaj farinte plenan turnon en daŭro de ne pli ol 1 m. 28 sek. Al li estas aljuĝita premio de Dejĉ en 50 m. fr.

Al demando pri estonteco de militistaro kaj maristaro. Dum disputoj en la Dumo pri restarigo de la floto en kunsido de la partio de paco renovigo estis farita raporto pri la nuna monda situacio de maristaj fortoj.

Estas interese noti unu pure principan konsideron, kiun antaŭmovigas la adeptoj de plifortigado de teraj militaj fortoj anstataŭ la maristaj. Laŭ opinio de unu el ili, kun disvastigo de tehniko, kun neordinaraj sukcesoj de aerveturado, armaĵaj ŝipoj perdos sian signifon. Dum amerikaj manovradoj efektivi-

изъ нихъ, съ развитіемъ техники, съ необычайными успѣхами воздухоплаванія броненосцы теряютъ свое значеніе. На американскихъ малеврахъ производились въ широкихъ размѣрахъ опыты съ управляемыми воздушными аппаратами. Они могли держаться въ воздухѣ около 2 сутокъ, причемъ настолько слушались управленія, что останавливались надъ любымъ назначеннымъ пунктомъ, почему нельзя не придавать имъ громаднаго значенія въ дѣлѣ истребленія громаднѣхъ броненосцевъ.

Америка идетъ значительно впереди Россіи въ дѣлѣ судостроенія, и тѣмъ же менѣе она перестала строить броненосцы. Въ смѣтѣ текущаго года у Америки совершенно отсутствуетъ расходъ на постройку броненосцевъ. Эти соображенія можно было бы продолжить, приведя ихъ къ логическому концу: возможна ли будетъ война если летательные аппараты достигнуть большаго совершенства? Къ чему тогда будутъ сухопутныя арміи и флоты? Неужели жъ и тогда человечество будетъ упорствовать въ своемъ варварскомъ обычаѣ разрѣшать международные споры оружіемъ? Хочется вѣрить, что если не чувства гуманности, то по крайней мѣрѣ благоразуміе заставитъ тогда остановиться въ этомъ состязаніи по подготовкѣ къ лучшему взаимостреленію.

Въ Аустрали. Вида Гольштейнъ сообщаетъ международному журналу, одновременно выходящему въ Берлинѣ, Парижѣ и Лондонѣ „Documente des Fortschritts“ — „Les Documents du Progrès“ — „The International“ слѣдующія данныя о послѣдствіяхъ предоставленія въ Австраліи женщинамъ избирательнаго права при выборахъ въ законодательныя учрежденія.

Общественные дѣятели, выступившіе въ качествѣ противниковъ женскаго suffражизма, когда онъ еще былъ предметомъ стремленій австралійскихъ женщинъ, сознаются нынѣ, послѣ осуществленія реформы, что пророченія, будто-бы оно будетъ имѣть только дурныя послѣдствія, не оправдались.

Прямодушные люди дѣлаютъ это безъ оговорокъ, уверливыхъ попытокъ умалить значеніе знаменательнаго преобразованія, утверждая произвольно, что оно не сказалось никакими хорошиими результатами. Этому утверженію сторонники и сторонницы женскаго suffражизма противопоставляютъ то обстоятельство, что прошло еще слишкомъ мало времени со введенія въ дѣйствіе двупологаго избирательнаго закова, чтобы онъ могъ дать уже очень замѣтные положительныя результаты, а тѣмъ же менѣе, благодаря ему работы женщинъ и малолѣтнихъ въ промышленныхъ предриятіяхъ, въ рудникахъ, копейяхъ и въ сельскихъ хозяйствѣ, обставлены сейчасъ въ Австраліи гораздо болѣе строгими для предриимателей ограничительными условіями, чѣмъ гдѣ бы то ни было въ Европѣ и Америкѣ.

Въ Германіи. Нѣмецкія женщины, принимающія дѣятельное участіе въ феминистскомъ движеніи, раздѣляются на два лагеря: консервативный и прогрессивный. Первый

gadis grandaj eksperimentoj kun administrataj aerveturiloj. Ili povis sin teni en la aero preskaŭ 2 tagojn, kaj estis tiom bone administrebaj, ke haltadis super kiu ajn difinita punkto, kial ne estas eble ne aldoni al ili grandegan signifon en la detruo de grandampleksaj armaĵaj ŝipoj.

Ameriko en afero de ŝipkonstruado progresas pli ol Rusujo kaj tamen ĝi ĉesigis konstruadi la armaĵajn ŝipojn. En la buĝeto de la venonta jaro ĉe Ameriko tute malestas elspezoj por konstruado de armaĵaj ŝipoj. Tiujn ĉi konsiderojn oni povus daŭrigi, kondukinte ilin ĝis logika fino: ĉu farigos ebla la milito, se aerveturiloj atingos pli grandan perfektigon? Al kio tiam servos teraj armeoj kaj flotoj? Ĉu ankaŭ tiam la homaro estos obstina en sia barbarama moro: solvadi internaciajn disputojn per bataliloj? Oni volas kredi, ke se ne humana sento, tiam almenaŭ la prudento devigos halti en tiu ĉi vĉebatalo pri preparigo al plej bona memekstermado.

La virina movado.

En Aŭstralio. S-rino Vida Holstein komunikas al internacia revuo, samtempe eliranta en Berlino, Parizo kaj Londono, „Dokumente des Fortschritts“ — „Les Documents du Progrès“ — „The International“ sekvantajn notojn pri rezultatoj de l'donita en Aŭstralio al virinoj elekta rajto dum balotado en legdonantajn institutojn.

Publikaj agantoj, aperintaj kiel kontraŭuloj de l' virina suffrage'ismo (elekta rajto), kiam ĝi ankoraŭ estis objekto de celado de l'aŭstraliaj virinoj, konfesas nun, post la efektivego de l'reformo, ke profetaĵoj pri ĝiaj kvaŭzaŭ sole malbonaj rezultatoj, montriĝis neravaj.

Nepokritaj homoj faras tion ĉi per rektaj paroloj, sen kaŝemaj penoj malgrandigi signifon de la rimarkinda reformo, dirante arbitre, ke ĝi montris ankoraŭ nenian bonajn rezultatojn. Kontraŭ tiu ĉi opinio adeptoj kaj adeptinoj de l'virina elekta rajto diras, ke pasis ankoraŭ tro mallonga tempo de la enkonduko en la vivon de l'duseksa elekta leĝo, kiu ne povis doni jam tre rimarkeblajn pozitivajn rezultatojn, sed tamen, dank' al ĝi laboroj de virinoj kaj de infanoj en industriaj entreprenoj, en minejoj kaj en vilaĝa industrio, estas metitaj nun en Aŭstralio en multe pli severajn por entreprenantoj limigantaj kondiĉojn, ol ie ajn en Eŭropo kaj Ameriko.

En Germanujo. Germanaj virinoj, partoprenantaj aktive en la feminista movado, sin dividas je du partoj: konservativa kaj progresema. La unua parto estas organizita en la „Unuiĝon de l'progresemaj feministaj societoj“. Krom tio en Germanujo ekzistas religiaj virinaj societoj kaj ankaŭ rondetoj, aliĝantaj al diversaj viraj politikaj partioj. Aparte, t. e. ekster tiuj ĉi organizacioj, staras: Feminista Societo por akiro de l'elektaĵrajtoj, la germana filio de l'Internacia Fede-

лагерь организованъ въ „Унию нѣмецкихъ женскихъ ассоціацій“, второй въ „Унию прогрессивныхъ феминистскихъ сообществъ“, Кроме того въ Германіи существуютъ въроисповѣдныя женскія общества, а также кружки, примыкающіе къ различнымъ мужскимъ политическимъ партіямъ. Особо, т. е. внѣ этихъ организацій стоятъ: Феминистское Общество приобрѣтенія избирательныхъ правъ, нѣмецкій отдѣлъ Международной Федерациі борьбы съ развѣщаемой правительствами проституціей, Союзъ для полененія о материнствѣ, Центральный Союзъ для организаціи работницъ. Каждое изъ перечисленныхъ женскихъ обществъ издастъ журналъ или газету.

Въ январѣ этого г. Союзъ для полененія о материнствѣ принялъ въ общемъ собраніи своихъ членовъ слѣдующую резолюцію: 1) мужчины и женщины должны пользоваться въ бракѣ равными правами; 2) свободные браки должны быть легализуемы, причемъ признаются права родителей на дѣтей; дѣти, происшедшіе отъ вольныхъ сожительствъ, пользуются одинаковыми правами съ дѣтьми, исходящими отъ законнаго брака; 3) совершенію брака должно предшествовать представленіе какъ женихомъ, такъ и невѣстою медицинскихъ свидѣтельствъ о здоровьи.

На мартъ созвано первое общее собраніе Центрального Союза для организаціи работницъ. Предметомъ обсужденія намѣчены: 1) уменьшеніе числа рабочихъ часовъ женщинъ; 2) выдача роженицамъ пособій изъ больничныхъ кассъ; 3) опека надъ домашними женскимъ трудомъ; 4) созданіе общества

Экономическія взаимоотношенія.

Къ борьбѣ капитала съ трудомъ.

Борьба предпринимателей съ рабочими ведется съ тѣхъ поръ, какъ существуетъ капиталистическое производство. Формы этой борьбы измѣняются и совершенствуются съ такой же быстротой, съ какой эволюционируетъ хозяйственная жизнь передовыхъ странъ. Однимъ изъ самыхъ важныхъ событій въ современной социальной жизни Германіи въ настоящее время является быстрое развитіе предпринимательскихъ союзовъ. Быстрый ростъ ихъ объясняется главнымъ образомъ развитіемъ профессиональнаго рабочаго движенія. Въ настоящее время рабочіе союзы насчитываютъ до 2.000.000 членовъ. Отдѣльнымъ предпринимателямъ стало не подъ силу бороться съ союзами и они начали объединяться. Въ 1903 г. всѣ союзы предпринимателей объединились. Главнымъ средствомъ борьбы противъ рабочихъ явился локаутъ предпринимателей. Затѣмъ было устроено Бюро найма, которое ведетъ списки неблагонадежныхъ рабочихъ, содержатся вагатаи штрейкбрехеровъ, союзы исполняютъ заказы за фабриканта, у котораго объявлена стачка. Устраняя локаутъ, они ведутъ рабочихъ ко всеобщей стачкѣ, которая сильнѣе истощаетъ рабочихъ, чѣмъ частичный отказъ отъ работъ. Вскорѣ мѣлкія стачки должны будутъ совершенно исчезнуть и кон-

рацио por batalado kontraŭ permesata de l'registaroj prostitucio, Ligo por zorgado pri la patrineco, Centra Ligo por organizacio de laboristinoj. iu el nomitaj virinaj societoj eldonas ĵurnalon aŭ gazeton.

En januaro de tiu ĉi jaro la Ligo por zorgado pri la patrineco akceptis en ĝenerala kunveno de siaj membroj jenan rezolucion: 1) viroj kaj virinoj devas havi en la edzeco egalajn rajtojn; 2) liberaj edziĝoj devas esti konfesataj kiel legalaj, kaj konfesataj estas rajtoj de gepatroj rilate al gefiloj; gefiloj, naskitaj de liberaj kunvivoj, havas egalajn rajtojn kun gefiloj, naskitaj de legala edzeco; 3) antaŭ edziĝo kiel fianĉo tiel ankaŭ fianĉino devas prezenti medicinajn atestaĵojn pri saneco.

Al la marto estas vokita la unua ĝenerala kunveno de la Centra Ligo por organizacio de diskutado; estas supozita: 1) malpligrandigo de nombro de laboraj horoj de virinoj; 2) donado al akusantinoj de helraj sumoj el hospitalaj kaso; 3) observado de hejma virina laboro; 4) kreo de societo de virina kooperativa reciprokaj helpado; 5) fondo de ĝenerale-lernaj kursoj por virinoj; 6) altiro de virinoj en membraron de industriaj ĵuĝejoj; 7) fondo de rifuĝejoj por infanoj de laboristinoj.

женской кооперативной взаимопомощи; 5) основаніе дополнительныхъ общеобразовательныхъ курсовъ для женщинъ; 6) привлеченіе женщинъ въ составъ промышленныхъ судовъ; 7) учрежденіе ясель и приютовъ для дѣтей работницъ.

Ekonomiaj interrilatoj.

Pri batalado inter kapitalo kaj laboro.

La batalado inter fabrikistoj kaj laboristoj ekzistas de tiam, de kiam ekzistas la kapitalista produktado. Formoj de tiu ĉi batalado ŝanĝiĝas kaj pliperfektigas kun tia sama rapideco, kun kia evolucas la mastruma vivo de l'plej progresantaj landoj. Unu el plej gravaj faktoj en la nuntempa sociala vivo de Germanujo estas rapida disvolvigo de l'entreprenistaj asociacioj.

Ilia rapida progreso klarigas ĝenerale de l' disvolvigo de la profesia laborista movado.

En la nuna tempo laboristaj asociacioj havas preskaŭ 2.000.000 membrojn. Apartaj entreprenistoj okazis tro malfortaj por batali kontraŭ la asociacioj kaj ili komencis unuigi. En 1903 j. ĉiuj asociacioj entreprenistaj unuigis. Ĉefa rimedo de batalado kontraŭ laboristoj fariĝis lokaŭto de fabrikistoj. Poste estis aranĝita la oficejo de l'dungado, kiu skribas nomarojn de nefidindaj laboristoj, — oni tenas en servado amasojn de strikrompanoj, la asociacioj plenumas mendojn anstataŭ fabrikisto, ĉe kiu proklamita estas striko. Organizante lokaŭton, ili kondukas laboristojn al ĝenerala striko, kiu pli malfortigas la laboristojn, ol parta rifuzo de laboroj. Baldaŭ malgrandaj strikoj devos tute malaperi kaj konfliktoj inter laboristoj kaj

фликты между рабочими и предпринимателями будут рваться стоклонами съ десятками и сотнями тысячъ участниковъ.

Устраненіе желѣзнодорожной стачки въ Англии. Благодаря вмѣшательству правительства, не прибѣгавшему къ крутымъ мѣрамъ и предоставившему высказаться свободно обѣимъ сторонамъ, въ Англии удалось устранить опасность стачки желѣзнодорожниковъ, которая причинила бы громадный вредъ экономической жизни страны.

Борьба Рузвельта съ трестами.—Президентъ Рузвельтъ и его партія попрежнему ведутъ борьбу съ трестами. 18-го января Рузвельтъ обратился къ конгрессу съ посланіемъ, въ которомъ говорится о необходимости расширенія социально-политическаго законодательства, наприм., принятіемъ закона объ отвѣтственности предпринимателей. Касаясь вопроса о коалиціяхъ, президентъ указываетъ на необходимость установленія гарантій, которыя бы обеспечивали полную свободу дѣйствій сторонъ, заинтересованныхъ въ экономической борьбѣ. Необходимо принять мѣры, чтобы правительство могло контролировать промышленныя предприятия, необходимо оздоровить общественную атмосферу и положить конецъ деморализаціи въ экономической жизни.—деморализація, явившаяся „печальнымъ послѣдствіемъ политики трестовъ“. Сторонники трестовъ, понятно, озлоблены и даже высказываютъ мнѣніе, что такое посланіе могъ написать только сумасшедшій.

Тресты въ Россіи.—Отличительной чертой современнаго промышленнаго развитія является громадное увеличеніе крупныхъ предприятий и ихъ объединеніе съ цѣлью монополизациі производства. Особенно грозныя размѣры достигли тресты и синдикаты въ С. А. С. Ш. и въ Германіи. Языкомъ народнаго хозяйства, вызываемая ими, заставила С. А.-ое правительство бороться противъ нихъ судебнымъ преслѣдованіемъ, но и государственной власти трудно идти противъ этихъ монополизующихъ организаций. Того же можно бояться и для Россіи въ особенности потому, что существующее „объединеніе промышленности“ покровительствуется правительствомъ. По официальной подсчету въ настоящее время въ Россіи имѣется до 120 предпринимательскихъ союзовъ въ различныхъ отрасляхъ промышленности и много негласныхъ соглашеній. Послѣдствіемъ всѣхъ этихъ союзовъ и соглашеній явилось возвышеніе цѣнъ и закабаленіе потребителей.

Кооперативное движеніе въ Россіи.—За послѣднее время наблюдается особенно частое возникновеніе кредитныхъ, потребительныхъ и сельско-хозяйственныхъ обществъ. параллельно съ этимъ идетъ стремленіе къ объединенію мелкихъ разрозненныхъ кооперативныхъ организаций въ болѣе крупныя. Организуется цѣлый рядъ сѣздовъ: курскій самарскій, екатеринбургскій, пермскій, уфимскій, кievскій, одесскій, воронежскій и мн. др. Въ настоящемъ году 4 янв. открылся первый сѣздъ мелкихъ кредитныхъ товариществъ въ Нижегородск. губ., а 9—11 янв.

entreprenistoj dissolvigados per interbataloj kun dekoj kaj centoj da miloj de partoprenantoj.

La forigo de fervoja striko en Anglujo.—Dank' al partopreno de la registaro, ne uzinta severajn agmanierojn kaj permesinta interklariĝi libere al ambaŭ flankoj, en Anglujo oni sukcesis forigi la danĝeron de l'striko de fervojanoj, kiuj protus grandegan malutilon al ekonomia vivo de la lando.

Batalado de Ruzvelt kontraŭ trestoj.—La prezidanto Ruzvelt kaj lia partio batalas kiel ĝis nun kontraŭ trestoj. 18-an de l' januaro Ruzvelt sin turnis al la Kongreso kun letero, en kiu li parolas pri la neceseco de l' plivastigo de la social-politika legdonado, ekz., per akcepto de leĝo pri la respondeco de fabrikestoj. Tŭsante la demandojn pri asociacioj, la prezidanto montras la necesecon de kreo de garantioj, kiuj gardus plenan liberecon de l' agado de du flankoj, kies interesoj partoprenas en la ekonomia batalado. Estas necese fari tiel, ke la registaro povu kontroladi industriajn entreprenadojn, necese estas sanigi la socialan atmosferon kaj finigi la demoralizacian en la ekonomia vivo,—demoralizacian, kiu estas malfeliĉa rezultato de la politiko de l' trestoj.

La adeptoj de l' trestoj, kompreneble, estas kolerigitaj kaj esprimas eĉ opinion, ke tian leteron povis skribi nur frenezulo.

Trestoj en Ruslando.—Distinga trajto de l' nuntempa industria evolucio estas la grandega plimultiĝo de grandaj entreprenadoj kaj ilia unuiĝado kun celo de l' monopolio de la produktado. Aparte minacas amplekson atingis trestoj kaj sindikatoj en N. A. U. Ŝ. kaj en Germanujo. La ulceroj de l' popola mastaĝo, kaŭzataj de ili devigis la N. A.-an registaron batali kontraŭ ili per juĝa persekutado, sed eĉ por la regna potenco estas malfacile iri kontraŭ tiuj ĉi monopolaj organizacioj. Tion oni povas timi ankaŭ por Ruslando precipe tial, ke la ekzistanta „unuiĝado de l' industrio“ estas favorata de la registaro. Laŭ oficiala kalkulo en la nuna tempo en Ruslando estas ĝis 120 entreprenistaj asociacioj en diversaj regionoj de l' industrio kaj multaj kaŝitaj interkonsentoj. Rezultato de ĉiuj tiuj ĉi ligoj kaj interkonsentoj estis la plialtigo de prezoj kaj sklavigo de konsumantoj.

Kooperativa movado en Ruslando.—Dum lasta tempo estas rimarkata aparte ofta naskiĝado de kreditaj, konsumantaj kaj vilaĝaj, terkulturaj societoj. Paralele kun tio ĉi iras la movado al kunigo de malgrandaj disigitaj kooperativaj organizacioj en pli grandajn. Estas organizata la tuta vico de kongresoj: Kurska, Samara, Ekaterinburga, Perma, Ufa, Kieva, Odesa, Voroneĵa kaj mult. al. En la nuna jaro 4-an de jan. malfermeĝis la unua kongreso de malgrandaj kreditaj societoj en la gub. de Niĵnij-Novgorod, kaj 9—11 de jan. okazis la kunveno, organizita de l'Moskva komitato de vilaĝaj pruntedonaj kaj ŝparaj kasoj kaj industriaj societoj kun partopreno de l' reprezentantoj de institutoj de malgranda kredito de l' Moskva regiono. En la proksima

состоялось совѣщаніе, устроенное московскимъ комитетомъ сельскихъ ссудо-сберегательныхъ и промышленныхъ товариществъ съ участіемъ представителей учреждений медка кредита московскаго района. Въ ближайшее время состоится всероссійскій обшекооперативный съѣздъ въ Москвѣ, съ цѣлью урегулировать кооперативное дѣло во всей Россіи.

Профессиональные рабочіе союзы во Франціи.—Рабочихъ синдикатовъ было къ 1-му января 1907 г.—3675, число входящихъ въ ихъ составъ рабочихъ—достигло 750.000. Однако, какъ и въ предшествовавшіе годы, профессиональное движеніе во Франціи остается все еще далеко позади движенія въ Англіи и Германіи.

Страхованіе старости рабочихъ въ Швейцаріи.—Кантонъ Вадт, первый изъ швейцарскихъ кантоновъ ввелъ кантональное страхованіе на случай старости, однако не обязательное, а добровольное. Къ страховымъ преміямъ Кантонъ дѣлаетъ приплаты. Кроме того постепенно образуется государственный фондъ изъ ежегодныхъ бюджетныхъ отчислений въ виду проекта введенія обязательнаго страхованія швейцарскихъ рабочихъ.

Въ Новой Зеландіи основана весной прошлаго года рабочая федерация, въ программу которой включены слѣдующіе пункты: федерация отвергаетъ союзы со всякими иными партіями кроме чисто рабочихъ и будетъ выступать въ политическихъ вопросахъ въ томъ лишь случаѣ, если получены на это полномочія отъ рабочихъ организацій.

Недавно введенный въ дѣйствіе законъ о примирительныхъ и судебныхъ камерахъ не оправдалъ возлагавшихся на него надеждъ. Уже первыя рѣшенія этихъ судовъ по поводу стачекъ рабочихъ въ предпріятіяхъ экспорта замороженаго мяса не были приведены въ исполненіе вслѣдствіе отказа рабочихъ подчиниться имъ. Готовится разрывать союза между либералами (нынѣ правительственная партія) и рабочими союзами, которые склоняются въ сторону социализма.

Происходившій въ январѣ гульскій конгрессъ рабочей партіи, обнаруживалъ стремительную ростъ этой послѣдней. Въ 1900 г., когда она организовывалась въ союзъ записалось 375000. Теперь число сочленовъ—1072413. Въ первый годъ существованія приходъ союза былъ 243 ф. ст., а теперь—1789 ф. ст. На первый конгрессъ въ 1901 г. отъ парламентарскаго рабочаго союза явились 82 делегата, а теперь—402. На конгрессъ въ Гульъ эти делегаты заговорили прежде всего о государственныхъ пенсіяхъ для рабочихъ. Правда, около одной трети всѣхъ трэдъ-юнионистовъ дѣлаютъ взносы въ свои союзы, чтобы получить обезпеченіе на старости лѣтъ. Но $\frac{2}{3}$ состоящие изъ чернораб. и др. малозарабатывающихъ не можетъ такъ поступать, вслѣдствіе низкаго размѣра своего заработка, и, слѣдовательно, прозектъ объ обязательномъ страхованіи на случай старости неосуществимъ собственными средствами рабочихъ. Принята резолюція о государственныхъ пен-

tempo kunvenos la tutruslanda generale-kooperativa kongreso en Moskvo kun celo reguligi la kooperativan aferon en la tuta Ruslando.

Profesiaj laboristaj asocioj en Francujo.—Laboristaj sindikatoj estis al 1-a de januaro de 1907 j.—3675, la nombro de laboristoj, enirantaj en ilin, atingis 750.000. Tamen, kiel en la pasintaj jaroj, la profesia movado en Francujo restas ankoraŭ ĉiam post la movado en Anglujo kaj Germanujo.

Asekurado de maljuneco de laboristoj en Svisujo.—La kantono Vadto, unua el svisaj kantonoj, enkondukis la kantonan asekuron pro maljuneco, tamen ne devigan, sed bonvolan.

Al asekuraj premioj la Kantono faras alpagojn. Krom tio ĉi iom post iom formigas la regna mona fondo el ĉiujaraj buĝetaj asignoj pro projekto de l'enkonduko de deviga asekurado de svisaj laboristoj.

En Nova Zelando estas fondita en la printempo de l' pasinta jaro laborista federacio, en kies programon estas enmetitaj sekvantaj punktoj: la federacio rifuzas ligojn kun ĉiaj aliaj partioj krom pure laboristaj kaj partoprenados en politikaj demandoj nur en tiuj okazoj, se estos ricevitaj por tio ĉi rajtigoj de laboristaj organizaĵoj.

La realigita antaŭnelonge lego pri arbitraciaj kaj ĵugaj ĉambroj ne pravigis esperojn, kiujn oni adresis al ĝi. Jam unuaj decidoj de tiuj ĉi ĵugejoj pri strikoj de laboristoj en eksportejoj de frostita viando ne estis plenumitaj pro la rifuzo de l'laboristoj obei ilin. Oni atendas la disiron de l' ligo inter liberaloj (nun la registara partio) laboristoj kiuj kaj sin turnas al socialismo.

Kongreso de angla laborista partio. La Hulla kongreso de laborista partio, efektiviĝinta en januaro, elmontris rapidan kreskon de tiu ĉi partio. En 1900 jaro, kiam ĝi organizigadis, en la ligon enskribiĝis 375000. Nun la nombro de gemembroj estas 1072413. Dum la unua jaro de ekzistado de la ligo estis 243 f. st, kaj nun 1789 f. st. La unuan kongreson en 1901 de parlamenta laborista ligo alvenis 82 delegatoj, kaj nun 402. En kongreso en Hullo tiuj ĉi delegatoj, ekparolis antaŭ ĉio pri regnaj pensioj por laboristoj. Estas vere, ke preskaŭ unu triono da ĉiuj trade—union' istoj faras enportojn por maljuneco. Sed $\frac{2}{3}$, kunmetita de simplaj laboristoj kaj aliaj malmulte gajnantaj, ne povas tiel agi pro malgranda perlabora sumo kaj, sekve, la projekto pri deviga asekurigo pro okazo de maljuneco estas ne efektivebla pro propraj rimedoj de laboristoj. Estas akceptita rezolucio pri regnaj pensioj por laboristoj, atingintaj la aĝon de 56 jaroj. La estraro iras renkonten al tiu ĉi deziro kaj en aprilo de 1907 estis enportita en la buĝeton du kaj duono milionoj f. st., kiel komenco de kiel fondo. La demando estos solvita laŭ lego; en Hulla kongreso de laborista partio altiris al i komunan atenton dank'al demando pri rilato de la partio al socialismo. De social-demokratoj estis farita propono pri enmeto en devigan progra-

сияхъ для рабочихъ, достигшихъ 65 лѣтъ. Правительствомъ идетъ навстрѣчу этому желанію и въ апрѣлѣ 1907 г. въ бюджетъ внесено два съ половиною милліона ф. ст. какъ начало пенсіоннаго фонда. Вопросъ законодательнымъ путемъ долженъ разрѣшиться въ 1908 г.

Гульскій сѣздъ рабочей партіи привлекъ къ себѣ общее вниманіе, благодаря вопросу объ отношеніи партіи къ социализму. Соціально-демократами было внесено предложеніе о включеніи въ обязательную программу признанія социализма, какъ конечной цѣли партіи. Предложеніе было отвергнуто большинствомъ 951 т. противъ 91 т. Голосовали противъ даже многіе соц.-демократы, такъ какъ принятіе по-

mon de konfeso de socialismo, kiel fina celo de l' partio. La propono estis malakceptita de plimulto de 951 m. kontraŭ 91 m. Voĉdonis kontraŭ ĉe multaj social-demokratoj, ĉar akcepto de tia propono minacis la disigon de laborista partio, en kies araron eniras multe da ne-socialistoj. Tamen tiu sama rezolucio estas akceptita kiel „ne deviga“ de plimulto de 514 m. kontraŭ 46 m.

добной резолюціи грозило расколомъ рабочей партіи, въ составъ которой входитъ много не социалистовъ. Однако, та же резолюція была принята въ качествѣ „необязательной“ большинствомъ 514 т. противъ 469 т.

О четвертомъ конгрессѣ эсперантистовъ.

Слѣдующій всемірный конгрессъ эсперантистовъ произойдетъ въ Дрезденѣ, главномъ городѣ Саксоніи, въ 1908 г. и продолжится 6 дней отъ 16 до 22 августа.

Постоянный организационный комитетъ состоитъ изъ 4 лицъ: д-ръ Mybs, предсѣдатель „La kvaro por la Kvara“, д-ръ Schramm, вице-предсѣдатель, г-жа проф. Hankel—секретарь и г-нъ Arghold—кассиръ.

Правленіе города Дрездена обѣщало свою помощь конгрессу. По инициативѣ начальника полиціи 20 полицейскихъ чиновъ изучаютъ эсперанто на курсахъ о-ва «Эсперанто». Хозяева отелей и коммерсанты уже теперь начали учить нашъ языкъ, чтобы достойно принять участниковъ 4-го конгресса.

Отъ 27 до 29 декабря 1907 г. «Кvaro *) пор la Kvara» въ первый разъ устроили официальное собраніе, чтобы поговорить о необходимыхъ приготовленіяхъ къ Конгрессу. Скоро будетъ сообщена предварительная программа Конгресса. Пока же просятъ всѣхъ единомышленниковъ — любителей музыки, желающихъ украсить праздники пѣніемъ или музыкой, продекларировать или сыграть театральную сценку, извѣстить возможно скорѣе о своемъ намѣреніи комитету (Altona a. E., Marktstrasse, 68). На Конгрессѣ будутъ пѣть нашъ гимнъ и „La Liga Kanto“, которая находится въ „Фундаментальной Хрестоматіи“.

Предсѣдатель „Кvaro“ какъ врачъ проситъ специально своихъ единомышленниковъ-товарищей эсперантистовъ или интересующихся эсперанто послать свой адресъ комитету, чтобы присоединиться до официального засѣданія (на будущемъ Конгрессѣ) къ всемірному „Союзу эсперантистовъ врачей“.

При la kvara kongreso de esperantistoj.

La sekvanta tutmonda kongreso de esperantistoj okazos en Dresden, ĉefurbo de Saksujo, en jaro 1908 kaj daŭros 6 tagojn de la 16-a ĝis 22-a de Aŭgusto.

La konstanta organiza komitato konsistas el kvar personoj: d-ro Mybs, prezidanto de la „kvaro por la kvara“, d-ro Schramm, vicprezidanto, s-ino prof. Hankel—sekretario kaj s-ro Arnold—kasisto.

La Dresdena urbestro promesis sian helpon por la kongreso. La poliestro iniciatis jam 20 policanojn lerni Esperanton en la kursoj de la s-to „Esperanto“.

Hotelistoj kaj komercistoj jam nun komencis lerni nian lingvon por dece akcepti la kvaranojn.

Dum la 27—29-a de Decembro 1907, la „Kvaro por la Kvara“ oficiale kunvenis unuan fojon por prepari necesajn preparajn kongresaferojn. Baldaŭ estos komunikita provizora programo de l'kongreso. Dume oni petas ĉiujn muzikemajn samideanojn kiuj volus beligi la festojn per muzikaĵoj, ĉu voĉaj, ĉu instrumentaj aŭ kiuj deziras deklami aŭ ludi teatraĵeton, anonci plej baldaŭ sian intencan al la oficejo, (Altona a. E., Marktstrasse 68). Dum la kongreso oni kantos nian himnon kaj „La Ligan Kanton“ (Mocart), kiu troviĝas en „Fundamenta Krestomatio“. Oni baldaŭ povos aĉeti poŝtkarton kun teksto kaj kantaĵ notoj ĉe S-ro Arnold (Dresden, Gellert—strasse 1).

La kvarestro kiel kuracisto petas speciale siajn samideanajn kolegojn, kiuj estas Esperantistoj aŭ interesigas pri Esperanto, sendi ilian adreson al la oficejo por aligi post antaŭa speciala kunsido (dum la venonta kongreso) al la tutmonda „Esperantista kuracista Unuiĝo“.

*) Четверо лицъ, выбранныхъ для организации четвертаго Конгресса Эсперантистовъ.

